

1 1960

planinski vestnik

planinski vestnik 1 1960

GLASILO PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE | LETNIK XVI | JANUAR

VSEBINA:

NEKAJ MISLI O NOVEM LETU Fedor Košir, predsednik PZS . . .	1
PETI DRU – ZAHODNA STENA Ing. Nadja Fajdiga	3
HIMALAJSKI ZAPISKI Branko Perko	9
ZIMSKI DNEVI Janko Blažej	17
SEVERNI STEBER SKUTE POZIMI Saš Kamenjev	22
GOVIC Dušan Novak	27
OGNJI NA RIGLICI Ciril Praček	31
MLADI PIŠEJO	35
VNOVIČ V GORAH Igor Smolej	36
DRUŠTVENE NOVICE	37
RAZGLLED PO SVETU	41
ZA ZABAVO	47
NASLOVNA STRAN: Nihajna prečnica v Druju – Foto A. Mahkota	

»Planinski Vestnik« je glasilo Planinske zveze Slovenije / Izdaja ga imenovana Zveza – urejuje ga uredniški odbor / Revija izhaja dvanajstkrat na leto – po potrebi v snopičih po dve številki skupaj / Clanke pošiljajte na naslov: Tine Orel, Celje, I. gimnazija / Uprava: Planinska zveza Slovenije, Ljubljana, Likonarjeva ulica 3, poštni predal 214, telefon št. 32-553 / Tu se urejajo: reklamacije (ki se upoštevajo dva meseca po izidu številke), naročnina, honorarji, oglasi, razvid naslovov / Tiska in klišeje izdeluje Tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani / Letna naročnina znaša din 600.–, ki jo morete plačati tudi v štirih obrokih po din 150.– (naročnina za inozemstvo din 800.–) / Tekoči račun revije pri Komunalni banki 600-701-3-121 / Spremembo naslova javljajte na Upravo Planinskega Vestnika, pri čemer navedite poleg prejšnjega vedno tudi novi naslov, po možnosti s tiskanimi črkami.

Odpovedi med letom ne sprejemamo. Upoštevamo pa pismene odpovedi, ki jih naročniki izročijo Upravi do 1. decembra za prihodnje leto

»Melodija«

TOVARNA GLASBENIH INSTRUMENTOV
MENGEŠ - SLOVENIJA

Izdeluje:

klavirske harmonike od 32 do 120 basov z registri in kromatične harmonike v koprodukciji s firmo „Hohner“
Izdelujemo klavirske harmonike vseh vrst
kitare navadne in gipsonke
kontrabase, violončela, mandole, mandoline, jazz-garniture
orgljice vseh vrst
šolski instrumentarij
pribor za glasbene instrumente

Kupujte naše proizvode v naših prodajalnah

„Melodija“ — Ljubljana, Wolfova 1

„Melodija“ — Zagreb, Illica br. 5

„Melodija“ — Rijeka, Ul. Sokol Kula br. 5

Enoletna garancija za harmonike

Prepričajte se o kvaliteti in ugodnih cenah naših izdelkov

»Alko«

LJUBLJANA, Frankopanska 9

Telefon 20-955, 568 — brzojavni: ALKO

želi vsem svojim

odjemalcem

srečno in uspeha polno

leto 1960

DESTILERIJA IN TOVARNA LIKERJEV

Nekaj misli ob novem letu

Običajno je, da ob začetku vsakega leta napravimo obračun, pregledamo uspehe in pomanjkljivosti svojega dela in si v glavnih obrisih načrtamo nadaljnjo pot. Ta članek časovno sicer sovпада s tem novoletnim običajem in tudi njegova vsebina bi morda ustrezala kratki analizi našega dela in bodočim perspektivam, vendar se mi zdi, da bi bili morali o problemih, ki jih bom obravnaval, govoriti že prej, že tedaj, ko smo vsi nekako začutili, da življenje v naših planinah ne teče več tako, kot je teklo še pred dobrimi tremi desetletji. Ne mislim tožiti »o dobrih starih časih«, ko si poleti na Triglavu srečal vsega morda le kakih 10 planincev, ko v planinskih kočah ni bilo stiske za prostor, ko je oskrbnik skoro vsakega planinca poznal po imenu in vedel za njegove planinske ali plezalne načrte. Res je, ti časi klasične planinske ere so minili, minilo in izpremenilo pa se je še marsikaj drugega.

Danes cenimo število obiskovalcev v naših planinah letno na približno 600 000 ljudi. Iskreno se veselimo, da je toliko narasel krog ljubiteljev gorskega sveta, saj se dobro zavedamo, da hoja v gore ne sme biti privilegij peščice izbranecv. Vsa naša prizadevanja so usmerjena v to, da seznanimo ljudi z lepotami gora, da jim prikažemo vsestransko korist planinstva, skratka, da jih čimveč privabimo v planinske vrste.

Izreden razmah pa je v zadnjih desetletjih, posebno po vojni, doživel tudi turistični promet, ki neprenehoma narašča in vztrajno išče novih terenov, kjer mu prirodne lepote in solidne cene zagotavljajo nadaljnji razvoj. Tudi Slovenija je turistična dežela prvega reda. Ponaša se z znanimi turističnimi zanimivostmi — gore, kras, morje, ki še posebno privabljajo domače in tuje obiskovalce, ni pa Slovenija turistično še dovolj razvita in zato se še ne more uspešno kosati s sosedama Avstrijo in Italijo, kjer je bilo v turizmu vloženih že mnogo več sredstev kot pri nas in ki imata tudi mnogo daljšo turistično tradicijo. Ne smemo pa misliti, da so turistični delavci pri nas v zadnjih letih držali križem roke. Njihova delavnost je bila in je še zelo velika ter je v nekaterih krajih posegla tudi v področja, ki so bila še pred nedavnim popolna domena planinske dejavnosti. V tem prepletanju planinstva in turizma pa je nastal nov problem, ki ga moramo nujno in takoj pričeti reševati. Poglejmo, kaj je na stvari.

Navedem naj samo nekoliko dejstev. Gorska cesta čez Vršič je bila rekonstruirana in se je vključila v veliko evropsko alpsko cestno omrežje. Od Kranjske gore do Trente so ob tej cesti štiri planinske kočice, ki so bile zgrajene že pred 40 leti in še prej in ki so že dosedaj komaj zadostovale za planinsko smučarski obisk. Z otvoritvijo ceste pa se je planinski in turistični promet z motornimi vozili tako povečal, da vse te skromne postojanke ne morejo več opravljati osnovne naloge, za katero so bile zgrajene. Skoro bi lahko trdil, da te postojanke ugledu našega turizma danes več škodijo kot koristijo, saj še zdaleč ne morejo zadovoljiti želja in potreb številnih motoriziranih turistov. Ti pa imajo tudi sicer večje zahteve kot skromnejši planinci.

Drugi primer je cesta v dolino Vrat. Tudi ta cesta omogoča motoriziran dostop do Aljaževega doma. Ta dom stoji na točki, ki je varna pred snežnimi plazovi, je pa skromen. Danes je Aljažev dom odločno premajhen in ima Planinsko društvo Mojstrana, ki ga upravlja, iste probleme kot Planinsko društvo Jesenice na Vršiču.

Lahko bi naštel še več podobnih primerov kot n. pr. Dom v Kamniški Bistrici, Planinski dom v Logarski dolini in še nekaj planinskih postojank, ki so zaradi prodiranja turizma postale premajhne in ne ustrezajo niti minimalnim zahtevam turistične in gostinske dejavnosti.

Nedvomno spadajo žičnice med važne turistične atrakcije vsake alpske dežele. Žičnica na Pohorje je v kratkem času po številu obiskovalcev preseгла vsa pričakovanja, enako žičnica na Krvavec in tudi Vitranska žičnica bo posebno v zimski dobi odigrala pomembno vlogo. V načrtu so še gradnje več drugih žičnic, ki so s turističnega in tudi s planinskega vidika nedvomno upravičene. Žal pa moram ugotoviti, da so objekti, ki stoje pri izhodiščnih in končnih postajah žičnic, neprimerni za sprejem številnih gostov, kajti pred izgradnjo žičnic so vsi ti objekti imeli planinski karakter in so vsaj prilično zadostovali za planinski promet.

Obstoji še mnogo načrtov, ki bodo v bližnji ali daljni prihodnosti izvedeni in ki bodo bistveno izpremenili značaj nekaterih naših planinskih pokrajin, izpremenili pa bodo tudi strukturo obiskovalcev.

Pravilno je, da zavzamemo planinci do vseh teh izprememb določeno stališče in da seveda nekaj tudi ukrenemo, sicer nas novi čas v planinstvu ne bo našel pripravljenih.

Razvoja ne bomo ustavili. Če bi si delali take utvare, bi se kmalu znašli v slepi ulici, čas bi šel mimo in preko nas in naša celotna organizacija bi prišla v nevarnost, da postane neaktivna in brezpomembna. Tega pa si gotovo nihče od planinskih delavcev ne želi. Kaj torej storiti? Izkoristiti moramo nove pridobitve v prid planinstva, obenem pa vso našo dejavnost usmeriti v tiste gorske predele, ki bodo skoro gotovo ostali, kakršni so danes in ki jih tudi turistični napredek ne bo nikdar izpremenil.

Res je, da bodo nekateri planinski predeli mnogo bolj obiskani kot doslej, da bodo izgubili morda planinski karakter in ne vem kaj še vse, res pa je tudi, da imamo še nešteto lepih planinskih predelov, ki jih tako rekoč še nismo »odkrili«, da bodo nekateri planinski predeli z zakonom zaščiteni kot narodni parki, da bomo odstopili gostinstvu postojanke, ki že sedaj nimajo s planinstvom prav nič skupnega in so običajno le zavetišča in zatočišča za pivske družčine precej razglašene slave, da pa se bomo prav mi planinci v veliki meri lahko okoristili s pridobitvami modernega turizma, saj nam bo dostop v planine olajšan, naše kočje, ki so dejansko naša ekonomska baza, pa bodo pri povečanem obisku nedvomno izkazovale mnogo boljše finančne efekte. Podobno usodo so doživele in tudi srečno preživele že vse planinske kočje ob dolomitski cesti od Tolmezza do Bolzana in Lienza. Ob cesti rastejo hoteli, v višinah pod vrhovi pa so zavetišča za planince in nihče se ne pritožuje, da so planine izgubile svojo nekdanjo lepoto. Res je sicer, da pri nas še ni hotelov, ki bi lahko sprejemali vso množico turistov, toda čas za gradnjo takih gostišč je zelo blizu. V tej prehodni dobi pa je dolžnost vseh planinskih društev, ki upravljajo postojanke, kjer se je promet bistveno povečal, da te postojanke upravljajo z vso skrbnostjo in prizadevnostjo in da skušajo izboljšati oskrbo in ohraniti čistočo v največji možni meri. Žal moramo za preteklo sezono ugotavljati, da so društva to nalogo z redkimi izjemami zelo zanemarila. Morda je vzrok v tem, da nismo pravočasno računali z vsemi temi spremembami in da nismo pravočasno opozarjali na te pomanjkljivosti. Napake so vsekakor bile in to večkrat take napake, ki bi jih bili z dobro voljo brez kakih večjih finančnih problemov prav lahko odpravili. Storiti moramo vse, da se te pomanjkljivosti ne bodo ponovile letos, kajti to zahteva ugled planinske organizacije. V tem članku ne morem navajati vseh

podrobnosti, ki bi bile potrebne, da se stanje v planinskih postojankah izboljša, zato bodo poskrbeli pristojni gospodarski forumi naše organizacije.

Opozoril bi pa rad tudi na to, da se v zvezi s povečanim prometom v naših planinah veča tudi naša odgovornost za varnost življenja in zdravja vseh obiskovalcev planin, posebno paznja pa mora veljati vzgoji tistih ljudi, ki še niso doumeli, da so planine vir zdravja in zadovoljstva, ne pa svet, v katerem si lahko dovoliš vse tisto, česar si v dolini ne bi upal storiti.

Naši planinski delavci so torej pred važnimi in odgovornimi nalogami.

Ko želim, da bi jih mi vsi skupaj s skupnimi močmi pravočasno, spretno in uspešno izvrševali, končujem ta novoletni obračun z iskrenimi novoletnimi voščili vsem odbornikom in članom planinskih društev. V imenu upravnega odbora PZS, uprave in uredništva našega glasila voščim vsem planincem, bralcem, naročnikom in sotrudnikom Planinskega Vestnika srečno, uspešno novo leto.

FEDOR KOŠIR predsednik PZS

Petit Dru – zahodna stena

ING. NADJA FAJDIGA

Zapadna stena Drujev, točneje Petit Dru (3732 m), ena največjih sten v Alpah, ima nekaj izrednih laštosti, Naklonina stene je v povprečju 80°, kar je za granit zares enkratno. Nekateri deli stene pa so navpični ali celo previsni.

Višina vzpona — 1100 metrov od robne poči do vrha — je enakovredna najdaljšim klasičnim turam.

Dolžina nekaterih detajlov (45-metrski poč, 90-metrski zajeda); trajanje skrajnih težav je za visoke gore edinstveno; dneve trajajoči napor zaradi dolgih odstavkov tehničnega plezanja, ki zahtevajo specialni trening in do potankosti izdelano šolo v vseh umetnijah modernega plezanja; vse to skupaj presega vse, kar je bilo doslej narejenega v Zapadnih Alpah.

Guido Magnone: Zapadna stena Drujev. Preokret v alpinizmu?

5.—7. avgust 1959.

1. ženska ponovitev.

Ante Mahkota

Nadja Fajdiga

AO Ljubljana - matica

»Pazi, da se kam ne zadeneš!« pravi.

Nato se vrv ustavi in napne.

Počasi se plazim skozi rov, kremenovi kristali se svetlikajo in skoro bo sončna luč napolnila dan, ki mu prihajam naproti. Lezem skozi kristalno jamo, ki drži iz severne v južno steno Malega Druja.

Vsak čas bodo v soncu se iskrece položne police zamenjale snežene vesine in zaledenela pobočja.

Na širokih policah, na kraju nešteti bivakov prenekaterih obiskovalcev Druja, se čuje žvižg, vesel žvižg mladosti, prešernosti in veselja. Ko se vzravnam, začutim, da mi glavo, pokrito s čelado, obliva močno alpsko sonce. Tam na policah vidim razmetano rumeno osemdesetmetrsko vrv, šope vponk, stremena, zeleni veston. In vedno znova mi zadoni na uho prešerni žvižg. Gledam v modro obzorje; bele ledene stene Grandes Jorasses, Mont Blanc in Chamoniške igle se vtapljajo v sončni dan. Zdajci se zavem. Saj to sem mislila že ves čas, vse te dni: Zakaj žvižga Ante?

Pravkar zapuščava najin šotor, prečiva mimo montenverskega hotela in postaje, že se spotikava po ledeniški moreni Mer de Glace. Zapustila sva množico modnih turistov in občudovalcev gora in sprejema naju samota tihih potokov, grmovja in skalnate groblje ledenika Nant Blanc. Medtem ko se vzpenjava, hitro minejo sončne ure in pozno popoldne oznanja mrak. Težka nahrbtnika zaženeva med skale in iščeva bivak Rognon — veliko skalo z udobno polico — kjer misliva prespati, da bova lahko jutri dovolj zgodaj vstopila v Zapadno steno. Stare pločevinaste škatlje nama pokažejo pot. Trudoma napihujeva gumijasto blazino, poiščeva vodo — prav blizu žubore ledeniški jeziki Nant Blanca — nahrbtnika se praznita. Še zadnje priprave, majhni prepiri o opremi za vzpon — noč je. Ena tistih tihih noči samote, bojazni, veselja in pričakovanja. Pravkar je Ante zapustil prostor pod blokom, še enkrat si mora ogledati vreme.

»Megla je zakrila obzorje,« pravi, »zvezd ni več.«

Sam stoji tam nekje za robom in zdi se mi, da čujem pritajen žvižg — morda so svizci.

Ne vem, na kaj mislim! Tako rada bi pozabila, da dvajset minut hoda od tod, kipi v nebo odljudna, tisočmeterska zapadna stena Druja. Zagrinja naju s svojo senco, senca lega na naju.

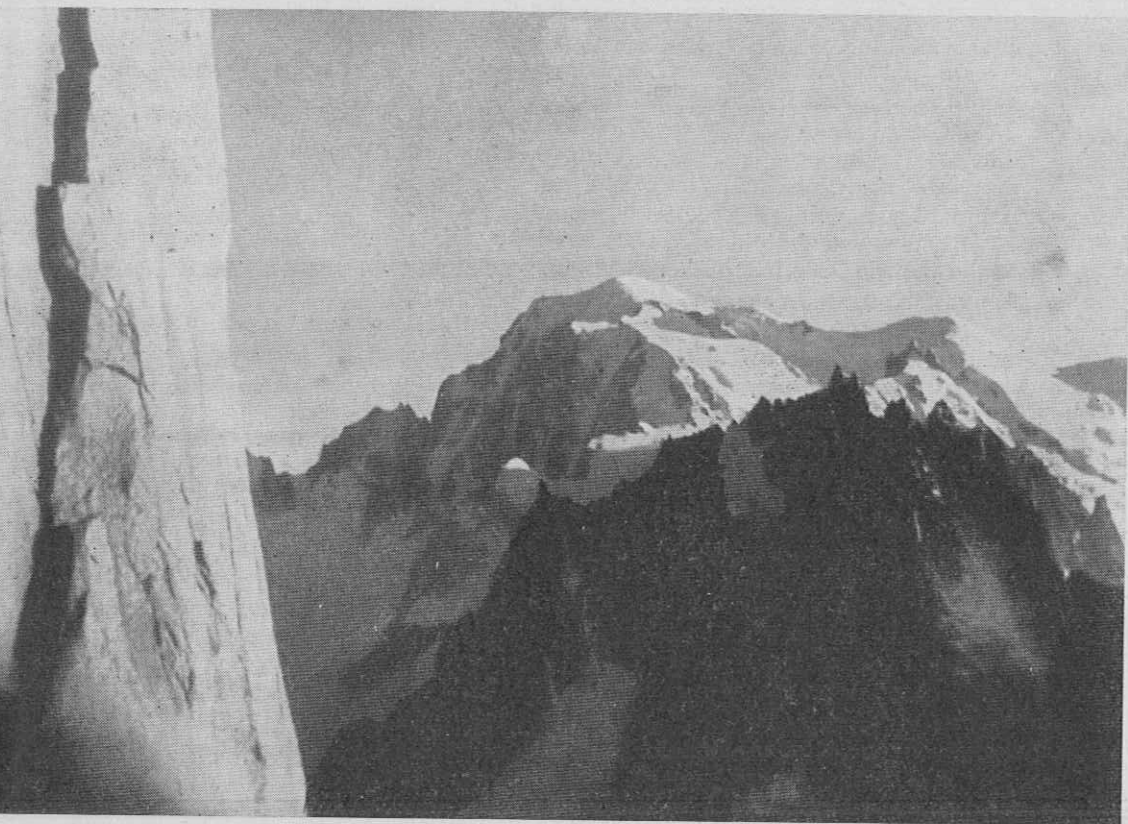
Prav nič lep ni prebujajoči se dan: megle v dolini, cirusi nad Vertom, steno zagrinja znana Drujeva meglica.

Pri vstopu sva. Napovedane strme skalnate stopnje, ki naj bi ločila ledenik od ozebniaka, ni. Prekril jo je sneg, toliko ga je, in vsa okolica diha zimo. Krmežljivo slede oči gibanju vrvi, osemdeset metrov naju je že loči. Za hip me pretrese: »Kaj, če pade? Stošestdeset metrov padca v 55 stopinj strmem ozebniku, na poledenelih skalah in na svežem snegu, ki pokriva gladki led.«

... Tam na policah vidim razmetano 80-metrsko vrv ...
... Gledam v modro obzorje; bele ledene stene Grandes Jorasses ...

Foto: A. Mahkota

*V ospredju Chamoniške igle, zadaj Mont Blanc
Pogled iz drugega Buhlovega bivaka*

Foto: A. Mahkota

Nov preblisk, spomin: S Stephanom sediva na Montenversu, kuhalniki prijetno bučijo.

»Du kannst ja lachen Nadja, du kletterst ja mit Ante!«

Wolfgang ne bi torej niti za hip pomislil, da Ante lahko zdrsne. Med žvižganjem kamenja in ledu zazveni: »Naprej!« Plezava z derezami na nogah in po petih polnih raztežajih v ozebniku doseževa prečenje, pristop na police. Povsod je dovolj snega; police, včasih ožje, včasih širše, na njih ledeni mostovi.

Preveževa se, šopi vponk in klinov, zagozde in stremena se preselijo za pas. Čez skalnate stopnje, previse četrte in pete težavnosti, gre s police na polico.

Nekje nad Montenversom že sije dopoldansko sonce, tukaj pa gneča mrkih poledenelih skal, ritem premikajočega se ledu in kamenja, ki ga motijo le gibi človeka.

Opoldne doseževa resne težave v steni. Iz skalnatega pomola se dviga previsna plošča. Dolžina vrvi in varovališče na klinih, varovališče za znamenito Vignesovo poč. Led in sneg se bleščita nad menoj in kaplja za kapljo drsi po vrvi skozi dlani in za rokave vetrovke.

Mirno in enakomerno, brez ustavljanja, uhaja vrv navkreber, čezme žvižgajo kosi ledu. Ante si utira pot. Že naju loči dvajset metrov, že trideset, težke, gladke, previsne poč. Na ravnem majhna razdalja, tu pa je lahko to neskončno

daleč! Prvi metri me zasopejo, v stremenih, z desetkilkim nahrbtnikom na ramah, viseč med nebom in zemljo, se pomikam naprej. Metri kopne, pred menoj vstajajo novi, gladek previs.

Resnične težave pa so se pravzaprav šele začele — v marsikateri steni bi bilo ture že konec — lep začetek, zares. Mlademu Vignesu, ki je to poč prvi preplezal, naslednje leto pa se ubil na grebenu Nanda Devija, je ta poklina nesmrtni spomenik.

Ko dosežem Anteja na slabem stojišču, mi ta mirno odvzame nahrbtnik. Nič več mi ne bo oviral plezanja! Pravzaprav se branim, le zaradi lepega videza. Smehljajoč se, me prepriča, da trenira sedaj za Himalajo.

Saj res, zanimivo! Na to sem pozabila! Saj sem pozabila na vse, na kar sem mislila v dolini. Tukaj ni filozofije, so le skale in vseeno je, kaj si še včeraj mislil in govoril, kako si živel; skale, malo in slabo razčlenjene granitne skale, megla, v katero sva vstopila, in najin glas.

Napredujema po nekoliko lažjem svetu in prečiva pod drugi, razvpiti detajl, pod petinštiridesetmetrsko poč.

Popoldansko sonce skozi meglo topi ledene kamine nad zajedo. Črna in mokra stena, naježena s svetlimi klini in razmočenimi zagozdami, zija nad nama.

Plezam previdno, dve prepereli zagozdi sta se že izpulili, streme brez deščice me utruja. Visiš in visiš, da vzameš streme s seboj, se moraš za vsak seženj višine še enkrat skloniti in se izvesiti. Toda nad menoj, nad megleno kopreno, nad potoki, ki lijejo na razmočeno vetrovko, vibrira glas. Smešno! Absurdno! Zakaj le neki žvižga Ante?

Ustavim se v strmem ledenem kaminu. Iznad njega se dviga previsna stena, ki jo zaključuje polmesečna poč.

Ne pozna sveta nad počjo — omenjena so le slaba stojišča — zato skleneva, da bova tukaj prvič prenočila. Muči naju žeja, to odločitev samo potrdi.

V sneg izkopljeva dvoje polic, zabijeva kline za bivak-vrečo, obesiva opremo in začneva izbirati hrano. Toliko je je, pa je vendar neužitna. Samo pila bi! Kuhava raztopljeno čokolado, juho, raztopljeni sladkor; kot da se ne bi naveščala snega in ledu v razmočenih previsih. Plamenček mete prijazno učinkuje v vreči za bivak, le smrdi preveč. Ven morava, na zrak. Ozrem se. Tam na grebenu Okamenelih plamenov — *Flammes de Pierres* — stoji velik skalnat ptič. Kadar ga pogledaš, ti pokima v pozdrav.

Še preden zazori naslednji dan, že poje kladivo. Poslednji varovalni klin ne utruja več stene.

Čez ledeni previs polmeseca vise le še pozvanjajoče plezalčeve noge. Strupen mraz je, tako da plezava v vestonih; Antejev nahrbtnik naj bi bil torej manjši, toda njegova teža je neuničljiva.

Po zares težavnih zaledenelih kaminih in počeh nama zapre pot streha.

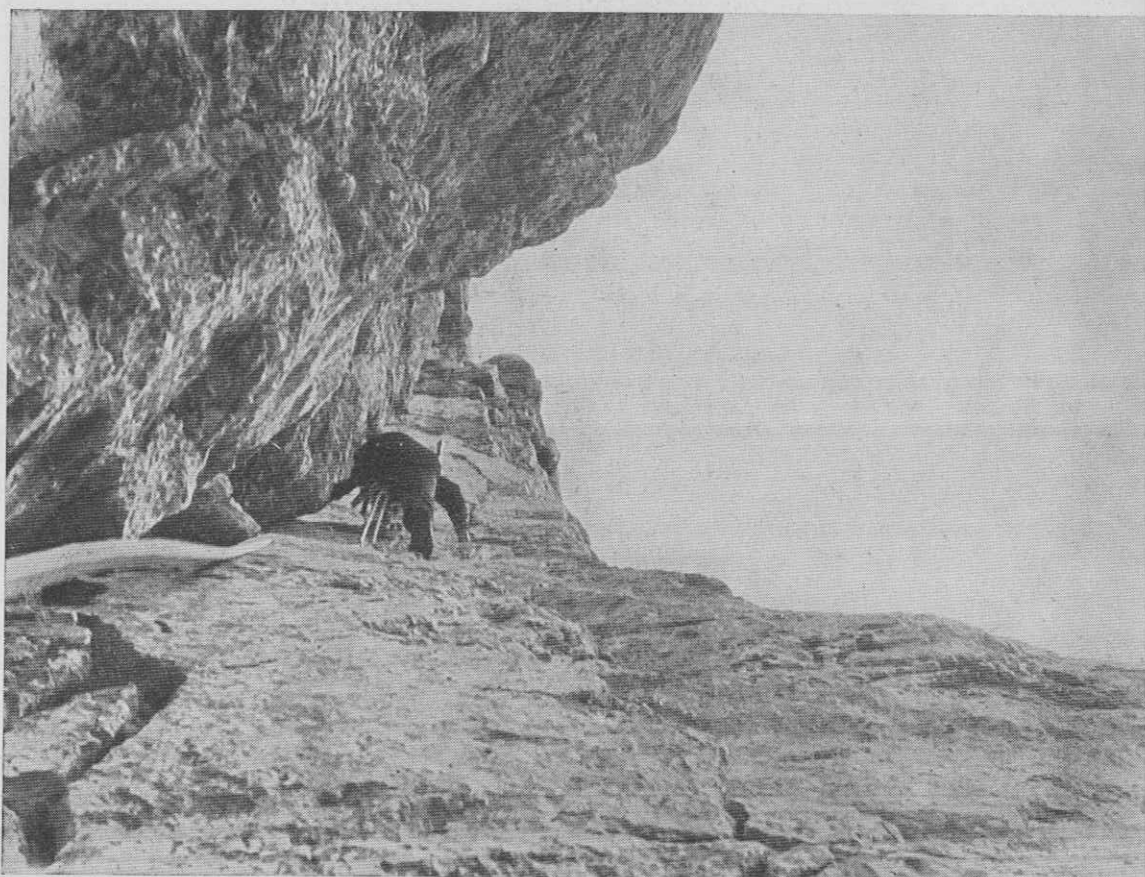
»Zakaj mi zapiraš pogled v višino?« pravim, ko visim na ledenem oprimku in gvozdim z nogami v megleni zrak.

Ob devetih naju pozdravi veliko ledeno počivališče, prostor za bivak pod veliko devetdesetmetrsko zajedo, osrednji problem stene.

Človek bi klel: Kaj ne sije sonce tam nad daljnimi vrhovi, tukaj pa tak peklenški mraz. Skačeva in pleševa, dosti ne pomaga.

Nad nama se bohota morda stoti klin. »Salut, prijatelj! Ti ne veš, kaj je mraz, pa si mogoče bolj topel kot oni pravi prijatelj v dolini, ali pa si prav tak in naju izdaš!«

Zajeda po vsej dolžini nima počivališča. Preplezati jo hočeva v dveh raztezajih, z desetmetrskim paralelnim plezanjem na sredi. Ko visim na vmesnem

Rakova Spica. Rdeča zajed. Igra perspektive v vertikali

Foto: A. Mahkota

varovališču, se šele prav zavem, kako daleč je sedaj prvi prosti svobodni korak, nezapovedani, zaradi gravitacije neizprosno definirani gib.

Ante vpne nekaj klinov nad menoj, nato pleza brez vpenjanja. Če bi vpel vrvi v vse te kline in zagozde, ne bi izstopil: vponk bi zmanjkalo in vrv bi se zapela in se naveličala slediti višini.

Oh, to visenje, čutim, da me duši spanec.

Zdaj se razgrne veselje in prijetna megla, ki naju je obdajala, se razkraja. V zajedo, izpostavljeno sončnim žarkom, se upre opoldansko sonce. Iz čela mi lijejo potne kapljice, veston mi čepi kot nadležen hinavec na hrbtu. Zleknila bi se in zaspala.

»Kaj spiš,« se mi zdi, da pravi Ante.

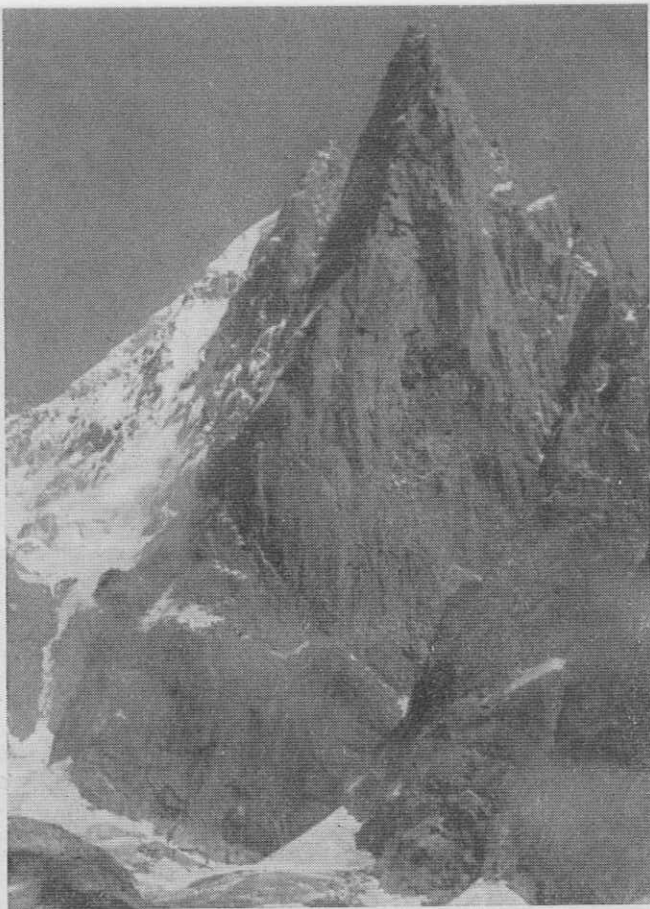
»Kaj ne bi.«

Saj ne govori, saj le žvižga; optimizem in sonce.

»Nekaj metrov moraš naprej,« pravi sedaj zares.

Izpnem se iz zračne lege, plezam.

Sedaj bom čakala, da izpleza, visela na dveh zagozdah in velika in neudobna prislonjena luska ne bo več čutila nihanja mojih nog.

Zapadna stena
Aig. du Petit Dru (3735)
Foto: A. Mahkota

Žgoče sonce izžiga poslednje kaplje tekočine iz ust, dvoje stremen, ki ju prepenjam, mi omogoča pot.

Devetdesetmeterska zajeda je premagana.

Nagnjena plošča drži k vrvi, ki markira nadaljnjo pot. Vsako napredovanje naravnost navzgor je namreč izključeno, le drzen nihljaj čez sicer neprehodne plošče pripelje v trideset metrov na desno pomaknjeni prijaznejši svet.

Nastopam zračno potovanje, noge veselo plešejo v sončnati vertikali, pristanem na udobni, s snegom pokriti polici.

Sneg, kdo bi ga ne bil vesel! Podaljšal nama je plezanje za cel dan, toda sedaj mu tega ne zameriva. Zdajle že ne!

Tri popoldne je in odločitev je težavna. Na vrh danes ne prideva več. Ali naj se odločiva za bivak v mrzli severni steni ali ostaneva na tem prijaznem Buhlovem bivaku.

Tako prijetno je na soncu in tako udobno. Ostaneva. Ante fotografira, se skloni in zavoj z »Meto« izgine iz prsnega žepa v globino. Smradu pa le ne bo več, se tolaživa.

To noč Dru oživi. Dvoje navez je pod nama v steni, dve pri vstopu, luči veselo migljajo v pozdrav. Prešerni žvižgi svetovnih alpinistov odmevajo v gluho svetlo noč. Odgovarja jim skalnati ptič, še vedno je tu, vsak čas si kimava.

Raztežaj za raztežajem naju vodi vse bliže k severni steni Druja.

Strehe, previsi, kamini, klin za klinom ostajajo v ozadju.

Severna stena.

Ante še bolj veselo žvižga. Tu je spet prava zima, strupen mraz. Resno zimsko plezanje počí, kamini so zabiti s snegom in ledom. Ledenega navpičnega pobočja ni konca. Previsen kamin divja nekam v zrak, zdi se, da ne ustreza ne poti in ne težavam.

Plezava v desno, se spet vračava, prečiva na levo. Nikjer pametnih možnosti.
»Pa v kamin!«

Čez previs, Ante je spet vesel, saj že vpenja v led vkovane zagozde.

Plezanje zaledenelih »štiric«, z derezami, mu je gotovo v užitek. Iz snega se zrcalijo kristali kamene strele, tu je rov, znani kristalni rov, in že je izginil v sončni dan.

Spust za spustom drsiva ob vrveh v dolino. Vrv se nateza, vponka dolgočasno in počasi drsi na razpetih vrveh.

Voziva se po položnih kuloarjih, plezava po razbitih skalah, včasih težko najdeva pravo pot.

Na Charpuaškem ledeniku zagledava navezo. Veseli žvižg zamre, prenizko sva sestopila. Morava se vrniti, končno najdeva rešilnega možica.

Še čez zahrbtni ledenik in opast na robu, pa sva na položni rebri. Tečeva, vsak čas bova v Charpuaški koči.

Le zakaj sva že tu?

Že slišiva krevase na Mer du Glacu. Kar ne moreva se navaditi na slutnjo zelenja v dolinah.

Vse je tako, kot je bilo vedno, je danes in bo jutri.

Tam nekaj korakov pred menoj pa žvižga Ante.

Le zakaj neki žvižga?

Himalajski zapiski

BRANKO PERKO

Iz Mercedesovega tovornjaka predelan avtobus se je naglo vzpenjal po ostrih vzpetinah na prvega izmed neštetihs gorskih hrbtov himalajskega predgorja Kumaon. Ti grebeni se vrstijo dobrihs sto petdeset kilometrov proti severu, dokler jim ne zaprejo poti gorski velikani zapadnega dela Himalaje, ki se v tej smeri razteza vse do Pamirske visoke planote. Prvič po dolgih mesecih neznosne vročine indijskega poletja sem se naslajal ob hladu, ki je vel iz strme soteske rečice Balijar. Zdelo se mi je, kot da bi se prebudil iz morečega sna in sem se šele sedaj zavedel vročičnih priprav in tekanja za opremo po vseh mogočih kottičkih bazarja v Allahabadu.

Tam sem se namreč spoznal z Radžanom Ravatom, postavnim fantom, ki so ga njegove nekoliko mongolske poteze izdajale za pristnega potomca Bhotij, ponosnih gorjanov severne Indije. Že pri prvem srečanju v avli allahabadske univerze me je navdušil za pohod v Himalajo. Postala sva dobra prijatelja, posebno še, ker sem mu dostikrat pripovedoval o lepotah naših slovenskih planin. Z njegovim posredovanjem sem postal član Himalajskega kluba in navdušeno pomagal pri pripravah za desetčlansko ekspedicijo, ki je imela namen naskočiti 6500 m visoki Gangotri. Ta gora s svojim mogočnim vrhom varuje prelaze

v Tibet, kakih 120 km severozahodno od Nanda Devija, najvišjega indijskega gorskega masiva. V naše veliko razočaranje smo par dni pred odhodom dobili sporočilo, da je zgodnji monsunki sneg zatrpal edini pristop po dolini reke Bhagirati. To pa ni zmanjšalo moje želje, da bi kljub temu videl Himalajo. Zato sva se z Ravatom domenila, da obiščeva ne preveč težko dostopen ledenik Pindari ter Traillov prelaz, ki ležita med masivom Nanda Devi na zapadu in goro Nandakot na vzhodu, v bližini indijsko-tibetansko-nepalske tromeje. Počakal naj bi me v kraju Bagešvar, izhodiščni točki najine »ekspedicije«.

Ker sem se dobro namestil na svojem ležišču v precej natrpanem vagonu tretjega razreda, mi je preko 400 km dolga vožnja hitro minila. Čas so mi krajšali še radovedni sopotniki, ki jim ni šlo v glavo, da se Evropejec, povrhu oblečen še v njihovo zelo udobno nošnjo, podaja na tako naporno pot. Po njihovih pojmih bi se namreč moral utaboriti v enem izmed številnih visokogorskih hotelov, kjer bi me obdajalo mnoštvo slug, ki bi mi prihranili vsak nepotreben korak, da bi tako najudobneje in z minimalnim naporom preživel vsaj mesec dni neznosnega poletja. Toda za tako tihožitje nisem imel veselja še manj pa denarja. Tu in tam sem pogledal skozi okno. Mimo nas je brzela znana pokrajina. Ravnina, ravnina in zopet ravnina. Rjava zemlja, kateri je sonce, ki je stalo skoraj v zenitu, izpilo poslednje kaplje vlage. Tu in tam mangovi gaji, v bližini vasica ilovnatih koč, pokritih s palmovimi listi; med njimi bela kupola hinduističnega templja ali vitki minaret mošeje; in še, obvezno, napol usahla mlaka blatnorumene barve, iz katere so moleli le smrčki zajetnih črnih bivolov, ki so se skupaj s temnimi, kričavimi otroki poskušali vsaj malo ohladiti. Rekel sem, znane pokrajine; pelješ se namreč lahko vso, skoraj dva tisoč kilometrov dolgo pot iz Kalkute v Delhi, se ozreš enkrat na levo in enkrat na desno, potem pa zapreš oči in mirno zaspiš, kajti videl si vse, kar se videti da. Tako enolična in neizmerna je ravnina, po kateri vali Ganges svoje svete vode v Bengalski zaliv.

Proti jutru naslednjega dne sem prispel v Barejli, kjer sem prestopil na ozkotirno progo. V prostornem pulmanu smo hiteli proti severu mimo gozdov, v katerih kraljujejo tigri in kobre. Te džungle pa niso take, kakršnih sem bil vajen iz opisov Tarzanovega kraljestva; so le splet tankih, trnjevih dreves, bujnega goščavja in do dva metra visoke trave. So pa, razen ozkih lovskih steza, popolnoma neprehodne. Kmalu so se na obzorju pokazali obronki temnomodrih, gozdnatih gora, za katere sem, po večmesečnem postu, že mislil, da jih v Indiji sploh ni. Kar odpočilo se mi je oko, ko sem se z železniške postaje v Katgodamu oziral po strmih, zelenih grapah visokega pobočja.

Avtobus je hropeče ječal po strmih klancih in z neprestanim hupanjem opozarjal na svoj prihod. Po ozki cesti in preko številnih mostov smo se vzpenjali višje in višje nad prepadi temnih sotesk. Ko smo prispeli na greben, se nam je odkril veličasten pogled na neizmerne širjave severnoindijske ravnine, ki je zastrta s prosojno kopreno poletnega prahu ležala dva tisoč metrov pod nami in trpela pod žgočimi žarki žareče oble. Ustavili smo se le za hip, potem smo se pa z vrtoglavo brzino spustili skozi mogočne borove gozdove proti dolini rečice Kosi. In spet navzgor ob rečici, ki se vije med terasastimi riževimi polji nanizanimi po strmih pobočjih. Še malo in v poplavljeni polja bodo vsadili prve riževe sadike. Mrak se je že spuščal, ko smo sopihali proti grebenu naslednjega pobočja in ob trdi temi smo prispeli na vrh, kjer se po vseh obronkih prepletajo steze in uličice turističnega mesteca Ranikhet. Tu me je že čakala mehka postelja v vili znanca zdravnika iz Allahabada, ki se čez poletje zateče sem z vso svojo družino.

Naslednje jutro sem vstal že ob štirih in odhitel na teraso. Na severu se je po vsem obzorju vlekel venec v soncu se kopajočih zasneženih gora — Himalaje. Na vzhodu so se med Pančulijem že vlekli prve meglice. Levo precej dalje od njega je kipel proti nebu koničasti Nandakot, ki ga je ločilo široko razorano sedlo Traills Pass od Nandakhata in veličastne skupine gora, nad katero sta kraljevala oba, več kot sedem tisoč metrov visoka vrhova Nanda Devija. Pogled mi je drsel dalje proti zahodu preko tirobega Trisula, Nandghuntija, pa vse do Kedarnatha, svete gore, pod katero je znano hidnuistično svetišče, cilj mnogih romarskih procesij. Tu je tudi eden izmed izvirkov Gangesa. Počasi so se te mogočne kulise v daljavi stapljale z obzorjem v sivkasto neprodarno gmoto. Pravijo, da se pri izredno jasnem vremenu nudi pogled tudi na do 200 milj oddaljene kašmirske vrhove. Nič čudnega, saj se mi je že sedaj zdelo, da bi se gora lahko kar dotaknil z rokami, čeprav je bil najbližji vrh oddaljen vsaj stodvajset kilometrov zračne črte.

Dnevi so hitro potekali. Bilo je že proti sredini junija, Ravatovega sporočila z ene in dovoljenja za vstop v obmejni pas z druge strani pa od nikoder. Bil sem vse bolj na trnih. Obredel sem že ves Ranikhet od miniaturnega bazarja pa do golf kluba. Nisem več strpel. Odšel sem na policijo in vprašal, če imajo kaj proti mojemu izletu na ledenik Pindari. Ker so verjetno slabo poznali predpise ali jih pa sploh niso, mi niso delali težav. Nisem čakal, da bi se premislili. Napolnil sem nahrbtnik do vrha s konzervami, napravil iz ostale opreme velik zavoj in se še isto dopoldne znašel v vozilu, ki naj bi bil avtobus. A je bolj ličilo na veliko kletko, vso poslikano z različnimi božanstvi od Rame pa do Ganeša s slonovim rilcem. Spredej na hladilniku pa je bila naslikana tajinstvena črka »Um«, ponazorjujoča varujoči praglas, ki je baje nastal takrat, ko je Brahma ustvaril vesoljstvo.

Stiskal sem se v kotičku prvega razreda, ki je obstajal iz dveh klopi takoj za šoferjem. Potniki nižjega razreda pa so posedli kar na tla. Ko si je naš »kapitan« nabasal polna usta betelovega listja in parkrat krepko pljunil, se je naša Noetova barka pomaknila in zdrvela s prav spoštovanja vredno brzino po klancu skozi bazar. Seveda je pred nami vse bežalo pod varno okrilje hiš kot pred naskakujočim nosorogom.

Vozili smo po ozki cesti, polni kotanj, okoli ostrih ovinkov in nad grozo zbujujočimi prepadi. V začetku me je bilo pošteno strah. Prav občudoval sem našega šoferja, ki je imel popolno oblast nad starim Fordom. Počasi sem se navadil in ko sem videl svoje sopotnike v popolnem miru, sem se tudi jaz vdal v usodo. Po večurni vožnji smo se ustavili v Bajdžnatu, vasici, ki se je stiskala ob bregu reke Gomati. Okrepčal sem se pri bližnjem dukandžiji s slastnimi kačoriji in samosami, veliko porcijo riža in močno začinjeno omako, kar mi je napol goli prodajalec serviral v velikem bakrenem pladnju. Krepko sem posegel z roko po jedilih (v Indiji jedo namreč kar s prsti), ki so bila res slastna, čeprav to po zunanjem videzu kuharskega mojstra ne bi bilo pričakovati. Obliznil sem si še prste in že smo spet drveli naprej.

Kar oddahnil sem se, ko sem proti večeru došel na svoj cilj, mestece Bagešvar ob sotočju reke Gomati in ledeniškega potoka Sarju. Posebno, ker je izstopil tudi moj sopotnik policaj, vpričo katerega sem brez obmejnega dovoljenja imel vseeno kar malo slabo vest.

Bagešvar je staro mestece, ki ga je v 15. stoletju zgradil radža Lakšmi Čand, s še starejšim templjem boga Šive. Kraj je važno trgovsko središče Tehri Garvala in Kumaona. Vsako leto je tu velik sejem, na katerega prihajajo, oziroma so prihajali, celo Tibetanci s tovari soli, kož in boraksa, ki so jim

ga čez visoke prelaze pritovorile potrpežljive dolgodlake kože in jaki. V zameno pa dobijo žito, riž in čaj.

Podal sem se v bungalov gozdne uprave, kjer sem si zasigural prenočišče in tudi zvedel, da je moj prijatelj s svojimi tremi brati že odšel v gore pred dobrim tednom dni. Ni mi preostalo drugega, kot da se na lastno pest podam na pot. Prva skrb mi je bila, da sem si poiskal dobrega vodnika, ki bi obenem služil tudi kot nosač. Odpravil sem se na bazar. Hodil sem po ozkih ulicah, ki so bile kar natrpane z vsakovrstnimi prodajalnami in delavnicami. Vsaka obrt ima svojo uličico, zato je konkurence dovolj ter prerekanje in hvaljenje temu primerno. Čim glasneje namreč vsak trgovec ali bhanja, kakor jim tu pravijo, oglašča svojo robo, tem več ima upanja, da privabi kupca. Dierendaj je nepredstavljiv in kupčije v polnem teku. Vsak je razkazoval svoje blago in ga ponujal pri brlečih oljnih svetilkah. Iz bližnjih okrepčevalnic pa je vel prijeten ali pa neprijeten vonj, kakor se pač vzame, po vseh mogočih orientalskih dobrotah. Da je zmešnjava še večja, se sprehajajo ali pa ležijo na vseh križiščih svete krave, ki majestetično opletajo z repi in se ne dajo motiti pri svojem prežvekovanju. Ljudje vseh mogočih odtenkov polti in po večini z značilnimi poševnimi očmi se prerivajo, vmes pa delajo gnečo še razni potujoči svetniki-sadhuji in puščavniki, ki se ustavijo tu na poti v svoja gorska prebivališča. Seveda ni manjkalo obveznega hrušča cimbal in bobnov. Ob teh evropskim ušesom nepojmljivih zvokih je mlado dekle kazalo umetnost staroindijskih plesov. Povprašal sem po vodičih, ki so večinoma iz plemena Bhotij. To pleme bi nekako odgovarjalo nepalskim Šerpam, saj so znani kot izredni gorniki. Napotili so me na ono stran rečice k starodavnemu templju.

Ko sem šel preko ozkega, visečega mostu, sem se moral jadrno umakniti dirjajočemu pogrebneemu sprevodu. V belo oblečeni možje so nosili v kos blaga komajda ovito truplo in s tekom v takt skandirali sanskrske verze; ob njihovih otožnih tonih mi je postalo kar nelagodno. Ko sem prišel v bližino temnega, z reliefi okrašenega templja, iz katerega so gluho odmevali udarci, ki jih je iz gonga izvabljal v oranžno haljo oblečen duhoven, je na stopnicah molilo več zakritih žena. Božanstvo je bilo obarvano s krvavordečo barvo in okrašeno s cvetjem ter je jezno pobliskovalo s svojimi smaragdnimi očmi. Če bi scene ne osvetljeval ogenj, pri katerem so sedeli moji ljudje, bi jo verjetno kar hitro odkuril iz neprijetne bližine tajinstvenega in skoraj grozo vzbujajočega boga Sive.

Prijazno sem pozdravil zbrane Bhotije. Enoglasno so mi odgovorili: »Ram, Ram!« To je ime božanstvenega junaka iz Ramajane in tu običajen pozdrav. Razložil sem jim svoje namene in želje, nakar so mi vsi živahno in pritrjujoče odkimavali. Omenim naj, da ta nenavadni način soglasja in odobravanja lahko povzroči precej nevšečnosti nepoučenemu tujcu. Že takoj v začetku so mi bile všeč prisrčne in odkrite črte čokatega, brkatega možakarja, ki je sedel nekje v ozadju in me z živahnim požmrkavanjem opozarjal nase, medtem ko so drugi na vse pretege hvalili svoje sposobnosti in odlike. Odločil sem se za mojega moža, ki se je klical za Mangal Rama, se z njim pogodil za ceno in mu naročil, naj me pokliče naslednje jutro že ob štirih. Odšel sem spat in ko sem se ponoči zbudil in hotel skozi vrata, sem se skoraj spotaknil ob zvito postavo, ki je ležala na pragu moje sobe. Spoznal sem svojega vodiča. Na moje vprašanje, kaj dela tu, mi je odgovoril, da je njegova dolžnost da sedaj varuje svojega novega gospodarja. Ta znak skoraj nepojmljive vdanosti mi je dal slutiti, da sem dobro izbral. To je bil tudi moj prvi neposredni stik z osebnostjo indijskega gorjanca, ki je plemenit in pošten, kot so verjetno gorjanci kjerkoli po svetu.

Zjutraj me je zbudilo nežno klicanje: »Sahab, Sahab!« Bil je Mangal Ram s skodelico vročega, kadečega se čaja, ki ga je kupil za poslednjo paro na bazarju in ga skuhal, medtem ko sem jaz še sladko spal. Ali bom še kdaj videl tvoji poštenu, iskreni obraz, dobri zvesti Mangal Ram? Kdo ve?

Predeu je sonce s svojimi žarki doseglo ozko dolino potoka Sarju, sva z Bhotijo že imela dobršen del poti za nama. Najin cilj je bila vasica Kapkot, oddaljena kakih 25 kilometrov od Bagešvarja. Pot se vije ves čas ob desnem bregu, ki je poraščen z gostim, na pol tropskim rastlinjem. Vmes je precej bananinih gajev in veliki kompleksi agav. Nekaj časa sva hodila po ozki, v skalnato steno usekani stezici. Na najožjem delu, kjer je kakih petdeset metrov pod nama voda rohnela preko strmega pragu, je bilo na kakem ducatu bambusovih drogov obešenih vse polno raznobarnih trakov. Take sva srečala še vse polno na nevarnih delih poti ali visokih prelazih. Darujejo jih namreč popotni duhovom in bogovom za srečno pot.

Kmalu se je soteska razširila v precej široko ravnino, ki je bila skoraj vsa poplavljenaa. Kmetje so namreč spustili na riževa polja vodo, da bi zemljo pripravili za saditev. Na bližnji njivi so žene in dekleta stale do meč v vodi, lepo poravnane v vrsto, se hitro sklanjale po taktu, ki ga je zajeten bobnar izvajal iz svojega tolkala in z urnimi gibi vsajale riževe sadike. Za trenutek sem se ustavil in jih opazoval, a se niso dale motiti pri svojem delu. Hitele so, kar se je le dalo. Še dober teden in delo pridnih rok bo žalostno umazano barvo vode spremenilo v čudovito zeleno preprogo, po kateri bodo le namakalni prekopi risali neenakomerne, kvadrataste rdečerjave vzorce.

Planine pa so se še vedno skrivale za visokimi poraslimi grebeni.

Postajalo je vse bolj toplo. Ostri in na gosto posejani kamni so napravili pot še bolj naporno. Mangal Ram pa je z lahkoto prožil korake v dalj. Prav občudoval sem ga. Ker je bilo že krepko čez poldan, sva se ustavila v bližnji čajnici. To je bila iz grobih plohov zbita lopa, ki se je naslanjala na ogromno skalo. Veliko pipalovo drevo pa je dajalo hladno senco. Vroč, temnordeč, poprej še dobro sprajzen čaj nama je hitro povrnil moči in vzbudil tek. Postregel sem si z vsebino avstralske konserve, Mangal Ram pa je od nekdaj globine svojega, iz jakove volne stkanega ogrinjala privlekel pest koruzi podobnih zrn in jih jel kar surove hrustati z veliko slastjo. Kot sem se pozneje prepričal, je bil to njegov edini dnevni obrok. Kot je tu običajno, sva se dogovorila, da bo on ob svoji hrani. Seveda si nisem mislil, da bo hotel na račun tega prihraniti čimveč zasluženega denarja. Zato sva si pri bhajiji — trgovcu v Kapkotu dopolnila zaloge z rižem in na žrmljih zmleto ječmenovo moko. Šele po dolgem prepričevanju mi je uspelo pregovoriti Mangal Rama, da sva odslej hrano, ki jo je prav okusno pripravljaj iz najinih zalog, po bratsko delila. Noč sva prebila kar na prostem. On zavil v svoje univerzalno ogrinjalo, jaz pa stisnjen v nekoliko premajhni spalni vreči. Čeprav vasica Kapkot ni visoka, komaj nekaj čez tisoč metrov, naju je prav pošteno treslo, čeprav je Mangal Ram vso noč kuril ogenj.

Malo nad Kapkotom sva prečkala Sarju preko železnega visečega mostu. Most, čeravno je vsaj dvanajst metrov nad vodno gladino, je bil ves zvit od udarcev skal in izravnanih dreves, ki jih je bil narasel potok valil s seboj spomladi, ob času odjuge. Dolina se je vse bolj ožila in tik za vasico Dulam prešla v ozko neprehodno sotesko. Pot se je umaknila više med skalovje in borovce. Globoko pod nami pa je jezno rohnal Sarju. Na skali, sredi razpenjenih valov, je ležalo truplo poniija, ki je zdrknil s strmih pašnikov na nasprotnem bregu. Na njem so se gostili in se vreščaje prepirali za najboljše kose trije veliki, golovrati

mrhovinarji. Največji je z razprtimi krili bil vsaj za polovico večji od ubogega ponia. Spet čez nekaj časa sva se približala skupini sivih opic, ki so naju radovedno, čeprav nekoliko nezaupljivo motrile. Podražiti sem jih hotel z dobro zalučanim kamnom, a skoro bi se mi maščevalo. Zagnale so velikanski trušč, kazale ostre zobe in par dobro pomerjenih krepelcev nama je dalo vedeti, da langurji niso nič kaj miroljubne živali. Zato sva se raje podvzivala, čeprav naju je od njih delilo deset sežnjev strmega prepada.

Zopet sva prečkala sotesko, to pot preko visečega iz lijan in z vrvmi spletenega mostička, ki se je kar neprijetno zibal pod najino težo. Vse bolj strmo sva se vzpenjala. Dolina je ostala že daleč pod nama, ko se je breg ublažil in prešel v nešteto terasastih riževih polj, ki niso bila večja od miznega prta. Vrstila so se drug za drugim vsaj pet sto metrov navzgor po strmih pobočju. Taka polja lahko obdeluje le človek. In ker so Bhotije pastirji ter se vdinjajo kvečjemu še kot vodiči in gozdni delavci, leži ves ta posel na hrbtih žena. Po vse poletje se mučijo poleg ostalih del še na poljih, ki rodijo skorajda več kamenja kot kruha. Zato imajo nekateri Bhotije po dve pa tudi po štiri žene, čeprav hinduisti niso poligamisti. To jim narekujejo ekonomske razmere, kajti le tako lahko pridejo do poceni delovne sile. Seveda se po številu žena ceni tudi gospodarjev ugled. Toda ta običaj v zadnjih časih vse bolj opuščajo in nekateri, kot na primer moj Mangal Ram, imajo le po eno ženo.

Po sedemurni hoji sva prišla v vas Loharkhet, ki čepi kot gnezdo na robu 2000 metrov visoke planote. To je tipično himalajsko naselje. Hiše so kamenite z izrezljanimi vrati in polkni. Tudi ostrešni tramovi, pokriti z velikimi ploščatimi škrljajci, so polni figur in okraskov. Komaj sva sredi vasi odložila najino prtljago, se je že zbralo lepo število vaščanov. Glas o mojem prihodu, se je hitro raznesel in kmalu je bila vsa vas na kupu. Možje, kolikor jih je bilo doma, so posedli okoli naju. Mangal Ram je hitel razkladati, od kod sem in kam sva namenjena. Bili so zelo prijazni. Na žalost nisem znal njihovega jezika, ki se precej razlikuje od hindujščine. Govorijo namreč pajarščino, ki jo tako lepo pojejo kot Dolenjci našo slovenščino. Vaški starešina, ponosen starec, je zvil velik rododendrov list v tulec in ga napolnil s tobakovim drobirjem. Starejša žena pa je podajala naokoli šope listov neke rastline, ki vsebuje hašiš. S temi si je vsak natrl dlani in improvizirana pipa je šla iz rok v roke. Tudi jaz sem stvar poskusil. Imel sem precej težav, preden sem namestil pipo med obe v kupo stisnjene dlani. Toda po par dimih se mi je v glavi pošteno zavrtelo in sem raje presedlal na cigarete. Opazoval sem zanimivo družčino. Žene, povčini oblečene v pisane sarije, nekatere, posebno mlade pa so bile gole do pasu, so imele obilo okrasja. Največ okoli vratu, kjer jim je kak ducat težkih srebrnih obročev tvorilo pravcati oklep; ne bi se čudil, če bi tehtal tudi po kilogram. V nosnicah pa jim je tičal obvezno zlat ali srebrn obroček ali bolje rečeno obroč s premerom tudi do dvajset centimetrov. Na nogah obroči in na laktih zapestnice, ki se nizajo vse do komolcev, včasih pa še čez. Kako uboge žene pri vsej tej obtežitvi opravljajo še vsa mogoča dela, mi ni šlo v glavo. Toda za lepoto se marsikaj prenese, tu v pravem pomenu besede.

Otroci so se, potem ko sem jim razdelil vso svojo zalogo bonbonov, kmalu naveličali tujca in se začeli poditi naokrog, da bi se tako otresli muh, ki so jim kar gomazele po obrazu.

V vasi sem ostal dva dni. Imel sem priložnost, da sem si dodobra ogledal takole himalajsko hišo. Prislonjena ob breg ima spodaj dve staji za koze in ovce. Na sredini so težka vhodna vrata, takoj za njimi pa stopnice, po katerih se pride v pravo hišo. Tla so steptana ilovica. Celoten prostor je razdeljen v tri

dele: levo kuhinja, kjer živijo in spijo žene in otroci, kuhajo seveda kar na tleh, dim pa se vrtinči skozi okno; na desno je enak prostor in služi moški družbi; naravnost pa je kašča, v kateri je na sredini vzdana velika lesena skrinja, kamor spravljajo svoje pridelke.

V vasi je bilo le malo moških, kajti večina jih je odšla na tudi po dvajset kilometrov oddaljene pašnike, kjer skozi vse poletje pasejo svojo živino. Le tu in tam se včasih kdo vrne po nove zaloge.

S ponosom so mi pokazali šolo, ki si jo je vas zgradila na lastne stroške šele pred nedavnim. Edini učitelj uči otroke vsega, kar jim bo prišlo kdaj prav. Malo kmetijstva, malo živinoreje, učijo se hindujščine in celo osnove sanskrta. Z navdušenjem so mi otroci kazali svoje vzorne njivice in vrtičke. Revčki so kar strmeli, ko sem jim pravil, da je pri nas šolanje obvezno in zastonj. Seveda sem imel precej težav, preden sem jim dopovedal, kaj in kje je Jugoslavija. Tam imajo namreč vsakega belca ali za Angleža ali pa Američana. Že Evropa je precej težak pojem. Zapeli so nekaj svojih otožnih pesmi, zaplesali par plesov in me pogostili s svojo specialiteto: z medom oslajeno in z maslom zabeljeno kislo mleko, zraven pa mlinci iz ajdove moke, nadevani z mastno črno lečo.

Odpravila sva se dalje. Še isti dan sva prekoračila dobrih 3000 metrov visok prelaz Dhakuri, ki pa je, kljub višini, še vedno porasel z visokimi borovci. S prelaza se prvikrat odpre razgled na zasnežene velikane. Človeku vzame skoraj sapo, tako blizu se zdi 6500 metrov visoko pogorje Sundardhunge, ki v polkrogu oklepa velikanski ledenik. Gore so se bleščeče odražale od azurnega neba. Proti severu pa je izza poraslega grebena vzdigoval svoj koničasti vrh Nandakot. Tega je leta 1936 zavzela japonska ekspedicija. Ledenik Pindari in Trailov prelaz pa sta se še skrivala za bližnjimi obronki.

Kar težko mi je bilo, ko sva se po razsežnih bugjalih, kakor tu imenujejo planinske pašnike, spuščala v sotesko ledeniškega hudournika Pindari. Tako sva izgubila dragoceno višino, ki jo bo zopet treba pridobiti. A druge poti ni bilo. Prespala sva v majhni pastirski bajti. Družbo so nama delali trije pastirji. Tišino so trgali le zategli klici uharic, blejanje ovac in vreščeci piski himalajskih fazanov menalov.

Še precej časa sva hodila, preden sva dospela do hudournika. Prebrodila sva ga in čeprav za to nisem potreboval več kot dvajset korakov, me je pošteno zazebló. Moj ogrevalni ples je verjetno precej zabaval Mangal Rama. Svetoval mi je, naj se grem pogret v bližnje koprive, to sem pa hvaležno odklonil. Prigoda naju je spravila v dobro voljo. Ko pa mi je povedal, da je tu precej himalajskih medvedov in da imava lepo priložnost, da srečava takega temno-rjavega kožuharja z belim ovratnikom, sem hitro pozabil na ozeble noge. Pospešil sem korake, da bi se kar najhitreje spravil iz nevarnega območja. Ko nama je preteklo že več ur v takem vražjem tempu, sem okoli ovinka nenadoma začul lomastenje korakov. Ker so se mi misli še vedno vrtele okoli brundačev, sem obstal kot pribit. Rad bi bil videl v tem trenutku svoj obraz, kajti že Mangal Ramove groteskne črte bi mi v drugačnih okoliščinah vzbudile pristrčen smeh. Tako pa sem ostal smrtno resen. Še preden sva se dodobra zavedela, so naju pozdravili veseli kriki in huronski smeh Ravata in družbe, ki se je že vračala s svoje ture. Sesedel sem se na bližnjo skalo in ko sem pojasnil svoje nenavadno vedenje, ni bilo smehu ne konca ne kraja.

Seveda se je Radžan takoj ponudil, da se mi pridruži. Ko je videl mojo bolj piškavo opremo, so jele reči, od močnega cepina pa do toplega anoraka kar frčati iz nahrbtnikov. Tako sem bil kmalu spodobno opremljen. Domenili smo se, da naju družba počaka v Loharkhetu, Radžan, Mangal Ram in jaz pa smo se

napotili naprej, mimo celih gozdov rododendrona, ki so tu prava drevesa, debela tudi za moža. Ob trdem mraku smo dospeli do gozdarske kočice na pobočju Phurkije na višini okoli 3200 metrov. Tisti večer še dolgo nismo zaspali. Ko smo do kosti obrali tolstega menala, mi je Radžan pripovedoval zgodovino teh krajev, prepleteno z mnogimi legendami, me poučil o običajih ljudi in to me je najbolj zanimalo, opisoval vrhove in prelaze, ki so skoraj še popolnoma neraziskani. Tudi Mangal Ram je dodal precej, še Ravatu nepoznanih imen vrhov, ledenikov in grebenov. Kako sem si tisti hip zaželel, da bi lahko obredel vse te ledenike, prelaze in morda tudi katerega izmed vrhov! Žal za to ni bilo časa, še manj pa primerne opreme.

Naslednji dan smo šele kasno krenili na pot in mimo bugjalov, še deloma s snežnimi zaplatami pokritimi, kjer se pasejo konji brez čuvarjev vse poletne mesece, prispeli do kakih pet milj oddaljenega ledenika Pindari. Še prej smo prečkali več širokih snežišč. Omenim naj, da je Mangal Ram hodil ves čas — bos. Revez ni imel čevljev, pa četudi bi jih imel, bi jih ne mogel spraviti na svoje ogromne noge, ki so imele podplat kot roževina.

Glavni ledenik se spušča s pobočij Nandakota iz severozapadne smeri. Vanj se steka manjši ledenik, ki izhaja iz grap in zajed vrha Brnkhatija. Vmes pa je ogromna srednja ledeniška morena. Ledenik je dolg svojih 8 kilometrov in prehaja na vrhu v 5300 m visoki Traillov prelaz, ki pa je zaradi nešteti razpok večji del leta neprehoden. Žal so bili vrhovi zaviti v oblake, zato je bil tisti dan razgled zelo pičel. Utaborili smo se v bližnji skalni votlini, ki je bila dolgo vrsto let bivališče hinduističnega puščavnika.

Ko so se zvezde začele skrivati za prvimi, jutro naznanjajočimi meglicami, sva se z Radžanom, oborožena z derezami in cepini odpravila po robu ledenika proti Traillovemu prelazu. V začetku je šlo še kar dobro. Ko pa sva se dvignila za kakih 500 metrov, sva vedno težje dihala. Že so se kazali prvi znaki velike višine. Kmalu je najino namero, priti čim više proti sedlu, prekrizala široka, zevajoča razpoka v ledu, ki je na obe strani izginjala v vedno gostejšo meglo. Opustila sva prvotni načrt in zavila na stransko snežišče. Krepko sva grizla kolena; dihanje je postajalo že prava muka. Pri vsakem koraku sva se borila s sapo. Strmina se je vlekla v nedogled. Privoščila sva si malo počitka in se kar stoje okrepila z vročim kakaom. Ta nama je dal moči, da sva se povzpela še kakšnih dve sto metrov. Snežišča je bilo konec, pa tudi najinih moči. Pot so nama zaprle previsne stene. Najino izčrpanost in napor nama je poplačal močan veter, ki je v trenutku razpihal meglo in odkril nepozabne višave himalajskih velikánov. Pred nama je v nebo vzdigal svoj, v ledeni oklep vkovan vrh Nandakhat. Za njim pa sta se v sončnih žarkih blesteli obe konici Nanda Devija, s katerih je večni veter izvabljal dolge, ko dih rahle pramene snežnih kristalov. V daljavi preko Traillovega prelaza pa so se komajda slutile neizmerne planjave skrivnostnega Tibeta. Veličanstveno, nepojmljivo tišino tega čudovitega kraljestva gora je kalilo le zamolklo bobnenje oddaljenih plazov.

PRISPEVKI ZA ZLATOROG

PD Litostroj	din	1 340.-
------------------------	-----	---------

SKLAD DOMA ZLATOROG

Stanje sklada dne 8. XI. 1959	din	6 930 065.-
Zbrano do 15. XII. 1959	din	1 340.-
Stanje sklada dne 15. XII. 1959	din	6 931 405.-

Zimski dnevi

JANKO BLAŽEJ

Nad nama so valovile megle. Pod nogama je pošumevalo suho listje. Lovska steza, ki sva po njej hodila, se je vila po prstenem robu grape in se je kdaj pa kdaj kot kača zvijugala v gozd. Megle so se razpotegnile in skozi je vdrl pramen sonca.

»Nad nama je jasno,« je dejal Saša. Molče sva hodila dalje, potopljena v misli. Spodaj v koči je ležal Vinko. Kdo ve, če so ga že spravili v Mojstrano. Če bo zvečer še v koči, bova jutri midva poskrbela zanj. Podpirala ga bova pod ramama in tako bomo počasi prišli naprej. Vso pot ga ne moreva nositi. Od Peričnika do Mojstrane je dobro uro hoda. Petdeset minut, kadar tečeš na vlak.

Megle nad nama so postajale vedno redkejše. Sedaj bi morala zaviti levo in poiskati lahek prehod levo stometrskega navpičnega stolpa, s katerim se lomi jugovzhodni raz Kukove špice v dolino. Vedel sem, da bi bila morala to storiti že prej. Toda saj danes itak nisva več mislila pošteno plezati. Vstala sva bila ob šestih in ko sva stopila na cesto, je bil že dan. Decembra je dan najkrajši. Ponoči je bilo mrzlo in nisem mogel spati. Žerjavica je zrla name iz razmajanega zidanega štedilnika kot prežeče oči velike mačke. Iz široke reže pod vrati je ledeno vleklo. Zeblo me je. Lastnik koč pri Peričniku nama je dejal prejšnji večer, da so v prvem nadstropju postelje in odeje. Toda bila je ena sama postelja in na tej je ležal Vinko. Pomudila sva se pri njem in nato zakurila v kuhinji. Šele proti jutru me je zmogel spanec. Potem sva predolgo spala. Bilo nama je kar prav, ko je iz megle pred kočjo naletaval sneg. Sedaj pa se megle redčijo in kaže, da bova kmalu v soncu. Neumno je, če človek že zjutraj zapravi dan.

Steze je bilo konec in po grušču sva zavila v desno. Bilo je že jasno, da ne greva prav. Poleti sem sam našel lahek prehod levo od stebra in sem prišel na jugovzhodni raz nad navpičnim stebrom. Do Prižnice potem ni bilo več težav. Pod Prižnico sem presenečen obstal in okleval. To ni bila tretja stopnja. Za turo sem se odločil po opisu v Našem alpinizmu. Krušič, ki sem ga vprašal za mnenje in ki je smer že poznal, mi je dejal, da je Prižnica težka in po njegovi sodbi četrte stopnje. Toda bolj sem verjel pisani besedi kot njemu. Potem sem bil sam pod Prižnico. Sam in na snežišču, dve sto metrov pod mano, so se drsali gamsi. Vedel sem, da moram naprej. Če se bom umaknil prvič, se bom umaknil tudi drugič in polagoma se bom zlomil sam v sebi. To pa se mi je takrat zdelo zelo sramotno. Navigare necesse est, vivere non est necesse. Mladosti okoli dvajsetih let je potrebna popolna vera v nekaj. Jaz sem takrat verjel v Jugo. In verjel sem vanj dobesedno ter še več. Plezal sem sam, ker je tudi Jug plezal sam. Pa tudi če bi hotel plezati s tovarišem, takrat za svoje vratolomne podvige ne bi našel sebi enakega. Dobro se še spominjam vzpona po Jugovi smeri v Dovškem Gamzovcu. Bil sem sam, kako bi tudi moglo biti drugače. Vzpon po skrotastem rušju in nato po hrbtu pod Rogljico se je vlekel v nedogled. Bil sem truden in lačen. Prišel sem do snežišča v grapi med Rogljico in Dovškim Gamzovcem. Nad Rateškimi Poncami se je kuhalo neurje. Ledenomrzle veter je vlekel že do mene. Izčrpan sem se sesedel na rušo sredi mehkega grušča in gledal igro elementov narave na nebu. Ni me bilo strah, verjel sem vase in v svojo srečno zvezdo, slabo vreme se mene ni tikalo. Šele čez leta sem spoznal, da sem samo človek, mehak, ranljiv kot vsi drugi. Hudourni oblaki so že ovijali

Mojstrovko. Pogledal sem svoje razdrapane okovanke in meril snežišče. Vedel sem, da me bo nevihta ujela sredi snežišča, če bom sekal vanj stopinje, dovolj varne za obuvalo brez žebeljev. Vzdignil sem se, stisnil v rokah kladivo, se zaletel in odgnal. Sredi snežišča sem zdrsnil. Z nogami ter s kladivom sem krmaril ter pristal v grušču na drugi strani, nekaj metrov niže od mesta, kjer sem se odgnal. Šele sedaj sem pomislil, da bi lahko končal tudi v tesneh pod snežiščem, če bi šlo kaj narobe. »Pa ni šlo«, sem pomislil in hitel dalje. Tekma z neurjem me je navduševala. Prisojnik je že temnel in prvi šopi babjega pšena so udarjali po skalah, kot bi jih metal sejalec s širokim zamahom. Naglo sem pridobival višino. Jug je kot prvi preplezal to smer v pičli uri. Če bi premogel uro, bi meril, za koliko ga bom posekal. S tenkim zvenom je priletel s previsov nad steno kamen in se kot drobna bomba razletel na plateh, da so švignili drobci daleč naokoli. Zaskrbljeno sem se ozrl kvišku. Neurje je ponehavalo. Koroška in Dobrač sta se že smejala v zlatem soncu. Pravzaprav je smešno, kako hitro lahko premine nevihta. Malo pod vrhom, že na lahkih plateh, sem padel. Stopil sem v curek vode, ki je tekel po plateh in to mi je nepričakovano spodbilo obe nogi. Strahovita bolečina mi je presunila telo, kot bi me vsega prebodel z ognjenim mečem. Dva metra niže sem zopet stal. Čez leta sem v telovadnici ugotovil, da imam zelo dober refleks. Takrat tega še nisem vedel.

Tudi pod Prižnico je bilo jasno, da bom šel naprej. Če sem šel v Dovškem Gamzovcu, bom šel tudi sedaj in v bodoče. Pričel sem plezati kakor avtomat. Kadar sem kako stvar domislil do kraja, je bila zame dognana in nisem več mislil o njej. Vedel sem, da pogosto v življenju ni dobro preveč misliti. Včasih to lahko škoduje. Spočetka je šlo dobro. Potem je postala skala drobljiva in spoznal sem, da bo vedno teže iti nazaj. Po snežišču so se še vedno preganjali gamsi. Zanalašč sem sprožil kamen in odleglo mi je, ko sem videl, kako so okameneli. Če bi zdrsnil sedaj, bi padel v prostem padu kakih dvesto metrov v grušč. Globina me je vedno motila. Mogoče nikoli nisem hotel priznati, da je to strah, čisto običajen in navaden, toda vedno sem čutil nekaj težkega v želodcu in to se je potem sprehajalo navzgor, da bi lahko izdaval pljuča. Na varnem mi je vedno odleglo in takrat za noben denar ne bi več hotel iti nazaj. Tudi v Prižnici mi je zmanjkalo oprimkov. Obtičal sem na polici, polni skalnega drobja. Skala nad njo je bila spodjedena in taka mesta so vedno najtežja, ker se moraš razkoračiti, da ti pokajo kosti. Drobčen oprimek mi je počil pod prsti, ko sem ga obremenil in moral sem nazaj. Prelisil sem se nad polico in obtičal na majhnem stopu. Koliko bi mi sedaj pomenil dober tovariš in vrv, ki bi tekla skozi varen klin pod mano. Tako pa nisem smel narediti niti najmanjše napake. Iz razpoke v skrajnem dosegu roke je raslo stebelce trave. S težavo in v presledkih sem v razpoko zabil klin. Zapel je jedro in živo. Vpel sem vanj vponko in se zavihтел kvišku. Stal sem na klinu. Gamsi so se zopet prepeljávali po snežišču. Bil sem na varnem. Vponka je bila stara in se ni dobro zapirala, vendar je nisem mogel pustiti v previsu. Previdno sem jo izpel in nato zaspal v sočni travi nad Prižnico. Sonce je bilo že nizko, ko sem se vlekel proti vrhu Kukove špice. Doma so menili, da bom opustil plezanje, če mi ne bodo dajali s seboj brašna. Zato sem plezal večinoma lačen. Z mrakom sem se spuščal skozi Črlovec, poiskal na senu pri Peričniku, kjer sem prenočil, nahrbtnik in sem se napotil v Vrata. Pri izviru ob poti sem si skuhal koruzne žgance in jih zalil z grenko črno kavo. Dobra mati je včasih doma le zatisnila eno oko. Ko sem prišel v Aljažev dom, sem bil sit, srečen in zadovoljen.

Jugovzhodni raz Kukove Špice še ni bil preplezan pozimi. Zato sva bila tudi s Sašo na poti proti njemu. Pravzaprav je težko narediti pravi zimski vzpon

v smeri, ki je obrnjena proti soncu. Sonce pobere sneg že v nekaj dneh in že v marcu je na južni strani v skalah tako toplo, da ti hodi še srajca odveč. Bili so zadnji dnevi decembra 1948 in tudi v jugovzhodnem razu Kukove špice je bila še prava zima. Sonce še ni imelo moči, da bi pregnalo sneg.

Megle nad nama so postajale vedno redkejše. Steze ni bilo več in vzpenjala sva se po spodnjem delu Kukovih podov, melišča na vzhodu Kukove špice, ki ga na eni strani omejuje jugovzhodni raz, na severu pa greben, ki se vleče od Vrha nad Možici do Kukove špice. Vinkove noge mi niso šle iz glave. Bile so modrikaste in zabuhle, mestoma je barva postajala odvratno rumena. Takrat še nisem vedel dosti o ozeblinah, a huda slutnja mi je pravila, da se to ne bo dobro končalo. S Francetom sta plezala severno steno Razorja. Prav tam, kjer sva tudi s Sašo lezla zadnjo zimo. V vrhnjem delu nista šla prav in sta se zalezala v previsen pas. Izstopila sta šele naslednje jutro. France je sestopil po Križki steni, Vinko pa v dolino Vrata in je obležal pri Peričniku. Steno Razorja sem meril lansko zimo z očmi ves mesec. Premislil in pretehtal sem skoraj sleherni meter v steni. Bil sem že sam na poti pod steno, a sem padel v Pišnico in sem se moral vrniti. Potem sva jo preplezala s Sašom. Spodaj sva se poldrugo uro mudila v poledenelem skoku, čeprav bi ga bila lahko obšla nekaj metrov levo. Bila sva še začetnika v plezanju in zato sva menila, da je treba vse smeri plezati res navpično in v vpadnici kake glave, kot je to lepo videti na fotografijah v alpinističnih revijah in v plezalnih vodnikih. Kasneje naju je zadržal še navpičen leden žleb, ki se mu ni bilo moč izogniti in nato sva prišla pod navpične plošče v zgornjem delu stene. Prečila sva tri raztežaje v desno in kmalu nato sva izstopila čez opast na robu stene na Križke pode. Tri raztežaje v desno — to je bilo treba vedeti in France in Vinko prav gotovo nista delala tako dolge prečnice. Ta smer v Razorju je bila tudi poleti sploh moja prva tura, ki sem jo samostojno vodil kot prvi na vrvi. Šlo je kar dobro — saj naju je stena sama usmerjala v pravo smer — vse do tiste dolge prečnice v desno. Prečnica pokvari smer in zato sem ob prvi priložnosti splezal naravnost kvišku. Že na koncu prvega raztežaja sem bil v težkih previsih. Zabil sem klin — prvega v svoji plezalski karieri — in nato sem sedemkrat, osemkrat zaman skušal zlesti čez previs. Saša me je varoval na stari zidarski vrvi, ki je imela en pramen pretrgan, a sva ga zakrpala. Končno sem le padel in obvisel prosto na vrvi nad globino. Stena se mi je zazdela zahrbtna in hotel sem znova v previs. Toda Saša je dobil skoraj pravi živčni zlom in tako sva se vrnila, prečila dalje in brez težav izstopila iz stene. Vrv je na mestu, kjer sva jo zakrpala, zacvetela, kot da bi s puško ustrelil vanjo. Ko mi je drsela skozi roke in sem si jo natančno ogledal, sem moral priznati, da je bil Saša modrejši od mene. Pozimi sva smer plezala zato, ker sva mislila, da je še ni nihče plezal pozimi, ker nov vzpon pač nikjer ni bil registriran. V Mojstrani nama je Janez Brojan povedal, da je bil pozimi v tistem delu stene že on in s tem nama je takrat pokvaril lep kos veselja nad uspeho turo. Le kaj bo z Vinkom? Kdo ve, če so ga že odnesli v Mojstrano? Čudno je to: nekaj smešnih metrov, mogoče komaj slab raztežaj greš narobe in zgodi se nekaj, kar spremeni vse človekovo življenje. Ali gora ve za to? Pravzaprav je naš nasprotnik gora, ta velikanska siva gmota, ko gremo zjutraj pod vstop, toda če pomisliš, tistih nekaj mrtvih stotov skale vendar ne more spreminjati človeške usode in odločati o njej. Gora je mrtva, gora ni demon in nima duše — vse te predstave nastanejo le v človekovi duševnosti. Vse bi bilo prav, če človek ne bi napravil napake, tiste smešne napake, ki jo je potem tako preprosto razumeti, a ki ima tako usodne posledice. Lahko se potem grizeš in kesáš, usodni trenutek je bil in je odšel za večno, priložnost, ki si jo zamudil, se nikoli več

ne vrne. Plezalna tura mora potekati kot fin mehanizem, ki se nenadoma sproži in nato nezmotljivo teče do konca. Brez napake, vsaj brez tiste usodne napake.

Ob pol enajstih sva bila nad meglo. Pod nama je valovilo mlečno morje, okoli naju pa so se dvigali proti nebu v sneg in led vkovani skalni velikani. Neslišno, strahotno in mogočno. Bila sva sama na svetu, osamljena kot tista prva celica pred milijoni let, ko se je na Zemlji prvič porodilo življenje. Občutek lepote je v gorah včasih tako močan, da ga čisto določeno lahko zaznaš še čez desetletja. Naju je takrat vzpodbodel k dejavnosti. Neugnano in z elementarno silo, kakor plane sestradana zver na plen, sem se zagnal v skale, kjer so mi bile najbližje. Že po prvih metrih sem bil v težavah. Okovanke so mi spodrsavale, vsi oprimki in stopi pod plastjo svežega snega, klini in vponke pa v oprtniku pri Sašu na snežišču. Tako se ne zmagujejo stene! Počasi, s preudarkom ter precizno, predvsem pa brez napak. V loku sem pristal pri Sašu. Debele tri ure sva se nato borila z zahrbtnostjo stene. Klin za klinom je zlezal v steno, vrv je meter za metrom polzela skozi premrle in orokavičene roke ter skozi vponke. Ob dveh popoldne sva stopila zopet v sonce na grebenu. To pot naju je obsijalo z zahoda. Ves jugovzhodni greben Kukove špice je bil še pred nama. Bitko z goro sva brezupno izgubila. Porazil naju je čas. Toda tega takrat v svojem začetništvu nisva vedela in bila sva vesela, da je prvi spopad uspešno za nama. Saša je bil za povratek, jaz o umiku načelno nisem hotel nič slišati. Šla sva dalje po grebenu. Ob štirih popoldne sva stala pod Prižnico. Štirideset metrov nad nama se je bleščal njen zgornji rob v skromnih žarkih zimskega sonca. Stena pod robom je bila odvratna. Prekrivala jo je debela plast svežega, mokastega snega, le previsni deli so se zlohотно kazali v skalnati goloti. Tudi meni se je pričelo svitati, da naju je gora premagala. Toda poraza še vedno nisem hotel priznati, dokler sem imel vsaj še majhno možnost. Pribil sem Saša na stojišče, se navezal na dvojno vrv ter pričel plezati. Centimeter za centimetrom sem se iztrgal steni. Roke so mi drevene, ker sem moral plezati brez rokavic, špranj za kline je bilo malo. Iz centimetrov so nastali decimetri, iz teh metri. In vendar je bilo vse skupaj brezupno. Obvisel sem pribit na klinu sredi gladke plošče in nisem mogel več dalje. O oprimkih, ki so bili tu poleti, pod snegom ni bilo več sledu. Dvakrat, trikrat sem se skušal potegniti kvišku na drobnem oprimku, a brezčutne roke, v katere ni bilo več moč priklicati življenje, so mi odpovedale službo. In tudi če bi zmozel to mesto, bi obvisel na klinu nekaj metrov više. Neopazno so minile ure, sonce je zašlo in iz doline se je pričel prihuljeno plaziti mrak. Odločilni klin, ki sem ga bil zabil poleti, je bil še več kot desetino metrov nad mano, jasno viden v plošči, ki se mi je sedaj zdela neprehodna. Edina možnost, ki nam je še preostala, je bila: Nazaj.

Ta odločitev je mahoma spremenila ves svet okoli naju. Nekaj se je zlomilo v meni. Stvari so spremenile svojo ceno. Brezpomemben je postal klin visoko gori v plateg, brezpomemben oprimek, ki sem mu še pravkar hotel zaupati svoje življenje. Čelo klini in vponke, ki so nama bili sicer nekaj silno dragocenega, so sedaj izgubili na pomenu. Za Sašo je bil umik pravo olajšanje. Ponovno sem preizkusil klin, ki je že doslej nosil vso mojo težo, vpel sem vanj najslabšo vponko ter potegnil k sebi vrv. V Dülferjevem sedežu sem se spuščal čez metre, ki sem si jih bil priboril s tolikom trudom. Izpenjal sem vponke ter viseč na vrvi izbijal kline. Kar se mi je upiralo, sem pustil v steni. Najin umik se je spreminjal v paničen beg. Ko sem bil pri Sašu, naju je že objel mrak. Oba hkrati sva hitela navzdol. Že po drugem raztežaju sva bila v trdi temi. Položila sva vrv okoli skalnega roglja in Saša je po njej spolzel v negotovost. Ko je našel stojišče, sem tipal za njim v temi, varovan od spodaj. Čas, ta neusmiljeni

sovražnik, je delal sedaj za naju. Čakala naju je mrzla noč v skalah in dalj časa bova plezala nizdol, manj nama bo treba čakati do jutra. Gibanje je postalo sedaj za naju zelo dragoceno, pomenilo je toploto in toplota je bila za naju življenje.

Prišla sva do mesta, kjer sva popoldne izstopila iz jugovzhodne stene. Na sestop po tej steni ponoči ni bilo misliti, zato sva pričela sestopati na zapadno stran, čeprav tudi tega sestopa nisva poznala, saj sva ga v pristopu zgrešila. Že po prvem raztežaju se je stena strmo prevrnila nizdol. Vsak korak v temi v neznanem terenu je lahko pomenil samo samomor. S kladivi sva očistila majhno ploščad ter tipaje za razpokami zabila nekaj varovalnih klinov. Viseč na vrvi, sva sezula čevlje, jih vtaknila v nahrbtnik ter si uredila skromno sedišče. Nekaj temnega se nama je skotalilo izpod nog ter po dveh zamolklih udarcih neslišno utonilo v črnem mlamolu pod nama. Prestrašila sva se, da so bili to čevlji, a sva kmalu s tipanjem ugotovila, da je bil le krajec kruha — najino poslednje brašno. V oprtniku sva odkrila le še zdrobljen košček potice ter dozo kavnega nadomestka. Potice je dobil vsak le grizljaj, kavni nadomestek sva po prvi žlici prihranila za zajtrk prihodnjega dne.

Nem in veličasten je bil molk gora okoli naju. Ko so se najine oči privadile temi, sva razločila skoraj vse obrise gora. Gorska tišina je tam nekje pod Cmirrom zamolklo zvenela, kakor bi pritajeno in počasi dihala narava z velikanskimi prsi. Nekaj nepozabnega je bilo v tem, kako sva se postopoma stapljala z gorsko naravo in postajala njen organski del, tako kot najini pradedje pred tisočletji, ko so živeli še po jamah.

Pritiskal je neusmiljen mraz. Spočetka sva pela, potihem in nato naglas, mogoče kako uro ali več — čas je sedaj izgubil svojo težo — potem sva umolknila. Vsake toliko časa sta mi odreveneli nogi v brezcutni kladi. Zagrabil sem kladivo in tolkel po njih, dokler nisem začutil pekoče bolečine. Skušala sva ohraniti tisti drobec toplote, ki se je obdržal tam, kjer sva se tiščala drug drugega in večkrat sva menjala sedeže. Kot velikanske srebrne kaplje so polagoma polzele mrzle in dolge nočne ure v večnost. Trudila sva se, da ne bi prepogosto gledala na uro.

Sramežljivo je sinilo jutro in okoli osmih zjutraj naju je obsijalo sonce ter naju napolnilo z neugnano energijo. Kavni nadomestek nama še vedno ni teknil in zato sva začela tešč sestopati po strmi grapi pod nama. Naglo se je prelomila v strm skok in morala sva se spuščati po vrvi. Drugi spust naju je vodil čez rdečkast odlom in kmalu sem prosto na vrvi obvisel v zraku. Težnost me je potegnila v desno, vrv je zdrsnila po skalah nad mano in z ramo sem zadel v krušljivo pečino. Salva skalovja se je sprožila navzdol. Bliskovito sem privzdignil vrv pod seboj, vendar za hip prekasno. Padajoče kamenje je že opravilo svoje. Ko sem pristal na stojišču, sem ugotovil, da je moja nova, petintrideset metrov dolga vrv iz manilske konoplje, presekana približno pri petindvajsetih metrih. Bilo mi je pri srcu, da bi zajokal. Šele pred tedni sem dobil vrv na odseku v trajno last, kot priznanje za svoje plezalne uspehe. Nylonskih vrvi takrat še nismo poznali, vreča za bivakiranje je bila le daljni sen, bencinski kuhalnik je bil sicer dosegljiv, a nisem imel niti tega, nova manila-vrv je bila za mladega plezalca že celo bogastvo.

Še dva spusta na celem koncu vrvi in stala sva pod steno. Saša sploh ni občutil vse teže izgube, ki me je zadela s presekano vrvjo. Sonce je toplo sijalo, s skal je curljala voda. Skušala sva si z njo gasiti lakoto, a je bila popolnoma brez okusa. Tedaj sva se domislila kavnega nadomestka v oprtniku. Pomešala sva ga s snegom in s snežnico in nastal je neke vrste grenak sladoleđ. Silno nama je šel v slast in pospravila sva ga do zadnje betve. Utrujena in lačna sva

se opotekala proti dolini. Štiriindvajset ur sva bila v steni in približno trideset ur na nogah.

Vinka nisva več našla pri Peričniku. Kdo ve, s kakšnimi občutki se je poslavljal od gora? Čakala ga je bolnica in amputacije. Nisem vedel, da se bom le nekaj tednov kasneje tudi sam znašel v skoraj na las podobnem položaju. Takrat se mi je presekana vrv zdela najhujše, kar more doleteti plezalca v gorah. Prebiti napor in izjalovljena tura sta kar nekako obledela ob tej izgubi. Premišljala in razglabljalna sva tudi o neuspeli turi. Storila sva vse, kar je bilo v najinih močeh in skoraj še več in tudi smer sama tehnično ni mogla biti prezahtevna, saj sem jo bil že sam preplezal poleti. Zima in sveže zapadel sneg — to je bilo tisto, kar je tako neskončno otežkočilo vzpon in je povzročilo, da sva bila kljub vsemu še tako zelo daleč od uspeha. Izkušenega plezalca v takem snegu ne bi spravil v steno in sedaj sva tudi midva razumela zakaj. V svežem snegu ne vstopaj v plezalno smer — to je bil poslej tudi za naju alpinistični aksiom. Marsikateri mlad človek pač ne more verjeti, da je ogenj res vroč, dokler se sam ne opeče. Ko danes razmišljam o tem, se mi zdi, da je nemara v tem tudi košček veličine.

Severni steber Skute pozimi

SAS KAMENJEV

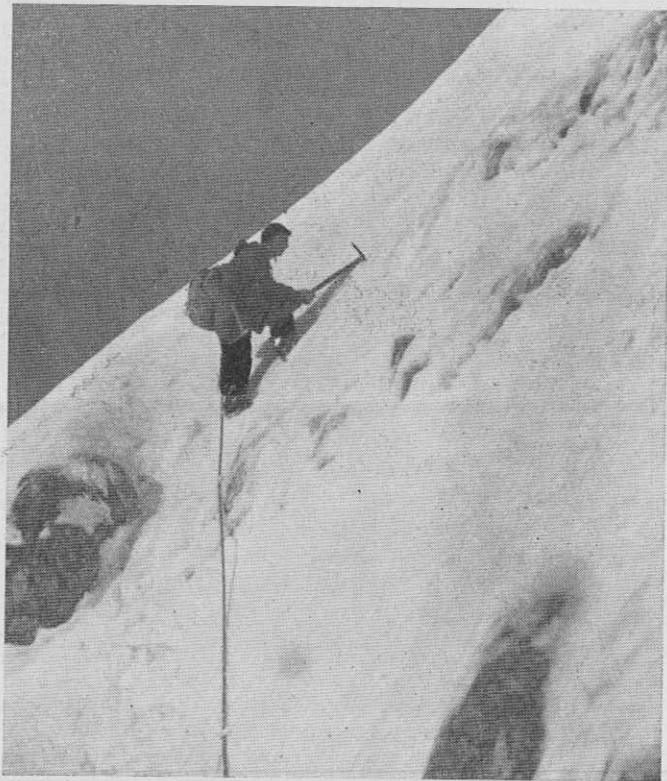
Čudovita je pomlad v Koncu. Že ko zaviješ iz Kamniške Bistrice proti Žagani peči, te prevzame lepota prebujajočega se življenja. Korakaj tiho, brez besed! Najprej boš srečal veselo veverico, ki neugnana poskakuje z drevesa na drevo in se očitno zabava z vsem, kar zapazi okoli sebe in pod seboj. Nikar se ne jezi, če ti razposajenka zažene češarek na glavo, saj uživa v pomladi prav tako kot ti. Dolgouhega plahuna pa boš videl le bežno. Ta tudi kljub pomladi ne pozabi na previdnost. Kdo ve... Pri Žagani peči postoj! Nato pa še tiše naprej. Srnjakova družina je plaha, le od daleč si ogleduj te lepote. V gorah niso lepi samo skalni vrhovi, niso lepe samo stene! Bori, jelke, vsi plahi in pogumni prebivalci, od male in živahne veverice do ponosnega gamsa samotarja na izpostavljeni gorski polici, dajejo goram tisti pravi čar, ki ga »leteči« transverzalec ali pijani »planinec« v Kamniški Bistrici ne bosta nikoli spoznala.

Čarobna je ta pot in z Vančem nama ni žal, da sva se tukaj malo zamudila. Kaj zato, če naju bo na poti do Bivaka pod Skuto lovila noč. Še vedno tiha se zagrizeva v strmal in po navadi tako dolga pot nama hitro mine. Skoraj brez pravega prehoda preideva v območje krute zime, ki še gospodari na Malih Podih. No, saj to sva tudi želela. Sneg, led, turo zimskega značaja.

Da, včeraj. Težke deževne kaplje so trkale na okno in kakor v taktu govore: ne bo nič, ne bo nič... Kljub temu sva se dogovorila, da izkoristiva zadnjo priložnost v letošnji zimski sezoni. Že lani sva hotela uresničiti najin načrt, pa sva predolgo odlašala. Letos ne smeva, drugače bo šel po vodi. Sedaj morava poizkusiti! Če bo vreme, bo steber najin, če pa ne bo, volje gorskih duhov ne moreva spreminjati. Vendar, razšla sva se včeraj prav kislih obrazov in po najbližji poti hitela domov, da ne bi bila preveč mokra.

*V lažjem sva plezala
istovčasno*

Foto: Saš Kamenjev

Danes zjutraj pa je bilo čisto jasno. In nato — ves dan niti oblčka. Polna optimizma pripraviva plezalno opremo in hrano za jutri, preden se pogrezneva v sladko spanje.

Visim v zelo neprijetnem položaju. Vrvni sedež me že stiska, da komaj diham. Preklinjam mokri najlonki, ker sta tako prožni. Vem, da to ni slaba lastnost, toda zavest, da se spuščam na slabo zabitem klinu nad majavo lusko, mi še bolj greni že tako neprijeten občutek, ko niham na prožni vrvi meter navzgor, meter navzdol. Tako, sedaj šele sem dosegel z nogami gladko poledenelo ploščo, ki se konča globoko pod menoj v divje nasekanih skladih. Če se klin izruje . . . Se zadnje dejanje. Z nogami se rahlo odbijem, zaniham v desno in srečno pristanem v dnu velike rdeče votline. Vanč se mi smeji ter pravi, da sem se držal kot na smrt obsojen, ko sem visel med nebom in zemljo in se počasi sukaj okoli svoje osi. Na žalost njega nisem videl, mislim pa, da sva si bila v tistem položaju oba precej podobna. Do tu je šlo vse kot po maslu. Ob sedmih sva zapustila bivak in prav kmalu našla to grapo med Križem in Rinko. Čeprav sva vsak raztežaj varovala, sva se prav hitro spuščala po grapi navzdol. Ko sva mislila, do bova kar tako lahko prišla na Vodine, nama je zaprl pot ta ogromni skok. Dolgo sva iskala dobro razpoko za klin in imela sva z vsem srečo. Sedaj se kar podričava po ozkem snežnem žlebu do velikih snežišč pod stenami. Mračen je svet tukaj. Komaj kdaj pošije sem sonce. Posledica tega je, da rijeja kot dva krta ponekod do pasu globok pršič, ki se je nabiral na meleh že od oktobra ali še od prej. In kdo ve kdaj bo v pozni pomladi z gromom zdrsel

Izstopila sva oba precej utrujena

Foto: Saš Kamenjev

navzdol. Gorje mu, ki bo takrat hodil tod okoli. Sedaj pa brez strahu prečiva za zdaj še v grozečem snu spečo nevarnost. Nad nama je skrita krnica med Rinko in Skuto. Le še senca nekoč mogočnega ledenika, ki se je valil izpod vrhov v dolino do Jezerskega in oblikoval ta svet, leži pod snegom. A še tako huda zima mu ne pomore več. Obsojen je na propast, počasi bo čisto izginil, in kot da bi ga bilo sram, se je skrtil množici radovednih oči.

Lepo naju je zdelalo tole »jadranje«. V dolini je že odbilo poldan, midva sva pa šele pri vstopu. Majhen suh plazič prhne mimo naju. Visoko nad nama je rob. Opast se svetlika v zlatem lesku. Tam zadaj je sonce, vrh. Kako daleč je to. In blizu!

Vanč si popravlja dereze. Voda klokoče v lončku na kuhalniku. Uvertura je za nama. Zavesa se dvigne, predstava se lahko prične. Počasi sekava stope, oprimke. Vanč izgine za robom. Le še vrv naju veže. Poleg občutkov edina priča, da sva celota. Na majhnem pomolčku se zopet snideva. Lepa prečnica za robom nazaj poskrbi, da dejanje napne. Pri Češki koči se sonči skupina smučarjev. Tudi oni uživajo v gorah. Vsak po svoje. Zavriskava jim. V zboru se odzovejo. Čeprav smo daleč narazen in se ne poznamo, smo prijatelji. Skupne misli imamo: Lepo je v soncu, v divji samoti gora. Plemenita je taka vez med ljudmi, planinci.

Zadaj za robom ne vidiva nikogar več. Sama sva. V boju z ledom in snegom, v boju za vsak meter višine. Občutna strmina nama ne pusti do sape. Šele visoko gori pod previsom si na ravnem prostorčku oddahneva. Med snegom in skalo zeva globoka luknja. Idealen prostor za nočitev. Sonce je že prilezlo izza

Vzhodni del Grintovcev – Ojstrica, Planjava

Foto: Saš Kamenjev

grebena Kočne in naju s svojimi toplimi žarki prijetno ogreva. Pol šestih je ura. Skušnjava naju ne premami. Po plateh, pokritih s tanko plastjo ledu in snega, plezava naprej. Danes morava priti čim više. Zavedava se, da naju jutri čaka še težje delo.

Le še ozek, leden žleb naju loči od roba. Vanč počasi zabija dolg ledni klin. Potegne se više, gvozdi, nato stopi na klin. Stojim v vpadnici žleba in opazujem koščke ledu in snega, preden mi padejo na glavo. Sneg in skale okoli naju postajajo rdeče. Sonce počasi tone za obzorje. Temne sence v dolini naju pri-ganjajo, da poiščeva prostor za noč. Končno se rez malo položi. Steptava sneg in ogradiva s snegom zračni balkonček. Ko končava z delom, je že temno.

Zopet brni kuhalnik. Koliko je ura? Šele enajst. Ponovno sem prepričan, da ura ne stoji. Celo večnost že sediva tukaj. Prepevava pesmi, nato arije, duete. Vanč poje sopran, jaz tenor. Nato menjava. Ko bi tudi ponoči ure tako minevale kot podnevi! Zavita v vrečo za bivakiranje šklepetava z zobmi. Tudi to je neke vrste prepevanje. Vroč čaj sredi noči nama zopet povrne nekaj toplote. Kuhalnik nekaj nagaja, vendar še ni nič hudega. Vsaj malo dela. Medtem ko ga čistiva, čas hitreje mine. Sedaj me zebe samo v noge. Nisem se sezul. Čevlji so tako mokri, da bi jih ne mogel več obuti. Vem. To ni dobro. Toda aprilaska noč tudi sredi zasnežene stene ni več tako mrzla, kot bi bila

januarja ali februarja. Le proti jutru pritisne mraz. Zvezde počasi zbledo. Čas bo! Kuhalnik zopet sabotira. Reč postaja nevarna. Gori kot pobesnel. Kresa res nisva hotela zakuriti. Postane naju strah, saj lahko vsak čas eksplodira. Vanč ga z nogo prevrže v sneg. Ko pospravljava vase mlačno mešanico, najini »zverini« zmanjka bencina. Zadovoljna s še kar dobrim izidom pospraviva nevarno reč v nahrbtnik. Kuhala pač ne bova več.

S prvim svitom pričneva čistiti oprimke. Le počasi gre po stebru navzgor. Tu nekje bi morala zaviti v levo. Toda to je kislo jabolko. Na gladki skali leži le ped novega snega. Nekje sem bral, da sta Cic in Rado v takem plezala Šite. Varovanje je tu iluzorno. V to ne bova ugriznila. Po kratkem bojnem posvetu odločiva: po stebru navzgor. Pod prevesnimi skladi se umakneva na desno. Varujem pod kaminom, ki drži nazaj na steber. V poštev pridejo zopet klini. Vseh vrst. Previdno zasajava prednje zobe derez v požled. Čas drvi. Stena nama vedno bolj kaže svoje ostre, zmrzle zobe. Danes morava biti na vrhu. Še vedno uživava v plezanju, ob tem pa hitiva, hitiva. Vanč, ki vedno navdušeno lovi vse detajle na film, je spravil aparat na dno nahrbtnika. Tudi spomniva se ne nanj. V težki prečnici se zatakne vrv. Brez varovanja splezam za rob in jo sprostim. Nekaj klinov zopet ostane. Midva se bova vedno s hvaležnostjo spominjala njihove pomoči.

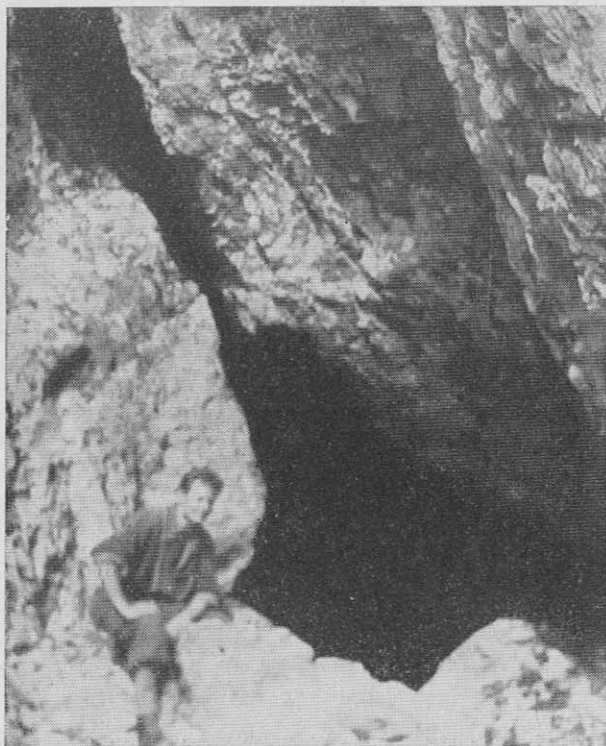
Visoko nad nama že vidiva rob stene. Zadnja prečnica in previsen, ozek kamin nad njo sta nama izpila skoraj vse moči. Čemur sva se izognila spodaj, se tu več ne moreva, Vsak korak na strmih zasneženih plateh nama pije živce. Teh nekaj raztežajev mi bo ostalo še dolgo v neprijetnem spominu. Je to še sploh plezanje? Oddahneva se šele, ko preko roba zavijeva v manjšo grapo. Opast nad nama je že blizu. Zlata, obsijana od sonca naju vabi. Za njo je vrh, toplota, počitek. Pod vrhom je strmo snežišče. Z užitkom zasajam cepin globoko v sneg. Zavijem desno. Pod opastjo je pršič. Nato trdna plast. Kopljem stope, oprimke. Cepin zapičim s krepkim zamahom čez rob, dvignem se in prevalim na sonce. Svetloba me skoraj zaslepi. S cepinom se zavarujem, počasi pleza Vanč za menoj. Izmučen je, saj je v najtežjem delu stebra ves čas vodil. Limona s sladkorjem nama vrne moči. Razveseliva se nad dobljeno zmago. Zmago? Ali sva kaj premagala? Goro?

Ne! Preizkusila sva svoje moči, preizkusila sama sebe. Stena je ostala neizpremenjena. Mogočno stoji in meče svoje sence nad dolino. Samo mi se spreminjamo v njej. Vračamo se bogatejši z izkušnjami in polni novih doživetij.

Izstopila sva nekoliko desno od vrha. Čudovit razgled naju očara. Pozabiva na težave, pozabiva na čas. Sonce se počasi spušča za grebene. Previsno se spuščava na Male Pode. V dolini se prižgo lučke. Stemni se, ko streseva pred bivakom sneg s čevljev.

Ležim v mehki, dišeči travi ob Bistrici. Voda hrumi pod menoj. Zaganja se v skale, vrtinči, pljuska ob bregovih in hiti v dolino. V vejah košate lipe žvrgoli ptič. Je to drugo poglavje? Je samo plezalni vzpon eno samo doživetje, samo zase? Kdor misli tako, greši. Gore moramo doživljati vedno v celoti. Le tako se bogati vračamo v dolino.

Severni steber Skute preplezala 13. in 14. IV. 1959 v prvenstvenem zimskem vzponu Vanč Potrč (AO Obrtnik) in Saš Kamenjev (Akademski AO). Za spust po grapi med Križem in Rinko in dostop do stene sva potrebovala 6 ur, prvi dan sva plezala 6 ur, drugi dan pa 12 ur. Z bivakom in sestopom je trajala tura 36 ur. Steber je v gornjem delu pozimi izredno težaven.

Vhod v jamo Govic
Foto: F. Cokan

Pogled z Rjave skale proti Pršivcu in Govicu
Foto: Raztresen M. SS PDZ

Govic*

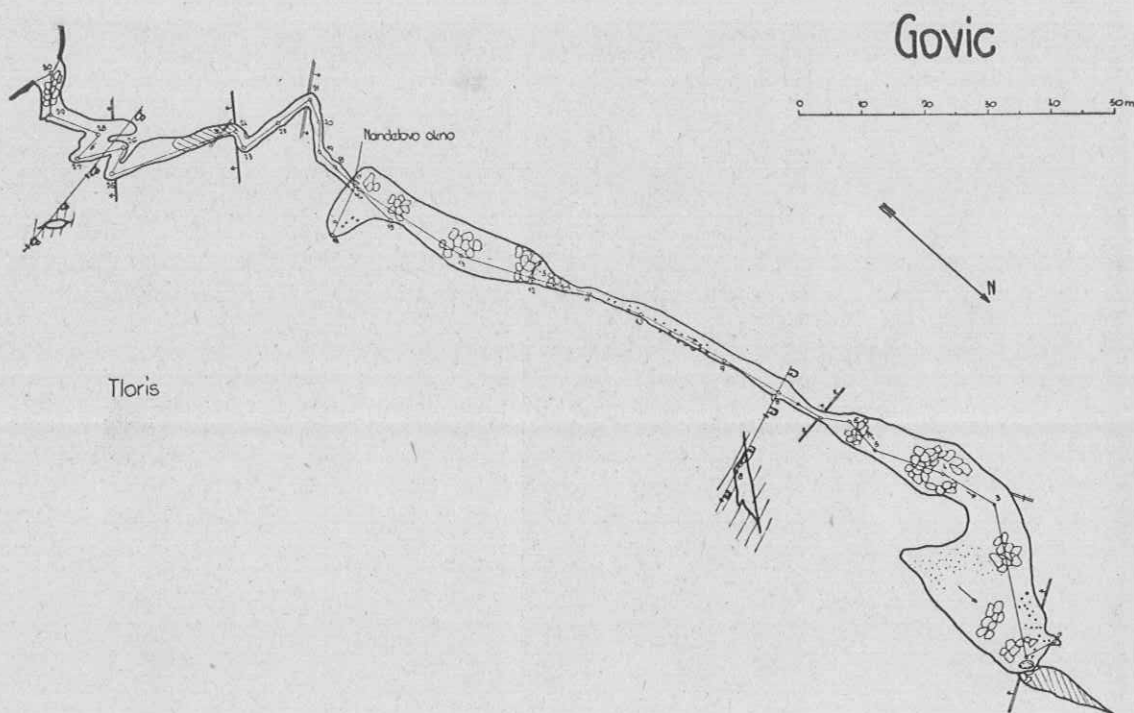
DUŠAN NOVAK

Vsak reden obiskovalec Bohinja in Bohinjskega jezera pozna polotoček Jamo s hudournikom Govicem. Pozna tudi jamo, ki iz nje često priteka kar lep slap in ki je javnosti še več ali manj nepoznana. Jama je bila leta 1925 že raziskovana, njeni takratni obiskovalci se še spominjajo grobega opisa jame, skromni podatki o tej jami se nahajajo tudi v literaturi, točnejši zapiski in ostali dokumentacijski material o jami pa se je izgubil. Zato so člani PD Železničar iz Ljubljane sklenili ponovno obiskati in raziskati to jamo.

V okviru sistematičnega raziskovanja projektiranega Triglavskega narodnega parka se raziskuje tudi kraški svet tega ozemlja in njegove okolice. Leta 1958 je ekipa društva imela ugodne vremenske in vodne razmere v bohinjskem kotu ter je po drugem poizkusu uspela doseči verjetno najnižjo možno točko jame Govic.

Okrog sto metrov nad gladino Bohinjskega jezera se prične nad meliščem v stenah Pršivca močna razpoka. Izpod nje se vleče široka hudourniška struga.

* Ime Govic se izgovarja s kratkim in poudarjenim i-jem.

Velikanske skale labilno stoje druga vrh druge, prav v začetku pa je nekaj metrov globoka in okrogla kotanja, kamor pada kakih 30 m visok slap.

Tu je v steni vhod v jamo. Nadmorska višina vhoda je 640 m. Ustje jame je približno 4 m široko in 5 m visoko. Prvih nekaj metrov se spuščamo med skalami do poševne in stopničaste plošče. Po tej nekdanji drsni ploskvi pridemo 6 m nižje, v srednjo etažo, naravnost pa sega špranja še okrog 10 m daleč.

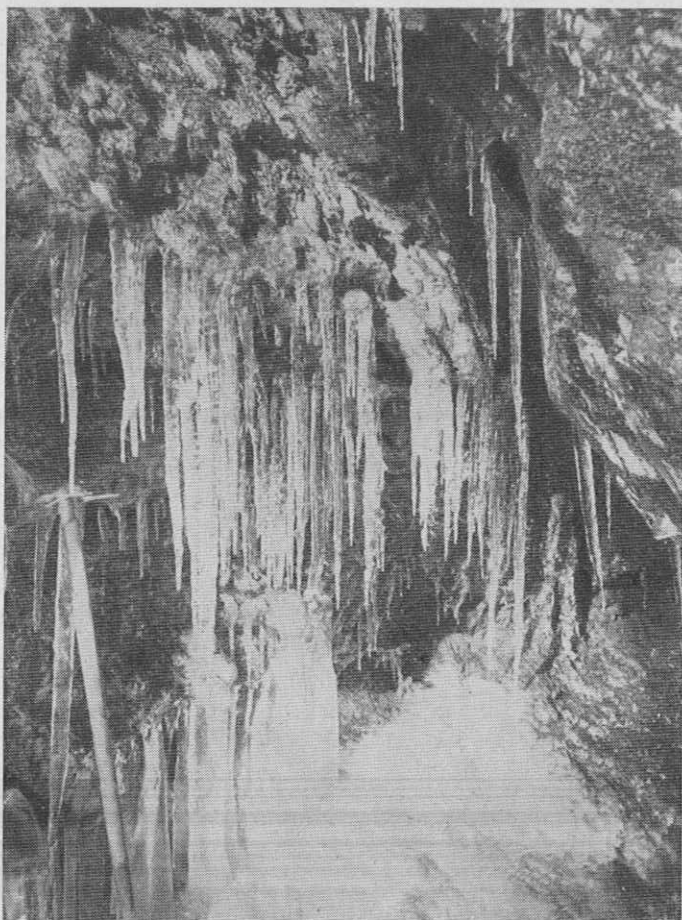
V srednji etaži moremo nadaljevati pot v notranjost gore. Rov je včasih 2 m visok in poldrug meter širok, včasih se razširi in je poševen ali pa navpičen ob tektonski liniji.¹

V rovu je nekaj stopenj, nato pa pridemo do tako imenovanega Nandetovega okna, odprtine v drugi, širši in večji del jame. Okno ima le poldrug meter v premeru. V kotanjah pred oknom včasih še stoji voda in počasi izginja v razpokah, kar spremlja glasno klockotanje.

Skozi Nandetovo okno pridemo po 11 metrih plezanja na dno dvorane, ki je oblikovana ob 15 m visoki špranji, široka pa je 8–10 metrov. Strmo se spušča proti severu.

Preko spolzkih skal in stopenj pridemo v krajši del, več ali manj raven, kjer se na tleh beli droben prod. Tu verjetno večkrat stoji voda in do tod se v normalnem vodnem stanju more prodreti. V nadaljevanju se rov dvigne preko podora. Ta del rova je širok 4 m in približno 6–10 m visok. Za podorom se rov zopet spusti v globino. V zadnji dvorani so skale zelo spolzke, v kotanjah in zavetnih delih pa sta nanescena pesek in ilovica. Prav na kraju, v najnižjem delu jame pa je podorno skalovje rahleje naloženo in ob steni je mogoče prodreti še nekaj metrov globlje. Sedem metrov nižje zasledimo zopet glavno tektonsko

¹ Prezeze na tlorisu moramo gledati, ko je ta orientiran od juga proti severu.

Zimski motiv iz Govoca
Foto: A. Kenk –
objavljeno
z dovoljenjem
J. Zvana, Ukanc

linijo, ob kateri je zasnovan ves drugi in zadnji del jame. Tu pridemo tudi do vode. Ob špranji sega tolmun še 14 m dalje, nakar se rov močno zoži in končno zapre. Tolmun je globok le nekaj metrov. Tu smo 96 m pod ustjem in 23 m nad gladino Bohinjskega jezera. Tu skozi bi morda prišli le ob izredno nizkem vodnem stanju, kot n. pr. takrat, ko je usahnil tudi slap Savica. Take suše so pa precej redke.

Pri nastanku jame lahko sklepamo na več faz. Prva je bila močna tektonska zasnova, ko je nastala najnižja etaža, pod Nandetovim oknom. Ta del je kasneje preoblikovala tekoča in stoječa voda. Srednji in zgornji del jame, pa kažeta v prečnih presekih tudi močno tektonsko zasnovo, vendar je glavni del preoblikovanja opravila tu tekoča voda. Curljajoča in filmska voda je imela večjo vlogo le pri oblikovanju najvišjega dela jame.

Voda v jami, ki smo jo našli le v najnižjem delu, naraste že po nekajdnevnem deževju in odteka sprva po razpoki pod oknom. Na površino pride nekje v sredini hudournika, v nadmor. višini ca. 590 m. Po močnem deževju pa bruhne v slapu iz jame, vendar kmalu upade. Visoka voda ne more vsa po bližnji poti v jezero, ker z melišči in drugim nanesenim materialom zamašene razpoke ne morejo prevajati vse vode.

Precejšen pritisk, ki je potreben, da se voda dvigne do vhoda in da bruhne iz jame, pove, da je hidrografsko zaledje Govica precej veliko in da priteka voda z obsežnega višjega nivoja. Za razjasnitev tega vprašanja so potrebne dodatne in nadrobne speleološke, geološke in hidrogeološke raziskave zaledja Pršivca, predvsem pa jezera na planini Jezero. Zanimariti tudi ni potoka na planini Viševnik. Z vsaj začasno meteorološko postajo bi lahko primerjali odnos med padavinami in vodnimi količinami Govica. To pa je že stvar Hidrometeorološkega zavoda.

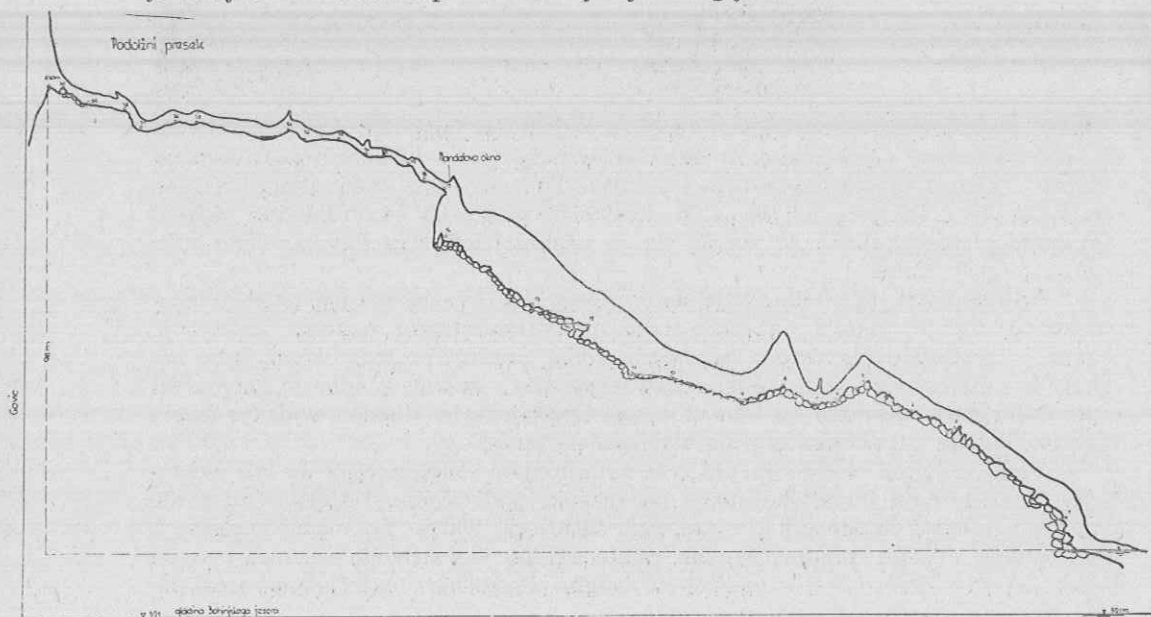
Dostop do jame je precej težak in mogoč le spretnemu planincu. Tudi to preprečuje, da jama ni večkrat obiskana. V jami ni skoraj nobene sige in tudi sicer turistično ni posebno zanimiva.

DODATEK: V jeseni 1959 je bilo splošno vodno stanje izredno nizko. Slap Savica je za dalj časa presahnil. S sodelovanjem in pomočjo tov. Janeza Žvana iz Ukanca, ki je bil eden od udeležencev prvega raziskavanja Govica leta 1925, smo se znova podali na strmo pot proti jami. Zanimale so nas vodne razmere v jami. Prišli smo do konca tretje dvorane, kjer je bila ob našem obisku leta 1958 še voda. Sedaj je bila gladina vode za okroglo 6 metrov nižja. V smeri razpoke, skoraj proti severu, je potekal ozek rov, rahlo se vzpenjajoč. Bil je zatrpan z západnim skalovjem. Po njem smo prodrli 20 m daleč. Rov se je nato zožil.

Ob vodi je bila med podornim skalovjem tretje dvorane manjša dvorana s premerom 5 m. Voda je imela temperaturo $8,4^{\circ}\text{C}$, Bohinjsko jezero pa 13°C . Raziskovali smo 24. X. 1959.

V vodi jezerca nismo opazili tokov, dno jezerca je padalo strmo proti severu, v smeri razpoke. Nivo jezerca je sedaj bil okrog 18 m nad nivojem Bohinjskega jezera.

Ker so takšne vodne razmere, takšne dolgotrajne suše, pri nas zelo redke, je torej dosežena točka praktično najnižja dosegljiva točka Govica.

Ognji na Riglici

CIRIL PRAČEK

Tisto nedeljo (7. VI. 1959) so bili reševalci kakor nalašč na vseh straneh, le doma ni bilo nikogar. Dolfe in Maks na Golici, Uroš v Julijcih, Cene za Akom, Gandi kdo ve kje, mlajši tudi vsi v hribih. Ferjan je utrujen do omedlevice stopal proti za Aku. Tam bo našel dr. Robiča in Ceno. Skupaj s plezalno skupino se je vzpel pod Rigljico, toda ni se pridružil plezalcem, ker se po gripi še ni počutil dobro. Ostal je spodaj in opazoval obe navezi. Koblar Slavko in Markež Jernej sta plezala naprej, Krušič, Zalokar in Tancar v svoji navezi za njima. Zgodilo se je tik pod vrhom. Koblar je izplezal na vrh, Markež se je pričel vzpenjati zadnje metre za njim, si pritegnil iz stene težko skalo na nogo in se močno ranil nad kolenom. Pri tem je seveda omahnil in s skalo vred padel na poličko nekaj niže. Skala je zgrmela naprej in za las zgrešila Krušičevo navezo.

Koblar je nato s Krušičevo pomočjo izvlekel Markeža na varno in mu nudil prvo pomoč. Stopili so v zvezo s Ferjanom, ta je tekel v dolino, javil o dogodku na milico in na Jesenice ter odšel za Ak, kajti zdravnik je bil nujno potreben.

Cene je stopal utrujen s svojimi navzdol. Srečali so se s Petrom in zvedeli za nesrečo.

»Peter, pojdi nazaj in prinesi do odcepa proti Rigljici vrvi, kline in kladivo ter hrano, ker nimam pri sebi prav ničesar. Počakal bom dr. Robiča in mu pojasnil zadevo.«

Peter je stekel zopet nazaj proti dolini, na kolodvoru je pustil opremo. Tam je srečal reševalca Mraka, ki je prišel s sinom iz Kranjske gore. Imel je potrebno plezalno opremo, sanitetni komplet in baklo. Peter mu je povedal, kje bo srečal dr. Robiča in Ceno in da naj gredo skupaj v akcijo.

Cene se je poslovil s svojimi in čakal dr. Robiča. Le-ta je tudi smučal z dr. Dolharjem za Akom. Oba zdravnika sta kmalu prišla navzdol. Svojo pomoč je ponudil tudi dr. Dolhar, toda Andrej se mu je zahvalil. Ni bilo potrebno in tudi vzpon ni lahek.

Krepko so stopili navzdol. Pri razpotju ni bilo še nikogar. Cene je šel Ferjanu nasproti, toda pričakal je Mraka s sinom. Odpravili so se v pospešenem tempu navzgor. Stari smučar-tekač Mrak je forsiral izreden tempo. Komaj so ga dohajali. V eni uri so bili že skoraj na sedlu med Kurjim vrhom in Rigljico. Potem so se lovili po rušju do zapadnega raza Rigljice zopet skoraj celo uro. Nadaljevali so pot neprestano, vstopili v steno in nenavezani nadaljevali pot. Čas jih je priganjal, bližala se je noč.

Z vrha so zadoneli klici v zboru. Cene jim je odvrnil s trikratnim ho-hou. To je odgovor za klic na pomoč, ki pomeni: pomoč prihaja.

Bil je še dan, ko so si na vrhu podali roke. Cene je dobro poznal Rigljico, zato je usmerjal pot brez iskanja prehodov.

Dr. Robič je takoj stopil na delo. Markež je bil za prvo silo dobro oskrbljen od soplezalcev. Krušič je star in izkušen alpinist, imel je s seboj obvezo za prvo pomoč in Cene je s prvim pogledom ugotovil, da je poskrbljeno za vse. Pone srečeni je ležal na skali, pod njega so naložili borovih vejic in vetrovke, ogrnili so ga s puloverji in vetrovkami. Nad kolenom mu je zijala težka rana. Skale so bile rdeče pobarvane.

Nedaleč vstran je bil pripravljen kup suhih drv za mrzlo noč. Krušič je mislil na vse.

Zdravnik je vzel komplet iz Mrakovega nahrbtnika in se spravil na delo. Cene in Mrakov sin Franci sta se odpravila proti rušju, ki raste malo niže, poiskala lep, raven in porasel prostor za bivak in nanosila velik kup drv. Cene je pogledal še za votlino, če bi pričelo deževati. Tako so bili oskrbljeni.

Plamenček, ki je gorel v bližini ponesrečenca, je postal svetel v noči, ki je prišla mimogrede. Po vsej gornjesavski dolini se je videl ogenj. Kmalu se mu je pridružil še eden. Z vseh strani so se pričeli odzivati signali, z Vršiča, s Kranjske gore, z Martuljka. Reševalci niso odgovarjali, vedeli so, da je akcija v teku po Ferjanu. Lahko pa so si predstavljali, kako je na milici v Kranjski gori; vsakdo, ki je opazil ogenj na Rigljici, je bil prepričan, da je prvi opazil signal in da mu je dolžnost, da dvigne alarm. Tako je imel dežurni miličnik vso noč slušalko v rokah.

Cene je naročil Ferjanu, naj nujno vzamejo reševalci z Jesenic s seboj Marinerjevo napravo. Vedel je, da v Rigljici ne bo šlo brez Marinerja.

Okrog desete ure so se oglasili prvi klici izpod Rigljice. Z vrha so dobili takoj odziv.

»Potrebujemo Mariner« se je oglasil Cene.

»Signal, ena dolga, dve kratki« se je glasil odgovor.

Cene je ponovil svoj klic in premišljal, kaj klati oni tam spodaj o nekem signalu. Zopet je dobil odgovor.

»Signal ena dolga, dve kratki.«

To se je parkrat ponovilo.

Potem ga je zjezilo. »Kaj za vraga vpiješ« in še nekaj kletvic v latinici in cirilici, »o nekem signalu ena dolga in dve kratki, Mariner rabimo.«

»Ja, ja,« se je glasilo od spodaj, »prav si me razumel, signal ena dolga dve kratki.«

Cene se je zamislil in odprlo se mu je.

Svetlobni znak ena dolga, dve kratki pomeni za dolino, naj prinesejo s seboj Mariner.

Krušič se je protivil.

»Saj smo naročili Ferjanu, kaj rabimo in tudi vi ste mu rekli o Marinerju, ne vem, kaj še hočejo.«

»Bolje bo, da oddajamo signal, morda so se tako domenili.«

In pričel je dajati domenjeni signal z bakljo. Dolgo jo je držal v zraku in in se dvakrat skrtil za skalo.

»Tako, tako,« se je oglasilo zopet izpod Rigljice, »signaliziraj, dokler ne dobiš odgovora iz doline.«

Cene se je počasi naveličal signalizirati in oddal bakljo Tancarju. Vsi so napeto gledali na vse mogoče luči v dolini, kdaj bodo sprejeli odziv. Končno so ga le dočakali. Avto na cesti jim je vrnil domenjeni znak.

Pod Rigljico na grebenu Kurjega vrha so si v borovju pripravili bivak dr. Valič, Dolfe Kramžar in mladi Varl. Zakurili so si ogenj in dremali okoli njega.

V dolini je ta čas Rado Hočever organiziral reševalno moštvo. Nesreča se je zgodila na njegovem območju, zato je bila prvenstveno njegova dolžnost, da uredi vse potrebno. Telefon je pel na vse strani in vzdignil reševalce z Jesenic in Ljubljane. Iz Ljubljane so prišli dr. Valič, Šara in Keršič, z Jesenic Gandi, Makovec, Medja, Varl in Kramžar. Vse te sile so se ponoči do zgodnjega jutra pomaknile pod Rigljico.

Na Rigljici so se medtem domenili za dežurno službo. Zdravnik dr. Robič je dejal, da ne bo ugotavljal, ali ima Markež zlom noge, ker bi bilo to zvezano

z bolečinami. Zaradi težke rane mu je moral nogo itak oskrbeti s Kramerjevimi opornicami, kot da bi bila zlomljena. In še to je dodal: Bolje je, da ga ponoči čim manj prenašate. Zato so se reševalci domenili, da bosta po dva na vsaki dve uri dežurna, ostali pa naj počivajo. Imeli so srečo tudi z vremenom. Le meglice so se podile po nebu, dežja ni bilo. Polegli so okoli ognja in poizkušali zaspati, toda ni šlo. Ogenj je grel le tisto stran, s katero so se obrnili k njemu. Koblar je dal vse ponesrečencu, v samih hlačah in srajci se je tresel od mraza. Cene mu je dal svojo vetrovko, ker je bil zadosti oblečen. Spal ni nihče. Pripovedovali so si doživljaje in dežurali. Zadnjo zameno sta imela dr. Robič in Cene. Markež se je dobro držal vso noč, čeprav ga je tudi pomalem zeblo.

Prvi jutranji svit je pobožal sive skale in sinove gora. Pesem tovarištva. Nerazdružljivi. Še nikdar niso odstopili, borili so se do konca, tudi če je gora katerega od njih premagala. Markeževi tovariši so pokazali pravo plezalsko tovarištvo. Vsi so ostali pri njem, niti eden ni šel v dolino.

Neprespani in utrujeni so se počasi vsi pridružili dežurnima. Opazovali so grušč pod Rigljico. Komaj je posijalo sonce kakor ogromna rdeča krogla izza obzorja, že so opazili temne točke na pesku.

»Pet jih je,« so našteli.

»Počasi gredo, težko nosijo,« je ugotovil drugi.

»Kdo gre z menoj,« se je oglasil Cene, grem jim naproti, da jim pomagamo. Zadnji del poti, v skalah bo zamuden zanje z Marinerjem.«

»Jaz grem,« se je odzval Tancar. »Upam, da imajo kaj jesti s seboj.«

Bil je že pošteno lačen kakor tudi vsi ostali.

Počasi in previdno sta se spuščala po skalah navzdol. Brez vrvi, brez naveze. Sto metrov niže sta opazila navezo treh mož. Orjaški Dolfe je vodil dr. Valiča in Varla navzgor. Kmalu so se srečali.

»Imate kaj hrane s seboj?« je bilo prvo vprašanje.

»Imamo,« je odvrnil zdravnik in dal vsakemu dobršno malico.

»Kje naj gremo naprej?« je vprašal Dolfe.

»Kar tu, kjer sva midva sestopala. Na prečki, ki je precej izpostavljena, imate pritrjeno vrv, vpeta je v kline, ne boste imeli težav.«

Nadaljevali so pot, vsak v svojo smer. Dolfe z navezo na vrh, Cene in Tancar navzdol. Na vrhu sta oba zdravnika še enkrat pregledala Markeža, mu dala injekcijo proti bolečinam in ugotovila, da so medicinske sestre pozabile dati v opremo cevko za transfuzijo krvi. Tako Markež ni dobil potrebne krvi.

Cene in Niko sta medtem pričakala pod Rigljico skupino, ki je težko otovorjena prispela navzgor. Fantje so kar opletali pod težo reševalne opreme. Niko in Cene sta jim odvzela najtežje dele Marinerja in podali so se v steno. Hitro so prišli na vrh.

Mimogrede so pričvrstili Markeža v napravo.

Rado je prevzel komando.

»Prvi del ga bomo spustili po vrveh, s srednjega vrha od treh rogljičev Rigljice pa ga bomo spustili po žičnici. Cene naj oskrbi prvi del, s Šaro in Belačem pa bomo medtem uredili žičnico.« Maks, Dolfe, Gandi in zdravnik Andrej so pripravili vrvi in kline za prvo spuščanje. Tudi Krušic s svojimi je krepko pomagal.

»Gremo.«

Prvo spuščanje so hitro opravili. Po grebenu so nato vlekli Marinerja nekoliko navzgor in vpeli na žico. To jih je precej zamudilo. Zedinili so se za način, ki je dopuščal dvojno varovanje. Vpeli so Mariner na žico, eno najlonko so vpeli v Mariner zadaj in eno spredaj ter napeli obe vrvi, tako da je visel

Mariner na žici in še posebej na vrveh. Deset metrov začetnega spuščanja jim je delalo težave, ker je tekla žica tesno ob navpični steni, šele nato se je ločila od stene. Tu je spremljal Marinerja Cene in ga odmikal od stene, Maks ga je varoval na novi reševalni vrvi. Zelo so pogrešali radijske oddajnike, vse so morali opraviti z vpitjem.

Markež je najprej mižal pred globino, nato ga je le premagala radovednost, da je pogledal, kje se vozi. Žičnica je bila drzno speljana z enega vrha na drugi vrh, spodaj niže in pod Markežem je bil globok prepad.

Mimogrede je bilo spuščanje opravljeno. Nato se je začelo zamudno delo. Priprave za novo spuščanje in sestop onih zgoraj do onih spodaj. Pri sestopanju se je prožilo kamenje, da je bilo veselje.

»Pazi, čuvaj!«

»Fantje, teh 'pazijev' je nekaj preveč,« je ugotovil Kruši. »S 'paziji' bo treba prenehati.«

Cene se je vpregel v Mariner za tretje spuščanje. Šara ga je spremljal ob strani. Počasi sta napredovala, žica ni ležala dobro v bobnu, bila je premočna. Ni šlo dobro.

Malo niže, morda 60 metrov, sta se morala ustaviti, da sta popravila Markeža, ki je zaradi sunkov zlezal preveč iz Marinerja.

Tedaj so trije ali še več hkrati, zavpili:

»Pazi, kamenje!«

In res je nekdo zgoraj po neprevidnosti sprožil celo goro kamenja.

Cene in Šara sta gledala s prestrašenimi očmi, kaj bo iz tega.

Zgodovina se ponavlja, je pomislil Cene, ki je doživel polom v Rigljici pred 16 leti.

»Paziji« so jima frčali okoli glave, da je bilo veselje. Kolikor mu je kratka Prusikova vrvica dopuščala, toliko se je Cene bliskovito odmikal v levo in desno. Plesal je nekakšen smrtni ples. Sekundiral mu je Šara. Toda Markež je lahko samo mirno čakal, bil je privezan. Zadnji kamen, morda 15 do 20 kg težak, je letel navzdol. Cene ga je gledal kot pred 16 leti in računal njegovo krivuljo. Usoda je namenila za spremembo tokrat drugače. Skala je samo nalahno pogladila Markežu lase in se razletela tik njega.

Ko je bilo najhujše mimo, se je razvijal pogovor v cirilici in italijanščini in ko je tudi to minilo, je šlo delo naprej. Potekla je žica. Zopet bi morali pribijati, toda vroče sonce je stalo visoko na nebu.

»Kaj misliš, Šara, ali ne bi raje spuščali brez žice, kar na dvojni vrvi, šlo bi hitreje. Preden pripravimo žice, mine najmanj ura. Mudi se nam, do teme ne bomo prišli v dolino.«

Šara je bil takoj za to, toda Rado je bil proti.

»Poglej, raztrgali bomo najlonske vrvi, kdo bo odgovarjal.«

Ta pomislek je vzdignil Šaro. Skoraj zavpil je.

»Kaj vrvi, vrlo važno, tu gre za človeka, on mora s svojo rano čimprej v bolnišnico.«

Rado je uvidel, da ima oni prav, in se je vdal.

Šlo je hitreje. Zadnje spuščanje Marinerja je vodil Krušič. Cene se je izčrpal. Vroče sonce je neusmiljeno žgalo v steno, neprespana noč in še brez vode vse dopoldne na žgočem soncu. Žejo so vsi občutili. Jedli so sneg.

Prišli so pod steno. Niso se mogli zediniti, kje naj bi nadaljevali pot. Šara in Cene sta bila za zapadno smer po grapah do hotela Erike, Rado je bil za

greben proti Kurjemu vrhu in od tu v Martuljek. Večina je bila za Martuljek. In kar dobro so izbrali.

Tu sta se jim pridružila še Koblar Stane in lovec Vasja. Lovec Vasja je imel s seboj sekirico in je pridno čistil grmovje pred njimi. Sedaj so prišli prav vsi do izraza. Cene se je bal, da ne bodo nikamor prišli v borovju, toda začuda silno so vsi poprijeli. Markež je kar plaval čez borovce, v pičli uri so prišli do sedla, ki se spušča proti Martuljku. Tik pod sedlom je bilo v ilovici za prst globoko umazane vode. Belač se je takoj lotil umazane vode, pomagal mu je pri priči Makovec, žeja ni poznala predsodkov. Polizali so vodo do zadnje kaplje.

Ves čas je vodil preko borovcev Koblar Stane. Tudi Gandi je kar odletaval, čeprav je šel bolan v akcijo. Višina ga je pozdravila in vse bolj živahno se je udejstvoval. Pozno popoldne so bili že globoko pod Rigljico. Po grušču so ga še vlekli, naprej pa nosili po dva in dva. Hitro so se menjali. Markež je težak. Na gozdni stezi so vdeli pod Mariner kolo, nato je šlo lahko in hitro. Ob 18. uri so bili v dolini in tedaj je že tulila sirena reševalnega avtomobila po savski dolini navzgor. Končano je bilo naporno delo.

mladi pišejo

Uvodna beseda mladinske komisije PZS

Čas, ko so bile gore človeku tuje in sovražne, je že daleč za nami in udejstvovanje v gorah postaja vedno bolj potreba delovnih ljudi. Skoraj si ne moremo več predstavljati našega življenja brez prelepih Julijskih in Kamniških Alp, zelenega Pohorja in drugih naših hribov.

Ceprav nekateri izjavljajo, da današnja mladina nima več pravega odnosa do gorske narave, se vas, mladinci in mladinke, vsako leto mnogo povzpne na naše gorske velikane. Nekateri ste naredili morda še prve korake v še neznani gorski svet. Prepričani smo, da to ni bilo poslednjič in da boste verno sledili svojim prvim pohodom.

S to številko Planinskega Vestnika uvajamo posebno mladinsko rubriko, v kateri boste lahko objavljali vtise in doživljanje s svojih hribovskih popotovanj. Upamo in želimo, da bi se v hribih čim večkrat srečali in da bi ta vaša srečanja in doživetja tudi objavljali v tej rubriki. Rubrika bo dosegla svoj cilj, če boste opisovali vse svoje spomine iz planin in jih na ta način posredovali širokim krogom mladih planincev.

Udejstvovanje v hribih bo postalo delček vašega življenja, del vašega izvenpoklicnega dela. Svoj prosti čas izven šolskih klopi in izven delavnic boste skušali prebiti v naravi. Vračali se boste duševno spočiti in z lepimi spomini na preživele trenutke ter se boste lahko s še večjim elanom oprijeli dela in nalog, ki jih postavlja pred vas naša skupnost. Bolj ko boste spoznavali našo domovino, bolj jo boste ljubili. Spoznali boste, zakaj so se borili naši očetje in zakaj so žrtvovali svoja dragocena življenja.

Vse mladinske odseke in njihove člane pozivamo, da čim več dopisujejo v to rubriko. Tudi vsakoletno tekmovanje v čast Dneva mladosti, ki se ga udeležuje veliko število mladinskih odsekov in njihovih članov, naj najde v tej rubriki svoje pomembno mesto. Cilj in smisel tega tekmovanja je, da poglobimo in razširimo vzgojno delo med mladino ter da čim večjemu številu mladincev omogočimo spoznavanje naših gora.

Ker dobiva organizirano delo z mladino iz leta v leto večji pomen, bi bilo razveseljivo, bi se v tej rubriki oglašali tudi starejši člani in funkcionarji.

Komisija za mladino pri PZS

Vnovič v gorah

IGOR SMOLEJ

Jesen je bila, povsod, v dolinah, na gričih, v gorah. Macesni so se zlatili in njih zlato se je zlivalo z rjavo barvo odpadajočega listja in zelenjem smrek v prečudovito harmonijo narave. Kdaj pa kdaj je med hladnimi debli dreves, ki bodo drugo pomlad spet pognala brstiče in potem s svojimi mladozelenimi listi naznanila veselo pomlad, veter zaplesal z odmirajočimi listi mrtvaški ples, nato jih je izpustil iz svojega mrzlega objema; in suhi, zgrbančeni rjavi listi so legli k počitku na prav tako mrzlo zemljo, kot so bila jesenska jutra. Prelepa je bila tista jesen in prav takrat sem se namenil v gore. Nekega jutra sem odšel z nahrbtnikom v kraljestvo Zlatoroga — v svet pod Triglavom.

Z jutranjega vlaka v Bohinjski Bistrici ni izstopilo mnogo ljudi. Kmalu sem bil zunaj vasi. Sam sem hodil počasi po sivi cesti, ki je bežala pred menoj. Sonce je pravkar vstalo izza gora in obsijalo pokrajino. Ptice so pele, nisem mislil na pot, ki sem jo imel še pred seboj. Kar hitro sem bil na nasprotnem kraju jezera, povzpeli sem se moral čez Komarčo. Pot čez steno je bila še mokra in drselo mi je. Na vrhu sem postal. Z vrha Komarče se je kazala vsa Bohinjska kotlina. Dopoldne mi je hitro minilo. Sonce je bilo že visoko na nebu in v vasici pri jezeru je zvonilo poldne. Skoraj sredi jezera se je belilo trikotno jadro, veter je kodral vodno gladino in jadrnica se je komaj premikala. Padla je senca, majhen oblček je zakril sonce, hladno je postalo. Odšel sem naprej skozi senčne gozdove mimo Črnega jezera. Vnovič sem bil v gorah. Veselo sem stopal proti koči pri Dvojnem jezeru, toda kmalu sem moral še bolj pospešiti korak. Temni oblaki so se začeli zbirati, sonce se je zgubilo za njimi in mrzle sence so legle na pokrajino. Hitel sem. Na dolino Sedmerih jezer je legla moreča siva tišina. Zapihal je veter in prinesel prve deževne kaplje. Potem je deževalo bolj in bolj. Zabliskalo se je in zagrmelo. Stisnil sem se pod neko previsno škalo. Iz zasilnega zaklona sem lahko videl samo sive pramene dežja, ki se je zlival na zemljo. Spet se je zabliskalo. Neprijetno mi je postalo, a bil sem sredi veličastja narave sam. Pobliskavalo se je čedalje bliže. Grmenje sploh ni prenehalo; grmele so tudi gore. Prišel sem do kočice pri šestem triglavskem jezeru. Bilo je po nevihti, le veter je še gnal po nebu raztrgane deževne oblake. V koči je bilo veselo. Dobil sem ležišče in kmalu utrujen zaspal.

Drugo jutro je bilo zelo lepo. Lepo Špičje je pobelil sneg, ki se je blestel v zgodnjem jutranjem soncu. Odšel sem naprej proti Triglavu. Pri Ledvičnem jezeru me je obsijalo sonce, ki se je medtem dvignilo nad zajezerske gore. Kmalu sem bil pri zelenem tretjem triglavskem jezeru. Tedaj sem se spomnil majhnega gorskega jezera pod Vršaki, ki ga ni videti vsako leto in obiskal sem ga. V kristalno čisti vodi jezera, ki leži sredi razbitih skal kot malo zeleno očešče, se je zrcalila strma podoba Zelnarice. Po krajšem počitku sem šel mimo drugega triglavskega jezera, mimo planinske kočice zasavskih planincev na Prehodavcih, da obiščem še prvo triglavsko jezero pod Vodnikovim Vršacem. Nato sem se povzpel čez Hribarice in na vrhu te visoke kraške planote sem že videl svoj cilj — Triglav. V koči na Doliču sem imel namen prenočiti, toda ker še ni bilo tako pozno, sem šel nazaj po poti proti Kanjavcu. Sonce je zahajalo in rdečilo ponoramo gora onstran Trente. Triglav je objela meglena tančica, še lepše so postale gore okrog njega. Na modročrnem nebu je sijal mesec, ko sem se vrnil v kočico na Doliču.

Naslednji dan sem se povzel na Triglav in občudoval lepoto našega širnega gorskega sveta. Moje srce je bilo polno veselja in radosti. Domov sem se vračal poln ljubezni do malega koščka slovenske zemlje, do naših gora, na katerih sem prebil že toliko lepih ur.

Res, lepa je bila tista jesen...

OB 70-LETNICI DRENOVCA
IVANA TAVČARJA

Kdor pozna zgodovino slovenskega planinstva, bo vedel, da so jo ustvarjali najprej lovci, pastirji in drugi slučajni obiskovalci gora, po ustanovitvi SPD v letu 1893 pa idealni planinski organizatorji, med katere spada tudi naš jubilat.

Rojen 26. oktobra 1889 v Ljubljani je kot šolnik večkrat menjal službena mesta, bežal leta 1918 pred Italijani iz Trsta in se po I. svetovni vojni stalno naselil v Ljubljani, kjer živi še danes.

Njegovo poklicno delo prepleta vse od leta 1900 dalje nenehna želja, posvetiti ves prosti čas obiskovanju planin, dojemati njih lepoto in jo posredovati tudi drugim. Vzpon se vrsti za vzponom od manjših pohodov v sredogorje ljubljanske okolice, pa vse do triglavskih strmin, ki jih je tov. Tavčar prvič premagal že leta 1906 in to peš od Bleda, preko Uskovnice, Velega polja in v sestopu po Tomiškovi poti v Vrata.

Pomembno za slovensko alpinistično zgodovino je bilo Novo leto 1910. Tega dne so ustanovili vneti planinci Brinšek, Badiura, prof. Cerk, brata Kunaverja, Michler, Kovač in še nekateri planinsko tovarišijo »Dren«. To se je zgodilo prav na najvišjem vrhu naše domovine na Triglavu. Med ustanovitelji je bil tudi Ivan Tavčar. Člani te družbe so bili med prvimi, ki so pričeli pri nas sistematično plezati v stenah in s tem rušiti takratno uradno planinsko miselnost, da je alpinizem noro početje neuravnovešenih posameznikov. Drenovci so bili tudi pionirji

visokogorskega smučanja pri nas, saj so do tedaj redki planinci, ki so pozimi zahajali v gore, uporabljali pri hoji v snegu le okorne krplice. Nepozabni Bogomil Brinšek, ki je bil vodja drenovcev, je svoje planinske tovariše uvedel tudi v skrivnosti planinske fotografije in njegov dobri učenec je bil ravno Ivan Tavčar, ki še danes z mojstrsko posnetimi fotografijami krepko propagira lepote našega gorskega sveta.

Lahko bi še naštevati, kako je Tavčar svoje smučarsko znanje posredoval v nešteti zimskih tečajih civilnim in vojaškim osebam, kako je v družbi prijateljev gojil tudi »podzemski« alpinizem in odkrival lepote naših kraških jam in kako še danes kot 70-letnik, trden kot dren, hodi v planine in niti najmanj ne pomisli na kakršenkoli planinski pokoj.

Slovenski planinci spoštujemo take može, ki so jih vzgojile gore v svoji trdi šoli in ki so jim ostali zvesti vse svoje življenje. Hvaležni smo jim, da so s svojim delom pomagali pri napredku planinske misli in zato želimo tov. Tavčarju, da bi še vrsto let ostal naš zvesti planinski sodelavec.

F. K.

OSKRBOVANE PLANINSKE
POSTOJANKE V ZIMSKI SEZONI
1959/60

a) Stalno:

1. Julijske Alpe:

Blejska koča na Lipanci (PD Bled), Prehodna planinska postojanka Planinc na Bledu (PD Bled), Koča na Mrzlem studentu (PD Bled), Koča na Rovtarici (PD Boh. Bistrica), Koča pod Bogatinom (PD Bohinj - Srednja vas), Koča Zlatorog v Trenti (PD Bovec), Dom na Predelu (PD Bovec), Erjavčeva koča na Vršiču (PD Jesenice), Tičarjev dom na Vršiču (PD Jesenice), Dom na Vrsnem (PD Kobarid), Mihov dom (PD Kranjska gora), Dom na Komni (PD Ljubljana-matica), Dom Savica (PD Bohinj - Srednja vas), Koča pri Savici (PD Ljubljana-matica), Koča Tamar v Planici (Akademsko planinsko društvo Ljubljana), Zavetišče na Robidenskem brdu (PD Cerčno), Zavetišče na Bevkovem vrhu (PD Cerčno), Zavetišče Petrovo brdo (PD Podbrdo), Koča na Šmarjetni gori (PD Kranj), Slavkov dom na Golem brdu (PD Medvode), Dom na Lubniku (PD Škofja Loka), Zavetišče na Vrsniku (PD Žiri), Litostrojska koča na Soriški planini (PD Litostroj Lj).

2. Karavanke:

Koča Pristava na Javorniškem rovtu (PD Javornik - Kor. Bela), Zavetišče pri Škrubeju (PD Mežica), Koča na Smrekovcu (PD Žerjav), Poštarska koča pod Plešivcem (PD PTT Maribor), Dom na Peci (PD Mežica), Koča na Pikovem - Podpeca (PD Mežica).

3. Kamniške Alpe:

Dom v Logarski dolini (PD Celje), Mozirska koča na Golteh (PD Celje), Zavetišče Trstenik (PD Križe pri Golniku), Zavetišče v Gozdu (PD Križe pri Golniku), Dom v Kamniški Bistrici (PD Ljubljana - matica), Andrejev dom na Slemenu (PD Šoštanj), Dom na Veliki planini (PD Domžale), Dom na Menini planini (PD Gornji grad), Koča na Starem gradu (PD Kamnik), Dom na Krvavcu (PD Kranj), Koča ob žičnici na Krvavcu (PD Kranj), Mengeška koča na Gobavici (PD Mengeš).

4. Pohorje:

Mariborska koča (PD Maribor), Ruška koča (PD Ruše), Koča nad Šumikom (PD Ruše), Dom pri Treh kraljih (PD Slovenska Bistrica), Koča na Pesku (PD Oplotnica), Koča na Roglji (PD Zreče), Ribniška koča (PD Maribor), Koča na Pesniku (PD Maribor), Grmovškov dom pod Veliko Kopo (PD Slovenjgradec), Koča pod Kremzarjevim vrhom (PD Slovenjgradec), Koča Planinec (PD Vuzenica).

5. Kozjak:

Koča na Žavcarjevem vrhu (PD Maribor), Zavetišče na Urbanu (PD Maribor), Zavetišče Podlipje (PD Vuzenica).

6. Paški Kozjak:

Dom na Paškem Kozjaku (PD Velenje).

7. Boč:

Dom na Boču (PD Poljčane).

8. Zasavje:

Celjska koča pod Tovstim vrhom (PD Celje), Dom na Mrzlici (PD Trbovlje), Koča na Kalu (PD Hrastnik), Dom na Šmohorju (PD Laško), Zavetišče na Goreh (PD Dol pri Hrastniku), Koča na Kumu (PD Kum Trbovlje), Zavetišče Zaloka pod Čemšeniško planino (PD Zagorje), Koča na Gori (PD Zagorje), Tončkov dom na Lisci (PD Lisca Videm - Krško), Dom na Jančah (PD Litija - Šmartno), Koča na Bohorju (PD Bohor Senovo).

9. Gorjanci:

Dom Vinka Paderšiča na Gorjancih (PD Novo mesto).

10. Dolenjsko gričevje:

Dom na Mirni gori (PD Črnomelj).

11. Nanos:

Vojkova koča na Nanosu (PD Postojna).

12. Tržaško-komenski kras:

Tumova koča na Slavniku (PD Koper).

13. Trnovska planota:

Koča pri izviru Hublja (PD Ajdovščina), Dom pod Čavnom (PD Ajdovščina), Dom Poldanovec na Lokvah (PD Nova Gorica).

13. Idrijsko hribovje:

Pirnatova koča na Javorniku (PD Idrija), Koča na Hleviški planini (PD Idrija), Zavetišče na Jelenku (PD Idrija), Zavetišče Vojsko (PD Idrija).

b) Ob sobotah in nedeljah:

1. Julijske Alpe:

Koča dr. Janeza Mencingerja — samo ob nedeljah (PD Bohinjska Bistrica).

2. Karavanke:

Dom Kokrskega odreda na Kališču nad Preddvorom (PD Kranj), Valvazorjev dom pod Stalom — neobvezno (PD Radovljica), Dom na Kofcah — za skupine od 10 oseb dalje, v naprej prijavljene, dom oskrbovan tudi med tednom (PD Tržič).

3. Kamniške Alpe:

Dom pod Storžičem — za skupine od 10 oseb dalje, v naprej prijavljene, dom oskrbovan tudi med tednom (PD Tržič).

4. Zasavje:

Zavetišče na Kopitniku (PD Rimske Toplice).

5. Notranjski kras:

Pionirska koča Mladika na Pečni rebri (PD Postojna).

6. Tržaško-komenski kras:

Stjenkova koča na Trstelju (PD Nova Gorica).

7. Trnovska planota:

Pionirska koča Kekec na Katarini (PD Nova Gorica).

c) V določenem času:

1. Julijske Alpe:

Vodnikov dom na Velem polju — od 15. III. do 3. V. (PD Bohinj - Srednja vas),

Koča v Krnici — od 1. III. do 3. V. (PD Kranjska gora), Koča pri Triglavskih sedmerih jezerih — od 15. III. do 3. V. (PD Ljubljana-matica).

2. Kamniške Alpe:

Frišaufov dom na Okrešlju — od 15. III. do 3. V. (PD Celje), Češka koča na Ravneh — od 15. III. dalje (PD Jezersko).

ŠTIRIDESETLETNICA PD PREVALJE

Društvo je svoj visoki jubilej združilo s proslavo Dneva republike in v ta namen v nabito dvorani Partizana v Prevaljah dne 28. novembra zvečer izvedlo pester program. Proslavo so pričeli s pevskim nastopom cicibanov. Po pozdravnem nagovoru predsednika SZDL tov. Bračka so cicibani zapeli več pesmi, tem pa so sledile številne programske točke kakor recitacije, nastop trojke Partizana, dramatski prizor mladincev, nastop pionirk, telovadni nastop pionirjev, plesni nastop pionirk in pionirjev ter pionirski pevski zbor. Vse točke so bile izvrstno naštudirane.

Tov. dr. Dušan Senčar — soustanovitelj tega društva — je nato v kratkih obrisih podal historiat društva od njegove ustanovitve — od leta 1919 — pa vse do danes. Sledilo je razvitje društvenega prapora in pripenjanje spominskih trakov, nakar je društveni predsednik tov. Rajko Vute s primernim nagovorom izročil prapor v varstvo praporščaku-mladincu. Zlepa ne bomo pozabili ljubkega prizora, ko je mali ciciban pripel šopek na društveni prapor in v imenu malih cicibanov podal obljubo, da bodo tudi oni verno sledili temu praporu. Po pozdravu društvenemu praporu in pobratimstvu s prapori ostalih organizacij je društveni tajnik tov. Emil Plejnšek prečital imena številnih darovalcev zlatih in srebrnih žebličkov, ki so društvu omogočili nabavo tako dragocenega prapora ter se jim v imenu društva toplo zahvalil, nakar so prejeli najzaslužnejši društveni funkcionarji spominska darila — slike. V imenu PZS je društvu čestital njen podpredsednik tov. Tone Bučer in mu v znamenje priznanja za njegovo dolgoletno nadvse uspešno delo izročil diplomu in lepo oljnato sliko.

Slovesnost je zaključil pionirski pevski zbor s himno.

Prireditvev je bila zelo prisrčna in v vsakem oziru odlično uspela. Vse točke programa so bile izvedene z veliko ljubeznijo in natančnostjo ob spremljavi mladinske godbe, za kar gre zahvala izvajalcem programa, prav tako pa tudi tov. učiteljici, ki je z njimi ta program naštu-

dirala. Zasluga za tako uspelo prireditev pa gre vsekakor tudi dejstvu, da je mogoče tako množično prireditvev izvesti le tamkaj, kjer vse množične organizacije delajo z roko v roki, kar velja posebej za Prevalje. Zato naj veljajo tudi z naše strani PD Prevalje naše iskrene čestitke.
L. R.

NAGRADNI NATEČAJ MLADINSKE KOMISIJE

Mladi planinci so na svojem posvetu dne 11. I. 1959 v Ljubljani razpisali nagradni natečaj za najboljši mladinski spis s planinsko vsebino in najboljšo mladinsko risbo planinskega motiva. Pravico do udeležbe na tem tekmovanju so imeli vsi pionirji in mladinci. Za ocenjevanje so prišli v poštev vsi doslej še nenatisnjeni spisi planinske vsebine in vse neobjavljene risbe planinskega motiva, kakor tudi vsi po 1. januarju 1959 objavljeni članki ali risbe, če je bil en izvod natasa poslan v pregled in oceno mladinski komisiji pri Planinski zvezi Slovenije. Vsi udeleženci tega nagradnega natečaja so morali poslati svoje izdelke pod geslom, medtem ko je bilo ime in naslov avtorja v zapečateni kuverti, ki se je odprla šele po očitni posameznih del. Spise in risbe je ocenjevala posebna žirija, ki je bila sestavljena iz članov Mladinske komisije ter enega strokovnjaka. V tem nagradnem natečaju so bili doseženi naslednji rezultati:

Za najboljši spis:

1. »Strah na planinah« — Katica Rodulca, dijakinja 8. b razreda osemletke v Murski Soboti;
2. »Prvi poizkusi« — Boris Orel, Gimnazija v Celju;
3. »Moj izlet na Viševnik« — Milan Hudnik, Trubarjeva 53, Celje;
4. »Tam zemlja je naša zakipela, zahrepenela, v nebo je hotela« — Jožica Krušič, Gimnazija v Celju;
5. »Buhlu v spomin« — Andrej Potrata, Gimnazija v Celju;
6. »Moja prva tura na Krn« — Marija Benedejčič, Učiteljske Tolmin;
7. »Jutro v planinah« — Hilda Zadavec, Ivanjkovci pri Ormožu;
8. »Živio, na Triglavu smo« — Marija Topler, Radeljca 25, Remšnik, p. Podvelka;
9. »Pot na Češko kočo in nazaj« — Niko Pehani, Gimnazija v Celju;
10. »Planine vabijo« — Tončka Hribšek, dijakinja osemletke Senovo.

Za najboljšo risbo:

1. Boni Čeh, Jesenice, St. Bokala 10;
2. Jankica Jamar, Bled, Grad št. 23;

3. Mirko Sušnik, Osnovna šola Toplice pri Zagorju;
4. Gizela Zaletel, Zagorje;
5. Mirko Lebar, Zagorje;
6. Milan Hudnik, Trubarjeva 53, Celje;
7. Marija Planinc, Maribor, Mladinska 13;
8. Franciška Ocepek, Zagorje;
9. AnTON Pintar, Osnovna šola Železniki.

Prvi trije nagrajenci od vsake skupine so se za nagrado brezplačno udeležili enotedenskega mladinskega planinskega tabora v Vratih pod Triglavom, ostalih sedem od vsake skupine pa je prejelo v spomin knjigo PO SLOVENSKIH GORAH.

SEJE UPRAVNEGA ODBORA PZS OD SEPTEMA DO NOVEMBRA 1959
GOSPODARSKA KOMISIJA. Ob pregledu porabe sredstev iz proračuna je ob koncu oktobra gospodarska komisija ugotovila, da so ta sredstva v glavnem pravilno izrabljena v višini 66 % od celotne vsote. Posamezne komisije se sicer niso strogo držale do tega roka določenega odstotka letnega proračuna, toda ker jih je k temu prisilil način dela v komisiji, bodo do konca leta vsi zneski pravilno izrabljeni.

Glede na mnoge pritožbe o naših planinskih postojankah v letošnji sezoni je načelnik gospodarske komisije predlagal izvedbo ankete, v kateri bi se zbirali podatki o prehrani, postrežbi, cenah, obnašanju osebja in čistoči v planinskih domovih. Anketa je zasnovana za ožji krog in bi v njej sodelovali člani UO PZS in predsedniki vseh planinskih društev.

V mnogih domovih dajejo gostom planske usluge, tako da ni prostora za planince. Tak postopek ni pravilen in bo v bodoče upravni odbor PZS zahteval, da se društva ravnajo tudi v tem pogledu po določenih pravilnikih o planinskih postojankah.

Ker so letos člani UO PZS naleteli pri pregledu planinskih postojank na nezaupanje in neprijetnosti, bo imel vsak član UO PZS vpisano v članski legitimaciji, za katero dobo je član UO in pooblastilo, da ima pravico pregledovati planinske postojanke.

Tečaj za oskrbnike planinskih domov bo organizirala gospodarska komisija spomladi 1960 in bo za tečaj izdala nova skripta. Oskrbeniški izpit naj bi bil obvezen za vse, ki bodo službovali v planinskih domovih, z njim si oskrbnik pridobi zvanje polkvalificiranega gostinske-

ga delavca. Pomoč pri organizaciji teh tečajev je ponudila tudi gostinska zbornica OLO Kranj.

Sprejet je bil pravilnik o skladu za pomoč visokogorskim postojankam (PVP), izdan po sklepu V. redne letne skupščine PZS.

Gospodarska komisija je s svojimi gradbenimi strokovnjaki pregledala večino postojank, za katere je v načrtu bodisi preureditev oziroma dozidava. Tako sodi komisija, da je treba znova urediti kočjo na Črni prsti. Ta kočja je bila v upravi PD Most na Soči, toda ker društvo zanjo sploh ni skrbelo, se odvzame temu društvu in jo prevzame v upravo PD Podbrdo. Letos bodo kočjo popravili iz sredstev sklada za pomoč visokogorskim postojankam le toliko, da ne bo preko zime popolnoma propadla, za prihodnje leto pa bo njena adaptacija v prioritetenem načrtu gradenj PZS. Prav tako je potrebna preureditev Staničeve kočje, ker v osrednjem triglavskem pogorju v glavni sezoni primanjkuje ležišč. Upravni odbor je ta predlog sprejel in pooblastil gospodarsko komisijo, da poskrbi za preureditev te kočje iz sredstev PVP, še posebej zato, ker je PD Javornik — Koroška Bela, v čigar upravi je kočja, letos zgradilo Kovinarsko kočjo na Zasipski planini brez pomoči PZS in bo gotovo pomagalo tudi pri preureditvi Staničeve kočje.

PZS je v letošnjem letu deloma uredila Šlajmerjevo vilo v Vratih. Dograjeni so bili novi sanitarni prostori, za kar je bilo porabljenih okrog 650 000 dinarjev.

Za kratkoročno posojilo prosita PD Hrastnik za ureditev kočje na Kalu in PD Solčava za opremo kočje v Logarskem kotu.

V Kranju je bil 29. X. 1959 sestanek, ki ga je sklicala Turistična zveza v Kranju na pobudo okrajnega odbora SZDL in se ga je udeležil tudi sekretar OK ZKS Franc Popit in zastopniki PZS, okrajne gostinske zbornice ter vseh planinskih in vseh športnih društev v okraju. Obravnavali so promet v planinskih postojankah na področju okraja, potrebe po investicijah v planinstvo in vprašanje osebja v planinskih domovih. Na tem sestanku in tudi že ob mnogih drugih priložnostih postaja vse bolj očitno, da bo treba v čim krajšem času razčistiti vprašanje področja planinstva in turizma in s tem v zvezi vprašanje investitorja za postojanke kot so: Vršič, Krvavec, Mangrsko sedlo, izvir Soče in še nekatere druge.

GRS: Predsednik PZS tov. Fedor Košir in načelnik komisije za gorsko reševalno

službo sta bila povabljeni v Trento v Italiji na festival planinskega filma in na mednarodno razstavo planinske fotografije. Predvajan je bil tudi film o gorskem reševanju, posnet letos na tečaju v Bernini. Tu je prikazan tudi naš doprinos k reševanju z vitlom, ki ga je konstruiral Aleš Kunaver. Pogajanja za nabavo tega filma so v teku.

V dneh 17. in 18. oktobra letos je organizirala postaja GRS Ljubljana vajo v gorskem reševanju v okolici Kamniške Bistrice, pri kateri je sodelovalo 40 reševalcev. Predvajali so tudi improvizacijo tehnik, ki so se je učili na tečaju v Bernini in vsi reševalci so se seznanili tudi z uporabo novega vitla.

Mednarodne fotografske razstave s planinsko tematiko v Trentu (Italija) so se udeležili tudi slovenski fotoamaterji. Na razstavo so bile sprejete 4 slike avtorjev ing. Toneta Ogorelca, Marjana Smerketa in Dušana Škerlepa iz Ljubljane ter Edvarda Primožiča iz Medvod.

Gorsko vodniško službo smejo začasno opravljati vsi, ki so opravili letos izpit za gorske vodnike v Vratih in so dobili tudičasne izkaznice. Vendar vprašanje vodnikov in vodniške službe s tem še ni urejeno, ker niso vsi vodniki letos, v tej prvi sezoni vodniške službe pokazali tistega znanja in tiste odgovornosti, ki smo jo pričakovali. Za vodnike bo treba organizirati klub ali podobno organizacijsko enoto, ki bo pod nadzorstvom komisije za alpinizem in UO PZS.

Upravni odbor PZS je na osnovi sklepa občnega zbora PD Železničar sestavil komisijo, ki je obravnavala spor med upravnim odborom društva in njegovo jamarsko sekcijo. Komisija je ugotovila, da ni razloga za uvedbo disciplinskega postopka in je priporočila PD Železničar, da samo uredi nesoglasje med upravnim odborom in jamarsko sekcijo.

O Planinskem Vestniku je poleg uredniškega odbora razpravljali tudi upravni odbor PZS. Finančnega vprašanja, ki postaja pereče zaradi podražitve papirja, tiska in poštne tarife, namreč ni mogoče več reševati le v okviru uredniškega odbora, ampak je to tudi stvar upravnega odbora PZS in gospodarske komisije, ki morata Planinskemu vestniku zagotoviti tudi v bodoče redno izhajanje. Poleg finančnega vprašanja pa se obravnava tudi vprašanje preusmeritve redakcije. Glasilo PZS naj bi govorilo več o problematiki na vseh področjih planinstva. Z novim letom bo PV uvedel znova slikovne priloge, in sicer štirikrat letno.

Predlagana je bila ustanovitev literarno-znanstvenega odseka pri Planinski založbi. V tisku je Režkova knjiga »Stene in grebeni«, ki bo v kratkem izšla.

Komisija za planinska pota je poročala, da so bila letos popravljena vsa pota, ki so bila v načrtu, razen poti na Kanja sedlo in na Bavški Grintovec, čemur pa je bila vzrok previsoko zahtevana cena za popravilo. Vsa popravila pa so se v letošnjem letu zakasnila zaradi slabega vremena in snega, ki je ležal pozno v pomlad, zaradi česar so bile tudi znova pokvarjene nekatere poti, ki so bile že popravljene (n. pr. Tominškova pot). Največ pritožb je bilo za pota, kjer klini niso bili pritrjeni ali so sploh manjkali; ker komisija ne more s svojimi sredstvi skrbeti za vsa pota, je treba, da vsa planinska društva na svojem področju stalno pregledujejo pota in skrbe za varen prehod in pota čistijo.

Na seji je bilo ponovno obravnavano vprašanje pomanjkanja kart naših gorskih predelov in je bilo v zvezi s tem predlagano, da bi prešli na izdajo kart po Knafelčevem vzorcu, da bi tako vsaj za silo zadostili potrebam.

ing. A. Š.

razgled po svetu

YAK je za Wyatta simbol enega najskrivnostnejših področij na planetu. Je postavna žival, čeprav na kratkih nogah in bolj tršata, valujoča dlaka in griva pa ji dajeta skoraj prijetno zunanost. Kožo ima debelo, glavo veliko, težka pleča, visok pa je komaj 4,6 čevlja. Če napol čepi, spominja na bizona, samo da je manjši. Preko kamenja, skal in grmovja skače kakor koza. Če teče čreda yakov

po strmini navzdol, se ti zdi, da se drsa, ne teče. Njihovih parkljev skoraj ni videti. Yak je lahko tudi zelo temperamenten, o čemer se je prepričal že marsikak popotnik.

V Tibetu in Nepalju je yak ekonomska nujnost za nošnjo in prehrano. Je edina žival, ki s težkim tovorom lahko premaga težavnosti gorskih prelazov do višine 6000 m in se ne ustraši niti snega.

Tovorne karavane iz Tibeta v Nepal in obratno imajo po navadi 10—15 yakov, sedla (samari) so lesena.

Yak pa ni samo transportna žival, ampak daje tudi mleko in meso, ki ga jedo svežega ali prekajenega, povejenega. Yakovo mleko je izredno masno, ima oster okus, vendar je s kavo zelo dobro tudi za Evropeca, ki ga ni vajen. Iz njega delajo surovo maslo, medtem ko sira v Tibetu ne poznajo. Po Wyattu bi moral biti yakov sir zelo okusen, saj je okusen tudi sir vodnih bivolvov v Kašmiru. Mleka pa daje yak komaj 1 l nenaenkrat. Zato v vzhodnem Nepalju poskušajo uvesti drugo vrsto, križanec med yakom in kravo. Imenujejo ga dzo. Ta pa da pri eni molži do tri litre mleka, vendar slabše kvalitete. Yakovo mleko je dobro za pitje, dzo pa daje boljše za maslo (ghee). Naše navadne krave tistega podnebja ne prenesejo. Križanec dzo tudi ni tako divji kakor yak.

Yak stane normalno 75 šv. frankov, samica 95 šv. frankov. V okolici Everesta je zaradi povpraševanja ekspediciij po svežem mesu skočila cena tudi na 120 do 180 šv. frankov. Navadni kmetje, ki jih je največ, imajo po dva, tri yake, osrednji po 10—15 repov, le redki pa so tako premožni, da jih imajo več. So pa tudi taki, ki jih rede do 40. Zimo prebijejo v vaseh, ki leže v višini 3000 m, spomladi pa jih ženo na planšarije v višini 4200 do 5500 m visoko. Pozimi so yaki nekaka centralna kurjava za hišo, kajti nad hlevom so izbe za ljudi. Za 5 zimskih mesecev mora kmet nakositi sena. To ni lahko, saj je košnja samo ena, otave ni.

Tudi yakova koža je zelo uporabna, grivo in dlako pa uporabljajo predvsem za težko sukno (za mokasine). Celo posušeno govno pride prav, ne za gnojenje, pač pa za kurivo nad drevesno mejo.

MATTERHORN je gora, ki je bila predmet literature, slikarstva, kina, fotografije, skratka, Matterhorn uživa tako publiciteto, kakor le redka gora na svetu ali pa sploh nobena. Eksistira pa tudi skladba za soloviolino z naslovom »Le Cervin« (Matterhorn). Napisal jo je Albert Gos v Zermattu. Isti je Matterhorn tudi naslikal. Težko bi našli fotografijo, ki bi tako posnela veličastnost in skrivnost te gore kakor slika Alberta Gosa.

KROKAR SE NE BOJI ORLA. Tako piše R. P. Bille, ki je opazoval srečanje obeh velikih alpskih ptic. Orel je krožil nad krokarjevim gnezdom, tega pa krokarski par ni prenesel. Oba, krokar in

samica sta se spustila z orlom v boj, v katerem sicer nista zmagala, pregnala pa sta kralja višin. Boj pa je bil zagrizen in hud.

HANS GSELLMAN poroča o avstrijski ekspediciji na Grönlandijo 1957 v švicarski reviji »Die Alpen«, v zadnjem zvezku »Die Alpen« 1958. Gsellmann se podaja v Grönlandijo zato, ker se drugod že gneteje ekspedicije in raziskovalci. Vzhodna obala Grönlandije nudi alpinistu marsikaj mikavnega, najlepši gorski svet je tu okrašen s sinjimi fjordi, v njih se ogledujejo špiki in stene, nad sinjo vodo v fjordih in nad belim snegom gora, pa se boči čisto arktično nebo. Gsellmann je bil dvakrat na Spitzbergih, nato na Alaski, obakrat s pomočjo ÖAV, ki mu je segel pod pazduho tudi to pot.

V enem dnevu se da priti z motorno ladjo iz Mestersviga, danskega svinčenege rudnika na vzhodni obali, do Stauningovih Alp. Z direkcijo rudnika v Kopenhagnu se je dogovoril, da ga bo jeseni vzela na krov tovorna ladja in ga zapeljala iz Mestersviga na Dansko. Ker pa se vzhodna obala osvobodi ledu šele sredi avgusta, je bilo vprašanje, kako naj se pripelje na Grönlandijo. Tovorna ladja torej ni prišla v poštev. Moral je na Island, kjer se je vkrcal v amfibijsko letalo »Chatalino«, s katerim je 21. julija pristal v Alpefjordu. Ta fjord je najboljše izhodišče za Stauningove Alpe. V tem času je vso zahodno obalo še blokiral debel led.

Gsellmann se je posvetil južnemu delu teh Alp, ker so centralni in severni del l. 1954 že raziskali danski in norveški alpinisti. Ko so stopili na breg, mokri od izkrcavanja (vso prtljago so zmetali iz letala v gumijasti čoln), so se po bučnem potovanju v hipu znašli v globoki tišini popolne samote. Edino živo bitje, ki so ga srečali tu, je bil tjulenj. 100 m nad fjordom so našli prvo vegetacijo, mah, travo, rože. Tu so postavili bazno šotorišče. Čim so prišli, so takoj opazili hitro nazadovanje ledenikov okoli fjorda. Sijalo je vroče sonce, nadlegovali so jih roji sitnih mušic, vse okoli njih pa cvetoč vrt lepih cvetic, skratka, popolnoma drugačna podoba, kakršno si laik predstavlja, če pomisli na Grönlandijo. Arktični svet je poln rož, kdo bi si mislil. Bazo so postavili na »pravilnično trato«, tako jo je krstil H. Köllensperger, član ekspedicije na Nanga Parbat 1. 1953. 10 ur je trajalo, da so si prostor uredili in razmestili opremo in preskrbo. S turami so začeli takoj naslednji dan brez obotavljanja. Köllensperger in dr. Fuchs sta

šla po ledeniku Sefström celih 25 km in se nato povzpela na 2750 m visok vrh.

Daljave se v tem redkem, čistem ozračju rade podcenjujejo. Mornarji in drugi poslovni ljudje se zanesejo tu samo na radar, čeprav neradi. Köllensperger in Fuchs sta se vrnila v taborišče šele po 35 urah.

Naslednji dan so ing. Sepp Gruber, Kurt Gilg in Gselmann po 23-urnem plezanju prišli na 2500 m visok vrh brez imena. S tega vrha se jim je nudil pogled na gore, ki predstavljajo neizčrpne možnosti za trume alpinistov. Vrh so poimenovali za Eckhorn. 72 ur sta potrebovala za pot na ta vrh in nazaj. Počivala sta vsega skupaj 5 ur.

Po teh oglednih turah so naredili program. Koglbauer, Gilg in dr. Hoff so naredili na ledeniku Sefström vrhnje taborišče, ostali pa so premestili zlozljive čolne. V prvem tednu so doživeli tudi nekaj slabega vremena, dežja in snega. Tovore so vozili s »pulkami«, laponskimi sanmi, ki jih švedski alpinisti uporabljajo za daljše zimske ture. Z vrhnjega taborišča so splezali naslednje tri dni na 14 vrhov. Stauningove Alpe so divje raztrgane in se lahko primerjajo najlepšim predelom evropskih Alp. Debelo zrnat granit, svetle poletne noči, idealna smučišča na ledenikih, vse to se redko kje tako idealno združuje. Udeleženci Gselmannove ekspedicije so imeli za seboj ture v Himalaji, Mali Aziji, Spitzbergih in na Alaski, imajo torej dovolj izkušenj, da gore lahko primerjajo.

Ture so delali ponoči, ker je sonce podnevi omehčalo ledenik. Ob osmih zvečer so natakneli smuči, bili na turi tudi vso noč, naslednji dan popoldne so se pa vrnili v bazo. Izbirali so lažje ture, vendar so tudi na teh zadeli na V. stopnjo. Hoteli smo dobiti pregled nad temi gorami in jih od vseh strani fotografirati. Poleg tega so doživljali ves čas popolno harmonijo med alpinizmom in smučanjem. Seveda so s smučmi prihranili precej časa, z njimi so premostili marsikakšno ledeniško razpoko, ki sicer vzame toliko časa s sondiranjem in z obiranjem okoli nje.

Niso pa zmogli po kopnem prodreti do Mesterswiga, vmes je bilo nekaj pretežkih ledenikov. Gselman je z navadnim čolnom preveslal v 15 urah 120 km dolgo pot od taborišča do Mesterswiga in na poti premagal marsikakšno težavo. V Mestersvigu se je sporazumel s kapitanom tovorne ladje, dali so mu motorni čoln, se z njim peljali v taborišče, bili en dan gostje alpinistov in jih obdarili s svežim sadjem, prijetno presenečenje za

alpiniste, ki so bili že siti konserv in ovsenih kosmičev.

Med Gsellmannovo odisejajo po fjordih je ostala družčina stopila še na 5 vrhov.

Nato so pospravili taborišče, iz obrabljene opreme pa naredili možice za spomin. Jesenske megle so se pokazale na obzorju in začelo je narahlo snežiti.

AVČINOVA RAZPRAVA v 1. zv. Die Alpen let. 1959 ima v nemščini naslov »Sicherungsseile und Seilsicherungen«. Opremljena je z osmimi skicami, ki jih je narisal akad. kipar Marjan Keršič-Belač. Dr. France Avčín v uvodu pove, kako je prišlo do tega njegovega dela, nato razpravlja o vprašanju vrvi sploh, o varovanju z vrvjo in nazadnje o dinamičnem varovanju. Dr. Avčín na koncu navaja tudi obširno literaturo o tem problemu. Po materialu, metodi, zaključkih in po slogu pisanja, ki je bralcem PV znan, razprava reprezentira ne samo avtorjevo osebnost, ampak tudi višino, ki jo je z njim naš alpinizem dosegel.

20 LET je lani minilo, odkar so Cassin, Esposito in Tizzoni preplezali Pointe Walker v Grandes Jorasses. Michel Vaucher iz Zeneve je smer po dvajsetih letih ponovil in izjavlja, da ni prav nič izgubila na vrednosti. Vsi, ki so jo doslej ponovili, izjavljajo, da je najlepša tura v Alpah. V 20 letih je bilo v njej komaj 19 navez uspešnih. Pet let nepretrgoma je bil Cassinov izstop zaledenel in zato nepreplezljiv. Tura je dolga, elegantna in še tehnično zahtevna. Skala je trdna in jo je treba preplezati prosto, ekspozicija izredna.

Poletje 1958 je bilo razmeroma ugodno. Vaucher in Jean Theroud iz Nizze, z vzdevkom »Cabri« sta na skrivaj brez reklame izbrala to turo, ki se je po 1. 1952 ni lotil nihče. V Monteneru sta zvedela, da štirje Avstrijci in Nemci že 14 dni oblegajo Pointe Walker. To je učinkovalo kakor bič, pravi Vaucher. V bivaku na Leschaux sta res dobila štiri oprtnike, v njih pa precej krompirja. Cabri je pripomnil, da drugi ne morejo biti kot Nemci, že zaradi krompirja. Res so bili Brandler, Raditschnigg, Diemberger in Stephan že pri drugem bivaku pod rdečimi kamini.

Naslednje jutro sta vstala ob dveh. Vstop ni težak, težave VI. stopnje pa predstavlja 30 m visoka poč nevisoko nad vstopom. Vaucher je plezal kopnino, Theroud led. Zaledenele police sta plezala brez varovanja tri raztežaje. To je Therouda vzpodbodlo, da je zaplezal kot prvi v 75 m visoko poč. Avstrijci so za

primer umika pustili tu fiksno vrh. Vaucher in Theroud sta napredovala tako hitro, da sta bila v zgodnjem jutru že sredi ture. »Če bo šlo tako naprej, bova ob dveh popoldne zunaj!« Pa sta kmalu spremenila svoje mnenje. »Nič novega nismo mi iznašli,« je Cassinu naredil kompliment Theroud. Sama VI in V! Nato spet lažji svet. V višini 4000 m slabo vreme, megle z italijanske strani, začelo je snežiti. Poiskala sta prostor za bivak, a nič kaj prida, na trikotnem snežišču s 50° naklonine. Naslednje jutro sta prišla do rdečih kaminov. Vauchera je tu premrazil pršni plaz. Kamini so že sicer težki, zdaj pa so bili še težji, ker so se skozi nje stalno podili pršni plazovi in plaziči. Za 80 m višine je rabil Vaucher 5 ur. Potem ni bilo več posebnih težav.

PLANINSTVO IN ETNOGRAFIJA sta po svoje med seboj najožje povezana. Kajti ni dovolj, da skušamo rešiti, kar je ogroženo s tehniko in industrijo. Razvoja ni možno ustaviti, da se kvečjemu zavreti. Omogočati hribovcem nove možnosti zaslужka in organizirati razne pomožne akcije, je sicer dobro, stvari pa ne rešuje popolnoma. Če se bodo hribovci čutili izkoreninjene, ker bodo padli na ramena skupnosti, obstoji nevarnost, da izgube notranjo trdnost in ravnovesje. To nevarnost odstranimo le, če ohranjamo notranje vrednote ljudstva, pravi Alfred Bühler, baselski etnograf. Nekaj je nedvomno na tem in za ohranitev teh vrednot mora skrbeti tudi planinstvo. To še posebno danes, ko imamo v gorah množični obisk, med planinci pa mnogo takih, ki jim ni do utrjevanja hribovskega izročila. Tehnika je postala tudi za alpinista nezogiben pojem, z njeno pomočjo gre v gorah nad take naloge, ki so popolnoma drugačne od tistih v nekdanjih časih. Vendar tudi današnji, moderni alpinist ne bi smel mimo gorske narave in prav tako ne mimo gorjancev, mimo njihove duhovne in morebitne materialne stiske. Poiskati mora z njimi osebne stike in sodelovati z vsemi, ki jim skušajo pomagati. Razumeti jih je treba, treba jih je znati poslušati, jih spoštovati, jim prisojati vrednost. Ni s tem rečeno, da ohranimo vse po starem. Ekonomika gre svojo pot tudi v hribih, toda tu ne sme podirati izročila, ampak ustvarjati napredek na temelju starih vrednot. Ohraniti mora hribovcem samozavest, ubraniti jih malodušja, češ da so zaradi napredka v dolini oni »obsojeni na smrt«, na iztrebitev oz. izselitev. Eno izmed sredstev za ohranitev samozavesti so tudi etnografski muzeji, ki naj

ilustrirajo tradicionalno mlekarstvo in sirarstvo, obrt, običaje, vraže, igre in praznike. Etnografski inštituti pa naj skrbijo za publikacije, monografije, kronike, za etnografski atlas dežele in za razne druge podobne naloge, s katerimi se oživlja zanimanje za hribovsko materialno in duhovno kulturo. Tako nekako gledajo v Švici na vezi med planinstvom, etnografijo in hribovsko ekonomiko. Pri nas so razmere seve precej drugačne, vendar obstoje nastavki, iz katerih utegnejo pognati podobna vprašanja, če ne enako pereča pa vsaj kočljiva.

KOLUMBIJSKA SIERRA NEVADA je doživela prvi znanstveni obisk l. 1881. Angleški geolog Simons je prvi prodril vanjo. Za njim je prišel nemški geograf Sievers. Francoz De Brettes se je povzpел na 5295 m visoki Guardian. L. 1939 je nemška ekspedicija stopila na najvišji vrh, na Pico Bolivar, za njim še Cristobal Colon (5775 m, Krištof Kolomb). V Sierrri Nevadi je še Pico Ojeda N. I. (5490 m) in Reina (5535 m). Od Pico Pjeda na vzhod se vlečejo Nevaditos, od Reine pa Picos Orientales.

Alpinistično so začeli ta svet odkrivati šele pred 20 leti. L. 1911 je sicer nekaj poskušal misijonar Sigismondo del Real le Gaudia. L. 1936 sta štartala na Bolivar dva Švicarja, pri čemer je eden našel smrt v ledeniški razpoki. L. 1939 so bili tu Amerikanci, z njimi tudi Nemeec Ervin Kraus. Zavzeli so vrh Krištofa Kolumba (5775 m) in Sierro Nevado posneli kartografsko. L. 1943 so bili v Sierrri Nevadi trije Švicarji, zakonca Frederic in Dorly Marmillod in August Gansser. Ta je prišel na Pico Ojeda (5490 m), zakonca pa na Guarian, Simons (5660 m), Bolivar, Cristobal Colon, Pico Ojeda I., Le Reina. Gansser je preko zahodne stene splezal na Pico Santander (5600 m) in prečil Pico Ojeda I. od zahoda proti vzhodu. Obiskal je tudi skupino Čundua. L. 1950 je bil Gansser spet v Nevadi s Francozoma Cuenetom in Grierom. Opravili so lepe plezalne vzpone: po zahodnem razu na Guardian, po severni steni na Pico Bolivar.

L. 1957 je bil tu italijanski alpinisti Piero Ghiglione. Ze od l. 1950—1956 je Nevado večkrat preletel, ko je potoval po zračni poti od Rima do Lime in nazaj. Ghiglione poroča najprej o zanimivi flori in favni. Še v višini 4400 m so našli govedo, podobno afriškemu gnuju. Na vrhovih so jih obletavali jastrebi. Nevada zavzema 8600 km² površine, torej slabo tretjino Slovenije, 90 km od severa na jug in

95 km od vzhoda na zahod na 10—12° severne širine, komaj 25 km od morja, edino gorstvo, ki se tako hitro vzdigne na blizu 6000 m nad morsko gladino. Ghiglione pravi, da je bil nekoč na otoku Borneu na vrhu Kinabalu (4200 m), toda ta otočni vrh je 60 km od morske obale. Snežna ločnica se združuje od 4800—4600 m. Okoli 3300 m so planšarije in morene z jezerci. Najboljša meseca za vzpone sta januar in februar.

ING. PIERO GHIGLIONE je v Sierro Nevado odpotoval 27. dec. 1956, v Newyork iz letališča Malpensa pri Milanu. 28. dec. je bil že v Baranquilli v Kolumbiji, od tu je spet z letalom dosegel mesto Valle Dupar. Po petih urah vožnje z jeepom je skozi pragozd došel v vas Pueblo Bello, v višini 1200 m, v jugo-zahodnem delu Sierre Nevade. Okolica je izredno rodovitna, edina slaba stran so roji moskitov. Na novega leta dan 1957 se je javil gonjač Alvarez. Z njim in njegovo živadjo so skozi pragozd prekorali 2600 m visoki prelaz in prišli v 2000 m visoko ležeči S. Sebastian de Rabago. Tu so Ghiglioneja sprejeli v kapucinskem samostanu, menihom ga je namreč priporočil škof iz Valle Duparja. Tu je Ghiglione dobil še nove nosače in gonjače v indijanski vasi Arhuacos (Pueblo Indios Arhuacos). Ti Indijanci so precej drugačni kot ostali v južni Ameriki. Imajo dolge, črne lase in gladko kožo kakor Mongoli. Neradi se dajo fotografirati, celo denar jih včasih ne premami. Hiše si zgrade iz kamenja in blata, pokrijejo jih s slamo. Vas je zgrajena v dveh ravnih vrstah, sredi vasi je trg s preprosto cerkvijo. Ko se je Ghiglione povzpel na zvonik, ga je menih opozoril, naj pazi, ker zvonik še ni dovolj trden. Indijanci so se v ta gorski predel zatekli pred Španci. 3. jan. 1957 je Ghiglione s šestimi živalmi ob osmih zjutraj odrinil preko sedel, prevalov in prelazov iz doline, zmerom višje. Ob devetih zvečer so prišli v Maurancanao (3450 m). Naslednji dan popoldne so prišli jugovzhodno od Guardiania v višino 4400 m. Tu so si uredili bazo na bregu mlačnega jezera. Bil je 4. januarja. Za 18. januar so naročili Bernardu, pomožnemu gonjaču, naj pride pogledat, a ne praznih rok. Tu naj bi ostali tri tedne.

Naslednji dan so s prelaza v višini 4500 m zagledali morje gora, visokih nad 5000 m. 6. januarja je Ghiglione hotel priti na Pico Guardian, toda ni uspel, podcenjeval je daljavo. Zato je dejal podse samo Pico Tairona (5000 m), sam. Od 7. do 9. januarja so uredili še

dve taborišči v višini 4600 m in 4900 m, prvo ob velikem jezeru Mamó, drugega pod južno steno Vrha Kristofa Kolumba (Pico Cristobal Colon). 10. januarja so ob 6. uri zjutraj začeli prodirati preko morene in ledenika proti tej gori. Ob 10. uri so bili že v višini 5250 m. Od tu je šel Ghiglione spet sam, zašel v leden kamin, se dvakrat spustil ob vrvi, sekal stopinje in prišel po trdem ledu na greben, odkoder je zagledal Karibsko morje. Takega razgleda ni nikjer na svetu, vzklika Ghiglione. Ob 14.30 uri je prišel sam na vrh 5775 m visoke gore. Ob šestih je bil že spet v taboru (4900 m), dva dni nato pa v bazi, kjer je en dan počival.

14. januarja je skušal priti po jugo-vzhodni strani na Guardian, na »Cuvarja« dežele. Pri tem mu je pomagal domačin Jesus Zapata, ki se je izkazal kot dober hodec in plezalec v kopni skali in v ledu. V petih urah so dosegli vrh, visok 5295 m. Naslednji dan so šli ljudje s kamerami v S. Sebastian na snemanje velikega indijanskega praznika. Ghiglione pa je šel z obema bratoma Zapata proti severovzhodu. Po 40 urah hoje so v višini 4750 m postavili šotor na južni strani Ojeda I. 20. januarja je stal na Ojedi in zagledal Picos Orientales. Te si je izbral za svoj cilj v l. 1958.

DRUGO GHIGLIONEJEVO EKSPEDICIJO v Sierro Nevado je vzpodbudil angleški profesor dr. J. Cunningham. Ghiglione si je izbral za navezo spretnega vodnika in starega prijatelja Pirovana, smučarskega učitelja na prelazu Stelvio. Ta je pripeljal s seboj plezalca G. C. Canalija. Pirovano ima za seboj severno steno Disgrazie in težje ture v Badile, južni greben Aiguille Noire de Peuterey, težje ture v Bernini, Berner Oberlandu in v Dolomitih.

26. dec. 1957 so odleteli iz Milana z letalom BOAC v Paris—London—Newyork—Jamaiko in Barranquillo. Z manjšim letalom so nato leteli še v Valle Dupar, od tu pa namesto proti Pueblo Bello odrinili v vas Attanquez. Tu sta Ghiglioneja čakala brata Zapata 2. jan. 1958. V Attanquez je prišel s kamionom v družbi mladih mestincev, ki so se peljali na ples in to ob 11. uri ponoči. Naslednji dan je takoj odrinil s petimi tovornimi živinčeti; pet dni so hodili po dolini Donachui in prispeli v vas Zagzoumi, indijansko vas, ki pripada tudi plemenu Arhuacos.

11. januarja so prispeli po isti dolini v višino 4200 m na breg jezera Naboba, na severni strani Guardiania. Severna stena Guardiania je podobna severni steni

Grivolé v Alpah, samo da je Guardian 1300 m višji. Drugi tabor so uredili v višini 4600 m.

Naslednji dan so prekoračili ledenik Ojeda I in Reino in postavili šotor na začetku doline Guatapuri. Pred njimi so rastle v temno modro nebo Picos Orientales. Na drugi strani pa se je vlekla veriga Nevaditos, visokih 5100 do 5500 m. Naslednji dan so stali na vrhu Ojeda II in imenovali ta vrh Pico Italia.

Drugi del ekspedicije so posvetili severovzhodni Sierrí Nevadi. Dostop v ta del masiva je težak, ker je težko priti do vode, jezerca leže tako, da do njih z bazami ni mogoče priti. Tudi lesa ni daleč naokoli »el verdadero desierto de piedras«, pravijo temu koncu domačini, prava kamenita pustinja. Indijanci plemena Arhuacos so leni, pravi Ghiglione, sodeč po enem samem primeru Arcandru, ki ni hotel pomagati pri nošnji. Ghiglionejev nosač Jesus Zapata je to pot obležal bolan. Prehladiš se tu lahko, saj so tropske noči tu zelo mrzle. V višini 4500 m je Ghiglione nameril ponoči -15° do -18° C, podnevi pa tudi $+50^{\circ}$ C. Jesusov brat Jose je 18. januarja prišel v bazo z brašnom in že 20. januarja so se povzpeli na Ojeda N. I po težavnem jugovzhodnem grebenu. Naslednji dan so postavili še VII. in VIII. taborišče in prenašali pri tem po 35–40 kg na plečih. 22. januarja so bili na ostalih štirih vrhovih v Nevaditos, po grebenu, dolgem 3 km, ves čas 5000 m nad morjem. Pirovano se je kot prvi mož v navezi imenitno obnesel. 23. januarja so preko težav IV in V dosegli tretji Nevadito in ga imenovali Pic Briga, v spomin na mesto Brig v Švici, kjer je Ghiglione preživel mnogo lepih dni v družbi svojih prijateljev.

Led je tu v Sierrí Nevadi zaradi stanovitnega vetra in dolgih mrzlih noči izredno trd in gladek kot steklo. Granit je tak kakor na južnem grebenu Aiguille Noire, vendar rožnate barve. Jarka sončna luč je močno dražila oči, četudi so nosili zelo temne zaprte naočnike. Nos in grlo sta bila kar naprej suha. Za nos so uporabljali mentol, za grlo pa sadne sokove.

Tretji del ekspedicije so posvetili Picos Taironas, najtežjim vrhovom v Picos Orientales. Tairona je indijansko pleme v eni izmed dolin tega področja. Silni zaledeneli grebeni z opastmi in strmimi ledenimi stenami so značilni za ta del Sierré Nevade. V višini 4400 m so postavili bazo, 3. februarja pa so že stopili na tri vrhove 5200–5400 m. Tudi naslednje jim je šlo vse po sreči. Za

konec pa je Ghiglione prečil po dolini Cundua vso Sierró Nevado od severovzhoda proti jugozahodu, prvi svetovni potnik, ki mu je bilo to dano. Pri tem je odkril povirje Rio Cataca, potem ko je prišel k izvirov Rio Donačui in Guatapuri. Donačui prihaja iz jezera Naboba. V to jezero pa se steka velik slap, nad njim pa hranijo vodo za Donačui še tri jezera, ki leže pred velikimi ledeniki med Ojeda I in Reino.

Skratka: Ghiglione ne zamudi nobene priložnosti. Njegova pota po planetu za Italijo pomenijo več ali vsaj toliko kot razne športne reprezentance.

COLIN WYATT se imenuje srečni znanstvenik, ki je po dolgem in počez obrnil Nepal spomladi 1. 1958. Imel je s seboj 3–5 kulijev, kakor je pač terjala dolžina etape. Iz Kathmanduja je z letalom dosegel Pokharo. Od tu je po dolini Kali-Gandaki po desetih dnevih prišel v Mustang na tibetsko mejo. V Kathmandu se je vrnil v smeri Namče-Bazar, rabil do tu šestnajst dni, in se povzpел na ledenike Everesta. 750 km je prehodil v višini 800–5000 m. S hrano se je zalagal sproti in kupoval tudi v najvišjih vaseh kure, jajca, krompir. Šotora ni postavljaj, večji del se je v spalni vreči zleknil kar po tleh v kaki kmečki kuhinji.

Nepal je kakor Švica v 16. st., pravi Wyatt. Tri četrtine te dežele je gorate. Le na indijski meji leži tropski pas z dolino Kathmandu, ki je zelo rodovitna. Ljudje so izredno gostoljubni. Sprejemajo popotnika s prijaznim nasmeškom in so srečni, če se ustavi pri njih. Wyatt je imel vtis, da kljub nizkemu standardu ničesar ne pogrešajo. Da le imajo dvakrat na teden svoje malo veselico!

Najlepše je tu spomladi, maja in v prvi polovici junija, ko zacvete sleč, rododendron. Ta je tu 10–15 m visoko drevo, njegova krošnja pa nosi maso rožnatih, sveže rdečih cvetov. Vsa Himalaja se spomladi opaše s pasom tega cvetja, pas pa je širok 300 m. Tudi jeseni po monsumu je lepo, od septembra do novembra. Tedaj se himalajski vršaci jasneje vidijo, zeleni pas pa se okraši z jesenskimi barvami.

Wyatt pravi, da so vasi v višini 2400 m v dolini Kali-Gandaka bolj snažne kakor v Wallisu. Všeč mu je bilo tudi prvovrstno žganje »rakši«, ki ga tu žgejo neobdavčeno. Zrak je izredno čist, tako da človek izgubi merilo za razdalje in višave. Annapurna se mu je zdela visoka kakor Mont Blanc, čeprav je bil njen vrh 5600 m nad njegovim stojiščem. Vsako naselje ima svoj javni prostor,

odprt proti severu, zaprt pa proti južnim vetrovom, ki vsak dan ob polenajstih zapihajo iz tople Indije proti ledenim visokim ravnem v Himalaji. Ženske se oblačijo živopisno, meljejo žito v žrmljah pred hišo ali pletejo. Zito v nadmorski višini 3200 m in čez zraste samo 10 cm visoko.

Wyatt je obiskal tudi Muktinath, najbolj znano božjo pot v Nepalju v višini nad 4000 m. V bližini izvira topel vrelec. Dva dni je bil gost v tibetskem templju, v »gompi«, ki jo segreva naravni plin. Ta uhaja iz razpoke za oltarjem. Ob šestih zjutraj in zvečer vstopi v tempelj star lama, zabobna in zatrobi, nato pa poklekne in zmrma svoje molitve. Sosednjo vas Bhotia je obiskal višji lama. Ceremonije je spremljal tibetski orkester, sestavljen iz svojevrstnih instrumentov. Po obredih je šest lam plesalo na strehi gompe obredne plesse. Lame so nosili težke svilene, pisane obleke in strašne maske. V drugi vasi si je ogledal varjenje piva, ki ga imenujejo »čang«. Navzoč je bil pri tekmovanju lokostrelcev. Tekmovale so ekipe mnogih vasi, celo iz Tibeta so prišli. Tekmovanje pa je samo priložnost, da se napijejo piva. Tekmovalci so se ga nakresali tako, da konec koncev ni bilo zmagovalcev ne poražencev, zmagal je čang.

Ko je potoval v Namče Bazar, je v 17 dneh prehodil 230 km in naredil 11 800 m višinske razlike. Sen njegovega življenja se je izpolnil, bil je v senci najvišjih gora na svetu. Bil je dva dni častni gost šerpe Gyalzena, nato pa se je podal v samostan Tangpoče, najlepši kraj na svetu. Leži v višini 3850 m, 16 km od Everesta in Lhotseja, pod Ama Dablamom. Bil je gost 25-letnega lame, ki se mu je zdel moder, kot da bi imel

45 let. Mnogo sta govorila o vsem, kar ogroža danes mir na svetu. Od tu je šel Wyatt na ledenik Khumbu in Nuptse. Nato je pogledal še v smeri Čo-Oju. Tu je bil navzoč pri pogrebu Tensingove sestre. Dvajset lam — nekateri so prišli preko Nangpa La celo iz Tibeta — je opravljalo pogrebne obrede celih pet dni. Šesti dan je rajničin oče pogostil pogrebce z rižem in čajem. Bilo je 800 povablencev, Wyatt med njimi. Tri lame so skrbeli za muziko, dva pa sta ob mrliču neprestano molila.

Wyatt sklepa svoj potopis s hvalnico na pestro lepoto nepalske dežele. Znaj, da je najlepša dežela na svetu.

PICHLOVO SMER v južni steni Dachsteina so 31. januarja 1959 preplezali Sepp Moosbrugger, Hans in Fritz Hutegger ter Hubert Plut, vsi člani sekcije AV v Schladmingu. Čistega plezanja je bilo 16 ur, tura pa je trajala 30 ur. Prvi trije so se sredi julija javili iz Grönlandije celjskemu alpinistu Cicu Debeljaku. Hans Gsellman jih je vzel na II. avstrijsko grönlandsko ekspedicijo. Stari so od 23—26 let.

GORNIŠKI FILM je bil pred desetletji iskana roba za kinodvorane. Bilo je mnogo poskusov, ta bolj drugi manj uspešen, publike pa so imeli vsi dovolj. Eden od pionirjev tega filma je letos praznoval 70-letnico rojstva, dr. Franck, specialist za gorsko prirodo, poduhovljeno in prilagojeno človeški duševnosti. Njegovih filmov se bodo starejši bralci še spominjali: »V boju z goro«, »Lov na lisico v Engadinu« (1922), »Usodna gora« (1924), »Beli pekel na Piz Palu« (1929), »Vihar nad Mt. Blancom« (1930), »Bela opojnost« (1931).

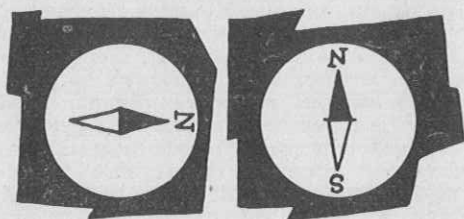
G	R	M	I	Č
P	O	Z	E	N
L	E	N	U	H
M	I	N	I	J
C	I	N	I	K
Z	A	K	A	J

Za zabavo

PREMIKALNICA

TEKST: Premikaj besede v pravilnem zaporedju vodoravno tako, da boš dobil v treh navpičnih vrstah imena treh gora oz. gorskih planot: prva je gora v Karavankah (1835 m), druga je gora v Kamniških Alpah (1833 m), tretja pa je gorska planota, na kateri je lani odprlo novo planinsko kočjo Planinsko društvo Gornji grad.

2 KOMPASA

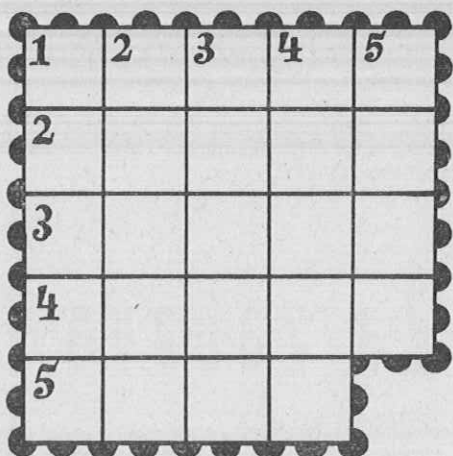
Jurček je dobil nalogo, da nariše kompas, pri čemer sme vrisati samo dve smeri neba, (obvezno z mednarodnimi znaki), magnetna igla pa mora pokrivati na plošči smer sever. Slika 1 kaže, kako je opravil nalogo.

Peter, ki je starejši od Jurčka, je dobil isto nalogo, vendar je smel vrisati samo eno smer neba. Nalogo je rešil tako, kot kaže slika 2.

Ko sta svoji risbi pokazala tovarišem, je med njimi nastal spor. Nekateri so trdili, da sta nalogo prav rešila, drugi pa so bili mnenja, da je na risbah nekaj narobe.

Kaj pa vi mislite o tem?

MAGIČNI LIK

Vodoravno in navpično:

1. Pogorje med Postojnsko kotlino, Vipavsko dolino in Hrušico,
2. gora južno od Beograda, na kateri je grob neznanega junaka (511 m),
3. ploha, močan dež,

4. lepo vedenje, pravilno obnašanje v družbi,

5. 940 km dolga reka, ki izvira v Julijskih Alpah.

RAZNE UGANKE

NAJVIŠJA POSTOJANKA

Katera planinska postojanka ima v Sloveniji največjo nadmorsko višino? Dajemo vam štiri odgovore, izmed katerih je samo eden pravilen:

1. Dom Planika pod Triglavom,
2. Zavetišče pod Špičko,
3. Triglavski dom na Kredarici,
4. Koča pod Mangrtom.

PECA

Bajko o kralju Matjažu, ki počiva pod Peco, najbrž poznate. Kaj pa veste o Peci? Postavili vam bomo tri vprašanja in pri vsakem napisali tri odgovore, izmed katerih je le eden pravilen:

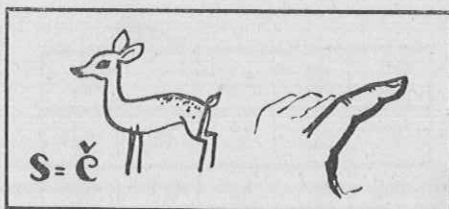
- a) Kako visoka je Peca?
1. 1924 m,
 2. 2114 m,
 3. 2304 m.
- b) V kakšno gorovje spada Peca?

1. V Savinjske Alpe,
2. v Pohorje,
3. v Karavanke.

c) Kdaj so otvorili nov planinski dom pod Peco?

1. Leta 1953,
2. leta 1956,
3. leta 1958.

REBUS

Rebus nam pove goro v Julijcih (dve besedi).

Rešitve pošiljajte na naslov: Planinska zveza Slovenije, Ljubljana, p. p. 214.

Prihodnja številka PV bo prinesla prilogo. »To pot se je zakasnila v tiskarni.«

DIREKCIJA ZA LJUDSKO REPUBLIKO SLOVENIJO V LJUBLJANI

*Predajte se športu
in užitkom, ki vam
jih nudi lepa
priroda!*

*Na opreznost nikar
ne pozabite –
riziko pa predajte
zavarovanju!
Zoper nezgode,
za primer smrti
in doživetja
zavaruje:*

Državni zavarovalni zavod

TELEFON: 39-121

ZASTOPNIKI V VSEH VEČJIH KRAJIH

TOVARNA DOKUMENTNEGA IN KARTNEGA PAPIRJA

Telefon št. 24
Železniška postaja: ZIDANI MOST

● PROIZVAJA:

vse vrste brezlesnih papirjev
in kartonov

specialne papirje

surovi heliografski
in foto papir

paus papir

kartografski

specialni risalni »Radeče«

papirje za filtre itd.

● IZDELUJE:

vse vrste kartic
za luknjanje v standardni velikosti
in tisku

Po želji izdeluje kartice

v posebnem tisku

v rdeči, modri ali sivi barvi

RADEČE PRI ZIDANEM MOSTU

T O V A R N A E L E K T R I Č N I H A P A R A T O V

Delovni kolektiv

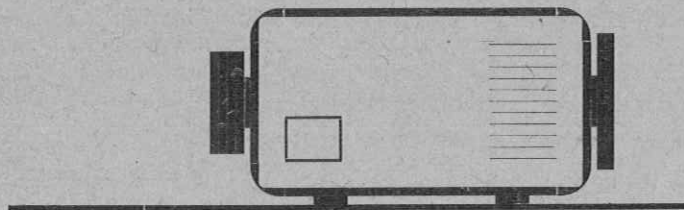
»TELA«

LJUBLJANA, RIMSKA CESTA 17

Telefon 20-697

Želi
uspešno novo leto
1960

Tovarna
kovinskih izdelkov
in livarna

»TITAN«

IZDELUJE:

ključavnice vseh vrst
kuhinske strojčke
avtomatske, balančne
in kuhinske tehnlce
ročne, vrtalne in brusilne
stroje
ewart verige iz temper
litine
fitinge — spojne dele
hoffman material iz
temper litine
dele za opremo
daljnovidov
litoželezne in medenlnaste
uteži
razno okovje
itd.

KAMNIK - SLOVENIJA

Saturnus

**Tovarna kovinske
embalaže — Ljubljana**

Moste, Ob železnici 16

Telefon: 30-353, 30-354
Žiro račun pri NB $\frac{600-11}{1-601}$
Brzjav: Saturnus Ljubljana

Proizvaja:

Raznovrstno pločevinasto embalažo
za prehranbeno, kemično in
farmaceutsko industrijo iz črne,
bele in alu-pločevine

Artikle široke potrošnje: kuhinske
škatle, pladnje, igrače,
razpršilce itd.

Dele za avtomobile in bicikle:
žaromete vseh vrst in svetilke,
zgoščevalke, avtoogledala, zvonce,
žaromete in zgoščevalke
za bicikle

Elektrotoplotne aparate: kuhalnike,
peči in kaloriferje

Litografirane plošče in eloksirane
napisne ploščice

Priporočamo kvalitetno znamko

UNION

- pekovski kvas,
- svetlo DVOMARČNO in svetlo LEŽAK pivo
- ter temno BOK pivo,

izdelke

PIVOVARNE »UNION« LJUBLJANA

NAJVEČJE TRGOVSKO PODJETJE Z LESOM, LESNIMI IZDELKI IN POHIŠTVOM

L J U B L J A N A

LESNINA

Nudi bogato in kvalitetno izbiro šolskega pohištva. Kadar potrebujete strokovne nasvete za opremo šol, internatov itd. se obračajte vedno na renomirano podjetje LESNINA, centrala za FLRJ - LJUBLJANA - Parmova ulica 41.

Poslovalnice redno poslujejo v vseh večjih mestih in gospodarskih središčih Jugoslavije.

Āovarna dušika Ruše

PROIZVAJA IN DOBAVLJA:

Karbid

za avtogeno varjenje, razsvetljavo in acetilensko kemijo

Apneni dušik in nitrofoskal — Ruše

za gnojenje

Ferokrom suraffine

za jeklarsko industrijo

Elektrokorund

za bruse in brušenje

Kisik in aceten

za rezanje in varjenje kovin

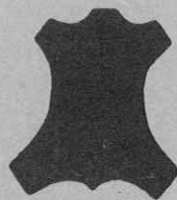
Taljeni magnezit

za elektroizolacijo

Brzovjavni naslov: Azot Maribor, telefon: Maribor 35-48 in 36-48, teleprinter: 03312.

Železniška postaja: Ruše — industrijski tir. Tekoči račun: NB Maribor $\frac{604-11}{1-185}$

tovarna usnja v šoštanju

Najboljše

podplatno usnje

komerčno in goodeyar

vse vrste boksov

črnega in barvastih

dullboks

za specialne smučarske čevlje

mastno, cugovano

in nekrišplovano kravino

ter svetovno znani likanec

kupite najceneje

v tovarni usnja v Šoštanju

POSTREŽBA TOČNA IN HITRA!

VELETRGOVINA

LJUBLJANA, Bežigrad 6

Specializirano trgovsko podjetje z

- usnjem
- gumo
- plastičnimi masami
- čevljarškimi
- sedlarskimi in tapetniškimi potrebščinami ter orodjem
- tehničnim tekstilom in zaščitnimi sredstvi

Vas postreže iz svojih sortiranih zalog vedno po najnižjih konkurenčnih cenah

Rudniki, tovarne, obrtna, trgovska, transportna, mlinska podjetja, gradilišča in ustanove,

**prepričajte se o solidni postrežbi in najnižjih cenah
v veleblagovnici
»ASTRA«**

Vsa naročila: osebna, pismena ali naročila po naših potnikih, izvršujemo solidno in hitro. Pri naročilih tehničnega materiala Vas postrežemo tudi s strokovnimi nasveti

TELEFONI:

Centrala 32-394

Direktor 30-013

Splošni sektor in računovodstvo 32-394

Komercialni sektor 32-470

Nabavno — prodajni oddelek 30-905

Tovarna barv in lakov — Medvode

- dobavlja najboljša premazna sredstva za vse panoge industrije
- Nudi široko izbiro lakov in emajlov za potrebe mornarice, industrije voznega parka (kolesa, motorje, avtomobile, kamione trolejbuse itd.) hidroenergetskih naprav železnic, finomehanike in lesne industrije, kemične industrije glede na specialne premaze, odporne proti najrazličnejšim vplivom kemikalij in visoke temperature itd.
- Proizvodnja vseh sredstev bazira na izboru najboljših klasičnih materialov in najsodobnejših surovin
- Izvrstne antikorozivne zaščite, vzdržljivi, odporni in trdni filmi, ki uvrščajo »Color« v vrsto najsodobnejših proizvajalcev barv in lakov

Zahtevajte prospekte, vzorce in pojasnila

JE ZNANA PO KVALITETI SVOJIH IZDELKOV

VSEM LJUBITELJEM

NAŠIH PLANIN

KOT TUDI OSTALIM

POSLOVNIM PRIJATELJEM

OB NOVEM LETU 1960

ŽELI MNOGO USPEHOV

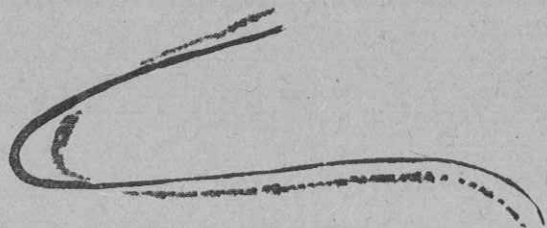
IN ZADOVOLJSTVA

DELOVNI KOLEKTIV

ISKRA

TOVARNA ELEKTROTEHNIČNIH IN FINOMEHANIČNIH IZDELKOV

K R A N J

TRGOVSKO PODJETJE NA VELIKO IN MALO

SLOVENIJAŠPORT

S POSLOVALNICAMI:

V MARIBORU

CELJU

KRANJU

JESENICAH

Vam nudi v veliki izbiri vseh vrst športno in telovadno orodje, opremo za zimski šport, camping opremo, kolesa in kolesne dele, športno obutev in oblačila

Dobra kvaliteta — zmerne cene!

Oglejte si bogate zaloge v vseh naših poslovalnicah

Tovarna emajlirane posode

CELJE

Telefon 22-71 — Telegram: Emajl Celje

VODEČI PROIZVAJALEC IN IZVOZNIK:

Emajlirane posode
pokositrene posode
pocinkane posode
higiensko - tehničnih predmetov
jeklenih kotlov
jeklenih radiatorjev in
jeklenk za butan — propan plin

Posebno priporočamo naše nove izdelke: Econom lonec, alu-pekač, sokovnik, lonec za pranje perila z vložkom

Naše izdelke z zaščitnim znakom »DVA LEVA« z zadovoljstvom uporabljajo širom sveta

IZVOZIMO 50 LET, V 45 PREKOMORSKIH DEŽEL

Počitnice v gorah?

Zakaj pa ne?
Plača tistega meseca in ... ?
in seveda še nekaj „drobiža“ za izpolnitev
raznih želja
Na dopustu mora biti vendar kaj drugače
kakor v vsakdanjem življenju

Počitnice na morju?

Iz hranilne knjižice

v katero nalagamo vse leto tiste dasetake
in stotake, ki jih sicer — priznajmo —
včasih tako nepremišljeno izdajamo,
pa jih pravgotovo ne bi,
če bi vse leto mislili na svoje

Počitnice v gorah!
Počitnice na morju!

Od kod pa ta »drobiž«?

Za vloge jamči država
Tajnost vlog je zajamčena

NARODNA BANKA
Centrala za LR Slovenijo, Ljubljana

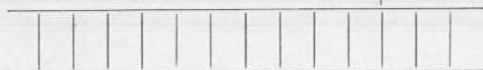
Po napornem vzponu je prijeten počitek v planinskih domovih ob zvokih naših radijskih sprejemnikov:

VESNA 58 A in B

SAVICA 58 A in B

Naj ne bo planinskega doma brez našega sprejemnika, ker njihovo predvajanje ne more kaliti planinskega miru

Telekomunikacije

Ind. podjetje za elektrozeve

Ljubljana — Pržanj

SOČA UKV 58 A in B

Železarna

Jesenice

PROIZVAJA CEVI:

vodovodne

plinske

parovodne

konstrukcijske

pohištvene

pancirne

v dimenzijah 1/8 »—3«

spojke za cevi

loki za cevi

ZAHTEVAJTE KATALOG PROIZVODOV ŽELEZARNE JESENICE